

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

~~11/17/75~~

OG 63-4502

01 1065 9893 UB AMSTERDAM

e. b. J. van Kampen.

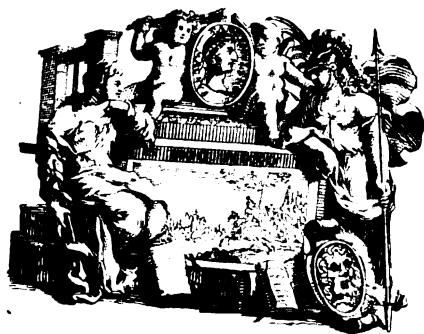
2

AENMERKINGEN
over de
GESLACHTEN

DER
ZELFSTANDIGE NAEMWOORDEN;

Ten dienſt der Taellievenden tot
een proeve opgeſtelt

DOOR
D. VAN HOOGSTRATEN.

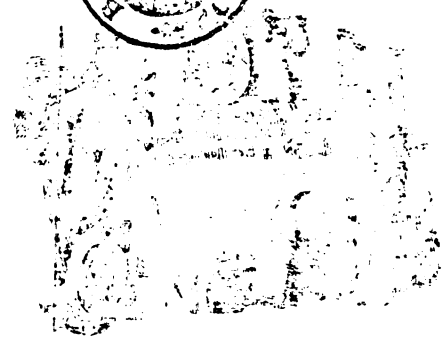
T'AMSTERDAM,
By *FRANÇOIS HALMA*, Boek-
drukker, in Conſtantyn de Grooten.
1700.

UNIVERSITY OF
AMSTERDAM
LIBRARY

DEPARTMENT OF
HISTORY

LIBRARY

AMSTERDAM
1971

B E R E C H T.

Oen ik niet lang geleden de eere had, dat de Heer Petrus Francius, Profeflor der Wel-fprekentheit, my vertoonde zynen arbeit, befteedt aen het vertolken der leerzame Rede van Gregoor Nazianzener, dat helder licht der Griexe Kerke, met inzicht om dezelve den Nederlanderen mede te deelen: gebeurde het; dat wy in gefprek geraekt over de zinlykheit onzer tale, vielen op het bepalen van de geflachten der zelfftandige naemwoorden, waer tegen hedensdaegs grové misflagen begaen worden van de meefte fchryveren, als die hier in alles over hoop fmytende zig weinig fchynen dezer aenmerkinge te bekreunen, en naer hun welgevallen heenfchryven, zonder eenige achttinge te hebben voor de fchriften der genen, die hunnen yver en arbeit gehangen hebben aen het fchuimen, zui-

* 2

veren,

B E R E C H T.

veren, verryken, en regelen onzer sprake, die, als ze behoorlyk gehandelt word, zoo schoon en krachtig is, dat zy voor geene uitheemsche hoeft te wyken, en staen kan tegen den rykdom der Griexe tale, zoo in hare maniere van stemmen aen een te koppelen, als in de *artikelen* of lidwoorden, daer ze boven de Latynsche mede voorzien is. Deze lidwoorden (om voorby te gaen hunne verdere kracht en betekenisse) zyn als ken-tekenen van de geslachten der naemwoorden, en by ons twee in getal, als *de* en *het*, betekenende zoo veel als *ὁ*, *ἡ*, *τὸ*, in't Griex. *De* (waer voor men van oudts *die* plag te zeggen, als blykt by den Historyschryver Reid, *Daer zy zoo veele van weten, als die blinde van die verwe*) is te gelyk mannelyk en vrouwelyk, drukkende geen geslacht uit, als in de onrechte naemvallen. Want in den rechten of Noemer maekt het geen on-

pra-
delt
t zy
ken,
ciexe
amen
kelen
e La-
voor-
e ver-
s ken-
naem-
, als
als ó,
r men
blyki
zer zy
e van
k en
it uit
nt in
geer
on

B E R E C H T.

onderscheit , zynde in gebruik , *De man , de vrou* , maer in de andere naemvallen , *des mans , den man , der vrouwe* enz. Zoo zegt men , *De man schryft , de vrou spint* : maer niet , *Het schryven van de man* , maer *van den man* , of *des mans* . En van de vrou in den barenden naemval , of *genitivus , der vrouwe* ; blyvende *de* in de overige. *Het* betekent het onzijdige geslacht , gemeenlyk *neutrum* genoemt , en lydt geen andere buiginge , dan die wy terstont toonen zullen : makende minder zwaarigheid in het gebruik , schoon'er evenwel veelyts tegen gezondigt wordt. Hier door onderscheiden wy de geslachten op den voet der Grieken , die schryvende τῆ λόγῳ of τῶ ὁδῶ , zig niet zwaerder vergrypen zouden , dan wy , alswe zeiden , *Aen de man* , of *Aen den vrou* . Om dit werk met meer gemak te doen , stelde ik in dien tydt een kleene proef op van woorden ,

* 3

B E R E C H T.

den, getogen uit de schriften van Hooft en Vondel, en bekrachtigt door het bybrengen van den zin, waer in zy gevonden worden, om ten minsten, als men zig zelve niet voldoen kan, te treden in de voetstappen dezer mannen, die op het voorbeeld van anderen onze tale hebben gebout, het spoor der zelve nagespoort, en op papier gelegd. De geslachten zyn, voor zoo veel zy betekent worden door deze lidwoorden, of mannelyk, of vrouwelyk, of onzydig, of twyffelachtig: ten zy men dit gemeen wil noemen. Van de drie eerste hebben wy gesproken. Het laetste, waer van veele woorden schynen te zyn, daerom twyffelachtig, of gemeen genaemt om dat ze, zoo als men wil, het mannelyk en vrouwelyk geslacht (want het onzydige blyft op zig zelf) aennemen, of om dat het niet zeker genoeg is, tot welk van beide zy behooren, heeft mede voor zig *de*, en wyders *des*, *den*, of *der*, voor zoo veel
veel

en
en-
den
zel-
bet-
oor-
out,
op
oor
leze
lyk
men
erfte
waer
om
dat
ou-
lyft
niet
zy
en
oo
eel

B E R E C H T.

veel het mannelyk of vrouwelyk genomen wordt. Welke twyffelachtige woorden, minst in onze tale te onderscheiden, my schenen allermeeft te moeten geregelt worden naer het gebruik der beste schryveren, om daer ontrent eenen vasten voet te beramen. Dit werk oordeelden Taelkundigen van zulk eene nuttigheit te zyn, dat ik sedert de opstellinge, by my begonnen, vergrootte, en my liet bewegen om eenig blyk hier van in het licht te geven ten dienft van die my meenigmael hier over raedt gevraegt, en om eenige zekerheit gewenscht hebben. Ik vond dan geen beter middel, dan de voornacmfte en gebruikelyxte woorden, als in een register, op het A B te brengen, op dat de nieuwsgierige lezer, wanneer hy zich verlegen vindt, met eenen opslag konde zien hoe hy dit of dat woordt moest gebruiken. By voorbeelt, als Hooft

* 4 zegt,

B E R E C H T.

zegt, *Na de daedt*, blykt aenstonds dat dit woordt vrouwelyk is. En als Vondel zegt, *zig t'ontslaen van den bant*, dat dit mannelyk is: daer men anders zoude zeggen *Na den daedt*, en *van de bant*. By dit *de* en *den* enz. waer uit zoo menigmael twyffeling ontstaet, is nog te letten op het woordje *een*, hier geen getal betekenende, maer zich latende gebruiken als deze *artikelen*, schoon in betekenisse en kracht daer van verschillende; gelyk by de spraakkunsten naers te zien is. Het wyft insgelyx de geslachten aen, dog mede niet, dan wanneer het gebogen word. Want ongebogen is het mannelyk, vrouwelyk, en onzydig, dewyl men zegt, *Een man, een vrou, een paert*. Maer *eene* is vrouwelyk, gelyk ook in den barer *eener*. Dus zegt Hooft in 't mann. gesl. *Dat de Geestelykheit de Kerk tot zulk eenen afkeer maekte; daer anders, zoo afkeer*
VROU-

nds
als
den
men
en
raer
, is
hier
ten-
oon
er-
ste-
de
lan
on-
k,
ms
ü-
er.
at
en
er
le

vrc
zo
Vo
my
en
je
er
g
b
n
U
Z
C
z

B E R E C H T.

vroulyk was , *eene* zou staen , of *een* ,
zoo het onzydig was. Zoo zegt ook
Vondel in 't mann. gesl. *Galatea werpt*
my eenen appel naer 't hooft , niet *eene*
enz. Dezen voet houden ook de *Ad-*
jectiva , of byvoegelyke Naemwoorden,
en schikken zig naer de zelfstandige in
geslacht. By voorbeelt dat *Adel* mann. is
blykt hier uit, om dat men zeggen moet
met Hooft *Uit al zynen adel* , en niet,
Uit zyne adel , dat vrouwelyk zyn zou.
Zoo is ook te zien aen het *Adjectivum* ,
dat *Ader* vrouw. is , om dat Vondel
zegt , *Uit een natuurlyke ader* , daer hy
zeggen zoude , als het mann. was , *Uit*
eenen natuurlyken ader , en zoo het on-
zydig was , *Uit een natuurlyk ader* : dat
dus gebruikt geweldig de ooren quetsen
zoude. Men merke dan aen , dat deze
woordtjes in hunne naemvallen moeten
gebogen worden , in het

B E R E C H T.

Eenvoudig mann. getal.

De,
des,
den,
den,
*
den.

Het Eenv. vrouw.

De,
der,
de of der,
de,
*
de of der.

Het Eenv. onzyd.

Het,
des, als in 't mann.
het, of den,
het,
*
het of den.

In 't Meerv.

De
Der,
Den,
De,
*
de, of der.

'T meervoud.

De,
der,
de of der,
de,
*
de, of der.

Meervoud.

De,
der,
den,
de,
*
de of den.

Zoo

7.

er.

ad.

,

;

;

00

B E R E C H T.

Zoo ook in 't Eenvoudig mannelyk,

Een man,

Eens of eenes mans,

Eenen man,

Eenen man,

O Man,

Eenen man.

Vrouwelyk,

Eene vrou of vrouwe,

Eener vrouwe,

Eener of eene vrouwe,

Eene vrouwe,

O Vrou,

Eener of eene vrouwe.

Waer by aen te merken staet , dat zommige vrouwelyke namen in alle naemvallen e behouden.

Nog in 't onz. gest.

Het of een bedryf,

Des of eens bedryfs,

Den of een bedryf of bedryve,

Het of een bedryf,

O be-

B E R E C H T.

O *bedryf*,

*Het of een bedryf, of den of eenen be-
dryve.*

Hier moet ik byvoegen, dat eenigen willen (en het gebruik of misbruik is 'er voor) dat *den* ook fomtyts zou kunnen staen voor den *noemer*, of eersten naemval, als *den Haeg, den oorlog, den oever, den aers*. Maer liever dan zulk eene wyde deure open te zetten voor de verwarringen, myde ik dezen naemval, of gebruik een woord van eene gelyke betekenisse. *Den oorlog* is, gelyk wy getoont hebben, de derde of vierde of zelve naemval, en moet wel onderscheiden worden. Want in den eersten luid dit zoo qualyk, als *de* in den tweeden of derden, *Van de Heer, van de dienaer, Aen de Heer, aen de dienaer*, gelyk men nu in de uitgegeve schriften leest van Mannen, die zig wanen dit te verstaen, ja anderen wetten geven van wel te schryven. Zoo schryft

be-

en

'er

en

m-

er,

de

ge,

en

en

de

en

nt

uls

de

r,

it-

lic

en

so

ft

B E R E C H T.

schryft Jan Vos (dat my hier in schiet)
spreekende in den tweeden naemval van
den Heere van Maerseveen,

*Hier ziet men 't wapen van de wak-
kre Maerseveen:*

waer uit men niet zien kan dat hy van
eenen man spreekt, dewyl hy ook in zy-
ne gedichten Mejuffrou van Maerseveen
met dezen bynaem noemt,

O Maerseveen, kan 't kunstpenceel

Door koude verwen harten blaken!

daar alle dubbelzinnigheid weggeweest
ware, had hy dus gestelt,

*Hier ziet men 't wapen van den wak-
kren Maerseveen.*

Woorden van het onzydige geslacht
hadden wy kunnen voorbygaen, dewyl
daer minder duisterheit in schynt te
zyn. Dog de ondervinding toont, gelyk
in onze Aenmerkingen blykt, dat men
ook, gelyk wy boven gezegt hebben,
hier in doolt. Men spreekt en schryft
dik-

B E R E C H T.

dikwils : *Parys of Amsterdam is groot in haer muren* : daer nochtans de namen der Steden onzydig zyn , als blykt uit de byvoegelyke woorden , en artikel , *Het volkryk Parys , het machtig Amsterdam* : en , gelyk by Hooft staet in de historien , *Haerlem hield zyn' poorten gesloten* , en elders , *Het rampzalig Haerlem*. Ook misbruikt men de onzydige woorden , door hunne geslachten niet wel te ver- volgen. Om niet veel dingen over hoop te halen , in het begin van de *Andromache* , eene vertaling der Kunstgenooten , bekend door de Zinspreuk , *Nil volentibus arduum* , staet zeer qualyk :

*Ja geen gemeene gunst , ó trouste my-
ner vrinden ,*

*Geniet ik van 't Geluk , nu 't my u
weër doet vinden.*

*En hare gramschap schynt ten deele
alreë verzoet.*

daer men had moeten schryven , *En zy-
ne*

t in
der
de
Het
um:
en,
en
ok
en,
er-
pp
a-
n,
n-

y-

16

2

-

?

B E R E C H T.

ne gramschap, om dat 'er *het*, een teken van het onzydig geslacht, voorgaet. Maer men heeft naer allen schyn *de Fortuin* voor oogen gehadt, die vrouwelyk is. Ontallyke andere voorbeelden doen zig alsins op. En al overlang schreef ook zoo Jan Vos, die beruchte dichter, wiens Aran en Titus, dat vervaerlyk spel, kruijers en zakkedragers, alsze wel by drank zyn, opfnyen, *Het geluk maekt de menschen dronken, om hen met alle hare rampen te overrompelen*, in de plaets van *zyne rampen*. Beter had hy kunnen leeren van de Poëten zyne tytgenooten, onder dewelke ook was Jeremias de Dekker, een zeer zinryk schryver, die dit beter begreep in zyne klacht over de dood des Konings van Engellant, in deze woorden:

*Maer och! gansch Christenryk
Kan uw versteent gemoed niet morwen
met zyn tranen.*

Zyn

B E R E C H T.

*Zyn tranen zyn belaes niet machtig
van dat bloet*

Uw moordbyl af te wenden.

Zyn tranen betekent de tranen van het Christenryk. Jan Vos zou geschreven hebben, *Haer tranen*. Dog by dezen man, waere hy in 't leven, vond ik luttel gehoor, als mogende niet alleen t'over op tegen my, maer zelf, gelyk hy zig liet voorstaen, tegen Horatius, dien goddelyken schryver, en een onfeilbaer orakel voor alle minnaers der poëzie. Waer van hy stoute blyken gegeven heeft. O tyden! ô zeden!

Eene andere tael voeren Hooft en Vondel, welke wy lieft hebben willen volgen, als verder gekomen dan Aldgonde, Spiegel, Korenhart, Plemp, Visscher, Koster, Ketel, Brederode, Reael, Kamphuizen, en anderen: die, voor zoo veel zy naerstige opbouwers onzer tale geweest zyn, gerekent moeten

machtig

van het

chreven

dezen

ik lut-

alleen

gelyk

tarius,

nfeil-

poë-

geven

t en

illen

Alde-

mp,

de,

die,

ers

oc-

en

B E R E C H T.

ten worden, om met Hooft te spreken, voor aerdsche zonnen, die de nevelen der onwetenschap hebben begonnen te verdryven. Vondel vooral heeft het geen nog ontbrak aen de genoemde Letterhelden vervult : waerom zyn getuigenis by my van eenig meerder gewicht, en zeer naeu in agt genomen is van latere verftanden; waer onder uitftak de brave fchryver Geeraert Brandt, naderhant van zyne Zoonen gevolgt, en Joannes Antonides van der Goes, dat overfraeje en bloejende vernuft, wiens vroege dood geheel Helikon betreurt heeft; die beide in zuiverheit van ftyl, en fchikkinge van zin en woorden Vondel meenigmael voorbyftreven. Kan men by deze nog niet wel te recht geraken, en ftact men, als op eenen driesprong, zonder te weten wat men kiezen zal, men ga te rade met de nog levenden, Joannes Vollenhove, Arnold Moonen, en Laurens Ba-
* * ke,

B E R E C H T.

ke, Heere van Wulverhorst, die den verlegenen en struikelenden stutten, en op het rechte padt helpen. Waer by als men nog weinige anderen voegt, heeft men als in eenen bondel begrepen, al wat tegenwoordig met lof in Nederlant de penne voert, en schoone gelegenheit, om de beklaeglyke verdorvenheit in haren loop te helpen schorssen. Dringers en dommekrachten, styf op hun stuk staende, weet ik dat hun voorhoofd zullen kreuken, nog zig op laten dringen eenige aenmerkingen, daer ze niet aen gebonden willen zyn, als alle onderrechtinge ontwassen, en alle getuigenissen, hier bygebracht, zullen versmyten. Maer dewyl wy niemant hier eenige regelen voorschryven, nog verplichten om zich te binden aen het gene wy in 't voorbygaen over eenige woorden naer ons gevoelen zeggen, maer alleen toonen, hoe deze woorden gebruikt zyn by de twee

den
en
y als
heeft
, al
erlant
heit
n ha-
ngers
stuk
t zul-
ingen
t aen
rech-
ssen,
Maer
;elen
zich
urby-
; ge-
en,
r de
wee

B E R E C H T.

twee beste schryvers onzer eewe; kan yder by zyn meening blyven, die van gedachten is, dat wy knorven in biezen zoeken, en eene angstvallige naeugezetheit willen invoeren, die van geener waerde te houden zy. Om evenwel zoodanigen wat toe te geven, hebben wy geschuwt ons te sterken met de getuigenissen der nog levenden, om der afgunst geen velt te geven van qualyk te spreken: gelyk wy ook zorge gedragen hebben van geene plaetsen by te brengen, dan die in 't rymeloos geschreven zyn, op dat men niet schrewe, dat de Poëten zich veele dingen inwilligen, en alles durven bestaen om hunne vaerzen goet te maken. Schoon wy vast stellen dat ze de waerachtige voortzetters der tale zyn, die zoo erbarmelyk van velen, om dat ze geene dichteren lezen willen, mishandelt wordt. My heugt, dat zeker geleert man, wiens

* * 2 naem

B E R E C H T.

naem ik my ontzie te noemen , om niet te bezwalken den roem , met recht door hem in andere wetenschappen behaelt , over lange jaren tegens my zeide , dat hy geen zwaarigheid maken zoude van te schryven *mea pater* , en *meus mater* , als hy maer best dus zyne meening kon uitdrukken. Dog ik ben van gevoelen dat zyn meening wel uit te drukken , en een goede tael te spreken , wel kan famen gaen , ja dat men dezelve in goede tael vry beter uitdrukt dan in quade.

Wat dezen arbeit belangt , ik had , voor zoo veel my aengaet , dien nevens den ondank , by eenigen hier uit te behalen , wel kunnen missen. Maer de zucht tot onze tale , schoon ik die , bellet door zwaerder bezigheden , nu minder oeffene , dan voorheen , heeft my hier toe aengezet ten dienste der leerzame Jeugt , die meenigmael al vroeg van hare leermeesteren , onervaren in deze dingen

niet
door
act,
t hy
n te
als
uit-
n dat
n een
amen
e tael

had,
vens
: be-
de
be-
in-
my
me
ra-
in-
en

B E R E C H T.

gen , bedorven , daerna bezwaerlyk den hoek te boven raekt ; latende my voorstaen dat ik de uren , hier aen besteedt , lichtelyk zal verantwoorden voor de kenners onzer moedersprake . Waer onder ik het geluk gehad hebbe van eenigen aen te treffen , die my verder aengemoedigt , en getrouwt hebben , door te zeggen , dat het loffelyk is

Principibus placuisse viris.

Wie weet ook of zy , die hier op schrollen zullen , niet zelfs deze bladen zullen inzien , als ze met de pen in de handt verlegen staende in het overdenken van het een of 't ander woordt , zig schikken zullen om den gemeenen weg , van de besten ingeslagen , te volgen?

Maet voor u , ô edelmoedige Jeugt , heb ik deze proeve enkel opgesteld . Proeve , zeg ik ; omdat my de tydt ontbrak tot het by een halen van alles , denkende dat gy dezen voorgang ziende wel

* * 3 haest

B E R E C H T.

haest zelf verder zult kunnen indringen. Waer toe goede gelegenheit is, als gy deze bladen laet doorschieten met schoon papier, om uit eigene ondervindinge deze lyft te vermeerderen , en daer gebruik van te hebben. Deze kleene opmerkingen, die de sierlykheit des taelvloedts geweldig verryken, en krachten byzetten, zullen u al lengs grooter toegang geven tot den tempel der Welsprektheit , als gy naerftig leeft, het geen tot opbouwing der Sprake en Dichtkunst op het papier gestelt is van Vondel in zyne Aenleidinge ter Nederduitsche Dichtkunst, die yder, die vorderen wil, zich in het geheugen moet prenten; en doorgaens in de sierlyke Opdrachten en Voorredenen zyner Treurspelen. Van groot gebruik is ook het Gedicht van den uitmuntenden Dichter Joannes Vollenhove aen de Nederduitsche Schryvers, te vinden in zyne Mengeldichten, dat hy zeer gelukkig uitgevoerd, en met
over-

ngen.
gy de-
on pa-
zelyft
van te
, die
g ver-
n ual-
tem-
erftig
prake
s van
eder-
vor-
ren-
ach-
len.
icht
nes
ry-
n,
iet
r-

B E R E C H T.

overdienstige aentekeningen verlicht heeft. Geenzins staet my ook te verzwigen de nutte voorschriften, die de Professor Francius begrepen heeft in de voorrede voor het werk van den Griexen Oudvader, van wien wy boven gesproken hebben, dienende grootelyx tot opbou der tale, en tot het myden der gevarelyke klippen, die in deze zee alom zig opdoen. En niet geheel onnut is geweest het werk van Pels, uit Horatius Flaccus by een gebracht: hoewel hy meenigmael, dat vreemt is, nevens zyne Kunstgenooten zondigt tegen de Aenmerkingen, waer van wy hier handelen, en die veel beter in acht genomen zyn van de vroegere schryvers, niet tegenstaende de ruwheit der eewe, dan van de latere, gelyk yder bevinden zal, die de moeite neemt van de oude met de nieuwe vergelyken. Maer niemant verwaerlooze oit de overheerlyke schriften van

B E R E C H T.

den Ridder en Drost Hooft , die eenen fchat behelzen van onvergankelyke fiera- den , van my niet uit te meten , op dat ik die , door te weinig te zeggen , niet benadeele. Boven dit alles wachten wy eene nieuwe Spraekkunft van den Heer Arnold Moonen , Leeraer van Godts Kerke te Deventer , uitblinkende als een kostelyk Juweel in het klein getal der Nederduitsche Dichteren , waer in men zien zal hoe men de gronden der tale moet leggen , en reden vinden van de geflachten der Naemwoorden , waer van wy hier de getuigeniffen hebben bygebracht : zynde ons oogwit niet verder geweest , fchoon wy op meer dan eene plaets nog al iets gezegt hebben , 't geen tot verlichting dienen kan. Tot het uitkomen dezer Sprackkunft is te grooter hoope , om dat wy reeds het grootfte en zwaerfte gedeelte daer van gezien hebben.

De zelve Heer Moonen leent ook zyn vlyt

enen
hiera-
dat
gen,
chten
Heer
Godts
ls een
l der
men
r tale
an de
er van
pyge-
erder
eene
geen
uit-
oter
en
oen.
zyn
lyt

B E R E C H T.

vlyt aen het overzien van een Duitſch en Franſch woordtboek, uit goede ſchryveren opgeſtelt door den drukker dezer aenmerkingen, en onder de perſſe. Welk woordtboek ook veel dienſt kan doen aen die gezint zyn de Duitſche nevens de Franſche tale grondig te leeren; dewyl het beſtaet uit woorden, by de zuiverſte ſchryvers gebruikelijk, en waer by gevoegt zyn de geſlachten der Naemwoorden, die wy hier voor een groot deel door getuigeniſſen hebben aangewezen: gelyk ook de zelve drukker voor de tweede mael onder de perſſe heeft het Franſch en Duitſch woordtboek, voorheen by hem en C. Rouxel uitgegeven; en nu van vele feilen en miſſlagen merkelyk gezuivert, en zeer veel vermeerdert: waer in de zelve naeukeurigheit is waergenomen. Alle welke dingen groote hulpmiddelen zyn voor de leergierigen.

Nu reſt 'er niets, dan te zeggen, dat

* * 5 in

B E R E C H T.

in het by één zamelen dezer woorden uit Hooft (dewyl ik de aenwyzingen doe op de bladzyden) van my gebruikt is de druk zyner Historien, uitgekomen *in Folio* in den jare 1677: die van Tacitus *in Folio* van het jaer 1684. en van zyne andere werken, mede *in Folio* by een gedrukt, die van het jaer 1677. Tot het herdrukken van welke werken hier ter stede toebereidselen gemaekt worden. Dat ik hier byvoege voor de genen, die daer van verfteken blyven, om dat men ze schaers in de Winkels te koop ziet.

Vint iemand hier uit eenig nut, ik houde myn moeite voor betaelt, en wensche hem veel heil en welvaart.

*Een mislag is'er begaen in het woordt KLANK.
Men vindt aldaer aengetogen, De lankheit van
de klank: maer men moet lezen, van den
klank. Is'er iets verder, de naenkeurige lezer
zal het zelf inschikken.*

Om

en uit
oe op
is de
n Fo-
rus in
ne an-
n ge-
gher-
stede
dat ik
daer
en ze

, ik
wen-

NK.
: van
den
ker

On

Enige nutte aanmerkingen
van den heer J. Vollenhove en zynen
origenschenden Swant.

Gillyk onderscheit tussen Na, en Naar.
Hier op zegt dezen rechtvaardigen Hollan-
der: Na geeft onderscheit van Dood en geode,
te kennen, als of ik zeide; David bescheit
na, want na sloep van enige taran.
Naar betekent ontijd een regel of voor-
schrijft, naar iets naar gescrekt wort,
als: naar het bevel, of naar het gebruik
iets doen; ontijd een beweging naar een
plaats of poging om iets te krijgen;
Als: ik ga naar Amsterdam, of naar een
haag. of ik ding naar schone program
Deze woorden al te hardig onder een gemengt
an schikt, seelen in onte taal; geelyk seelen
en woes of eis gemeenlyk van meta bij de
Grieken, seent dunn van iust bij de Latynen,
als selon, van afrod by de Francken.

Om de volgende bladzyden, die de Drukker ongaerne ledig laten zou, te vullen, heb ik niet ondienstig geoordeelt hier te stellen, als niet geheel afkeerig van de verhandelde stoffe, eenige kleene waer-nemingen op onze tale, getogen uit de ongedrukte schriften van den Ridder en Drost Hooft.

I.

Te schynt den zin te styven, gelyk te zeer, in't Latyn, *nimis*: te veel, *nimum*.

II.

Maer waerom zegt men voor *eo magis*, *dies te meer*, in plaets van *dies meer*? misschien om dat *dies meer* zoude schynen *ejus plus*.

III.

Ik heb 's van doen, schynt *ik heb te doen van het of van dat*.

IV.

Men zegt in goed Duitsch, *Hy was my gevolgt*, en, *Hy was gevolgt van my*.

V.

Men zegt, *Hy begeert te hebben*, niet, *Hy begeert*

geert hebben. In tegendeel, *Hy wil hebben*, niet,
Hy wil te hebben.

VI.

'*S nachts*, '*s daags*, *stormenderhandt*, *goedcs moeds*, '*s avonds*, '*s morgens*, *heels hoofts*, *onverrichter boodfchap*. Deze *genitiven* doen by ons, 't geen de *ablativen* by de Latynen doen, *myns oordeels*, *myns bedunkens*.

VII.

Een razend mensch, zeydt men: ende *een mensch razende van ongedult*: ten tegendeele, *Het snelle paert*: ende *het paert snel in 't loopen*.

VIII.

Een man goedt om bevechten is, goedt om bevochten te worden. *Een man goedt om te bevechten* is, goedt om eenen anderen te bevechten. Maer *een man goedt te bevechten* fchynt zekerft om 't onderfcheidt tuffchen 't *actif* en *passif* uit te drukken, en niet dan *passive* te kunnen verftaan worden.

IX.

De geene of de geenen in plurali wat is beter? My dunkt, *de genen*, *veelen*, *anderen*, als *substantive*.

X.

Als een *substantif*, of zelfftandig naemwoordt, achter een ander *substantif* komt *in casu obliquo*, zal

2

§ Schil tusschen hem en zich

Dit scheelt in t Neerduitsch, gelock avta, vom Eavta, avtoz vom Eavtoz in t Grietsch, of illi, illo, en illum van sibi en se in t Latijn al te ongerijmt wort ic want gezogt hem dit of dat te doen, die zich zelven alleen wel oet, of middoet, want doer hem wort altyt een ander persoon gemeent. Zo is wat anders dat Paul, David, Judas en hem roekt te doen, en heel wat anders, dat hy zich zelven ombrengt.

3.

§ In Tot

Is niet te begrypen, daer t een goede taal, for alle menschen gebruykt, dat niemant te doordrecht, te Haarlem, te Amsterdam, te Leiden, of te Amsterdam woont, waarom d'zame opschryft en der brieven en elck d'omest worde, en liep daar geschreven, tot of dracht, te Haarlem, enz.

4

Wort en Werk.

De kaining wort gekroont, terwyf die eer hem inder gebruyt, op zynen kroonung: Hy wort gekroont, niet op het voordedene indere bestemmen eer hy, want eer in t oerby wiert ochroont, wort in de indicat. pres. derf wort en præt. imperf. maar wiert sub. ob. oblativ. modi.

Tegeent te zeggen het boek Gods te huijs da
vuds.

(Al het ene naam woort van te andere gwa
 geert woort, moet het reekunn door goet door
 het regeent stroom. Godd nameijg de gemit out, als:
 1. het Boek Davids huijs, landont kragt, Salomons
wyshet, Gods werken, Gods raad beslikt. en
 niet, da werkan Gods, het raed beslikt Gods. want
 geen Nederlander in de 17 land schiffen son
 zeggen, van Jan, Jakob of Pieter, dit is het
land ont of Jakob of Pieter. Euter zijn naar
 dozan regel de voly end a niet wel te schrieken
 als: inam Gods, Clayn Gods, leefde a God te vrede
Gods. we weten van ont te Gods, want Gods
leide id de leefde van Gods te onswacht,
Godt man, Godt Com, Godt menich son wat
preent klinken, hier wils Vandel y een raad
 son. MONEN schryft meer als and Gods plan

5
zynde

In dien men, naar de gemene doeg gwa de ga
 dunkt, van enige zaken socialt, dat te net
 gesproken of geschreven zynde, met vlyt
bezogt zynde met dat ter heit drift zy
de dit end dat in tworken, zo doet zynde
 hier gamsch y een diout, maar staal te licht
 ledig als een of kellig on on nut te pwoort
 wylt men net met veel meer be knop heiten net
 heit van styl ontbaren, naar te g o d ruit van
 Grieken, en aky men, en in on zoud gl hier spoken
 al de Franken met het huijs pwoort a tonst, en ayon

zal men 't laetste *in eodem casu* stellen, ofte ongedeclineert laten, gelyk d'achterstaende *Adjectiva*. By exempel, *Hy had het geleert onder den Prins, eenen dapperen oorlogsman, of een dapper oorlogsman.*

X I.

Men zeidt, *Dat geschach* (of *geschiedde*) *den negenden van Zomermaendt*, en men verstaet 'er onder *op*. De vrage is, of 't niet beter waer te zeggen, *ten negenden*. dewyl men zeidt, *ten zelve stonde, ter zelfste ure, of anders, des negenden, gelyk des anderen daegs.*

X I I.

Een *Adjectif* staende achter een *substantif* wil niet gedeclineert wezen, wanneer daer op wort verstaen zynde. gelyk *een vorst machtig van gelde: een vrouw groot van vermogen*. Hier zou niet passen *groote van vermogen* te zeggen. Maer als men zeidt, *Koningen zyn gewoon zoo te handelen, machtige en zwakke*, zoo wordt daer op niet verstaen zynde, maer 't voorgegaen *substantif koningen*, of de artikel *de*, en in zulken geval moet het *Adjectif* gedeclineert worden.

X I I I.

Konste, jonste, beede, reede, zede, stede, vreesze, hope, angst, zorg, konde, bitte, elende, eere, schande, peeze, beeze, vraege, waegge, klachte, krachte, pyne, woesthyn, spyze, kaeve, grootte, mote, slange enz. Dufdanige namen toelatende de e
in

in den noemer van 't enkel getal, zyn van 't vrouwelyk geflacht.

XIV.

Een voortvarend man zeidt men, en *een man voortvarende van aerdt*. Maer liever, *een man voortvarende van aerdt*: om dat *voortvarend* hier geen *participium* is, maer *nomen*.

XV.

Wy zeggen, *Hadde ik willen gaen*: *hadde ik kunnen gaen*. Hier staen de *Infinitiven*, *willen* en *kunnen* voor *participia*, of *deelwoorden*, *gewilt* en *gekonnen*. De gewoonte heeft dit ingevoerd. Maer, *had ik beginnen te gaen*, oft *begeren te gaen* deugt niet. En men moet zeggen, *Hadde ik begonnen te gaen*, oft *begoft te gaen*, ende *had ik begeert te gaen*.

XVI.

Zoo men de *Adjectiven*, als 'er geen *substantif* by staet, *substantivè* stelt; zoo valt men in deze zwarigheid, dat in het meervoudig getal geen onderscheit van geflacht is. Want declinerende 't woord *Vroome* by voorbeelt als *substantif*, zoude men zeggen de *vromen* in *nom. plural*. zoo wel als *mannen*, *vrouwen*: desgelyx in d'andere meervoudige naemvallen: 't welk een groot misquaem ware. Daerom dunkt my best de *adjectiven*, als zy zonder *substantiven* staen, te declineren, als of 'er de *substantiva* by stonden.

XVII.

7
In voegen, in die voegen, al volant, al volant,
is dat zijn de bestel woorden niet, betervoel, in voegen
zo dat, voor in voegen, op die wyse, voel al volant
voorheen als volant, al te volant speld voorheen
iet id ganege wet ster onant by

Godt beoekt de gane, die zyne kinders zyn. het
Godt beoekt, die beoekt, zyne kinders, zo ook
Godt kent zyne, die zyne zyn, Godt kent zyne

Bestempelt

Post tunc met een wal gelijc wangelint uit de
aan, en lang die lang de persoon wort bestempelt
met zynen noem. dat is genoemd, die geweest, en
ik mag dit wel zo bestempelen, dat is met hen,
tekenen, af noemen, de bestempelen, dat is, is
de aanwijzing of het merk teken, dat is, Godt be
stempelt men met zyn noem, dan koning
met zyne heerschappye, en op wort Cronyk men
stempelt gelten in het, en kon dit bestempelen en
wort voor gony, hoo gelden.

30
Athenanten, Kolossanten, Philistensen, Thessaloni
censen, noemmen de in woonst van Athenen, Kolos
siden, Philistien, en Thessaloni, naars latynsche, die
nienke, enz. by dit stuyt tegen de naam der Sintke
rale. dat is, mande de in woener, van Amsterdam
Haarlem, Enkhuisen, Dorst, en Amsterdammen
Haarlemmen, Enkhuisenden, en Dorst, en zom
moeden, wie zont niet wraken? zo vogt beten dat
men zeet Athenen, Kolossiden, Philistien, die van
Philistien, Thessaloni, Vondel zeet voor Straavmities
Estravmities, voor lebuonyken, Habavmities, die van
Jerusalem, noemt by Jerusalemmen, die van Jeru
salem, die van Jeru, die van Jeru, die van Jeru

an 't vrou-

een man
een man
rend hier

hadde ik
willen
geuwilt
gevoert.
te gaen
le ik be
had ik

stamif
n deze
en on-
nde 't
zoude
rel als
meer-
uacm
, als
, als

III.

Alleen die dat worden u celdijel omme te gebruiken,
 Gelyk alt, gij en zult, cece die bruidicht, pectlyt gelyklyk, en
 den gelyklyk wantaal ziet en hoort mede echter gelyk
 zooder en, by voorbeeld almen zegt de welke d'ing, die
 daor zo of zo gevoelen, i.e. daor is t en d'at doand' zagen,
 enz. zo gelyk d'ere plaat worden, daor, dat, die p'lyk
 geen plaats s'icht in t minste te kennen, maor t'lyk
 ten is alommette l'assen slagt o'.

12.
 Hier en daor te onderscheiden.
 Daar is hier geen man, en oort, duor is hier een man
 ongeluk, geschiedt, Daor is hier een bod aangekomen p'z
 Hoe kan daor hier zyn, beter schryft of z'emen, hier is
 een man, en oort, den ongeluk geschiedt, t' een bod aangekomen

13.
 Lindt wel in plukt at on, maor slagt in d'gelyken stijl
 t' k'ont. t' in p'et, beter, zo sp'recht. t'lyk, all' t'lyk h'et d'at d'ly sp'recht

14.
 O'nderscheit t' t'ntschen het p'rd: en in p'rf. in woord, die
 in beide die t'ampora, p'ene wyse mit t' t'roken worden,
 ald' ik aom v'and' p'chte, ont'v'orde p'arbeid, be'v'ote, l'ide,
 l'uste, mede p'lanke, v'ade r'utke, t'mede t'p'made t' l'ide,
 w'ande, zachte, en m'ere andere s'ier z'ou m'ere p'and' on
 t'romt d'enn'ende in imp. moctan zeggen, ik aom v'and' de
 achte de, enz. maor kan zult t' mit t' t'ke n'el'et' g'el'ide
 ik aom v'and' de g'achte p'ant'v'orde, enz. d' g'ed' on,
 zette, l'ette, enz. z'ijn op d'ere wyse m'ere t'ond' o'rd' s'ch'ien

15.
 Het een en meervoudig, etal v'and' de Imperativat w'ort
 t' d'it t'nd'ersheid en p'raften, loep, w'and' t' l'ev'ed' z'uyg
 loof, id een d'oud'ig, maor gaat t' t'at loof t' w'om'elt, be'leed
 zuyg, loof, t' m'ere v'oud'ig, on'ge w'ort. woord on'lyken

Mer
handst
van t'

Hier
ter.
waer
gevo
t' nie
nen.

is,

m
O
ke
zi
H
te
z

XVII.

Merkwaardig dunkt my 't geen ik in een oud handschrift gevonden heb, te weten in een ryme van 't leven van Christus. Daer wordt gezeidt:

*Meenige ryme zoo is gemaekt,
Die ter ziele luttel smaekt.*

Hier stelt de dichter voor artikel in *dat. femin.* ter. Als men nu in *dat. masc. ten* stelde, zoo waer daer onderscheidt tusschen den *dat.* en *accus.* gevonden in *masc.* en *femin.* Maer in *neutro* zou 't niet gaen. Want *ten huize* zou *locum* betekenen.

XVIII.

*My gelieft is, id mihi placet. Hy belieft my,
is, ille mihi complacet.*

XIX.

Men zegt: *Hy gaf den Overste onthiet om zich meester der Stadt te maken.* Geeft hy hier den Overste onthiet, om zich meester der stad te maken? of geeft hy den Overste onthiet, op dat die zich meester der Stadt make? Klaerder schynt: *Hy gaf den Oversten onthiet, zich meester der Stadt te maken, zonder om:* op dat het onthiet zy, *zich meester der Stadt te maken.*

XX.

XX.

Hy mogte gezeidt hebben, is hy zouw mogelyk gezeidt hebben: hy hadde mogen zeggen, is hy zoude hebben mogen zeggen.

XXI.

Men zegt een poort om volk in te brengen, oft een poort tot inbrengen van volk. 'T laetste schynt, als oft de poort het volk zouw inbrengen: het ander wat duidelyker om te verklaren dat men 't volk door de poort zouw inbrengen.

A A N-

evenwel di kond orscheit niet, ald: angst, wacht, etc,
want zuch, en wach, zou vaakt liden.

16

Wacht en eichtor

Schillen zo veel ald name en anim mit laten
Zegte wort voornam ene periode god zelt het
andere na het s. of de woort ald: wy reppen ons
want dan awont wad op handen: en: doewat
of kint of zult omiff edter niet rechten,
hoogland daar oet te elue dat edter iet.

17

Al en joen, ok ald, en dan.

Al past byt tegenwoordige en toekomstige
Al ik di doe doen zal, ald ik di volontelbe
zal ik inder al beginnen joen by voore joen
ik jong walt en wy noy zondaant waren, ald ook
de positivint, zo is ald trakt, to stark ald ban ton,
Dan is de Compawat. groter dun gelicht wieder
van Nero

18
Zoch en Toek.

Hebbon deze onderscheid betekend toek sonaar toek
gebr wittenen in biden toeken enz. doe het toek, I
hoor my toek of in dinyen, die men lye doe of
niet belikt an kton, of ky kinnen bid toek niet
tegen, laat die zaak toek stil berusten.

Byvoegzels
van aanmerkingen over de
Geslachten
zelfstandige of naamwoorden.
A.

Acheron. m. door den gebroeders Acheron
Vond. in 7 boek der Oude.

AANMERKINGEN

Over de

GESLACHTEN

D E R

ZELFSTANDIGE NAEMWOORDEN.

A.

BDY *v. Naa de Abdy*, Hooft in de Ned. Historien p. 35. Woorden dus uitgaande zyn zonder uitzonderinge, meen ik, van dit geslacht, als *Artse-ny*, *Burgery*, *Heerschappy*; enz die gebogen worden met een *e* agter zig, als, *de kracht der artsenye*, *de eendracht der burgerye*, *de klem der heerschappye*; waer onder niet te rekenen zyn, *gety*, *gery*, *geury*: die van het onz. gesl. zyn.

ACHTERKLAP *m.* Dit woordt volgt het enkele *klap*. Hooft in de Ned. Hist. p. 46. *Tegens den achterklap*.

ADEL *m.* *Vit al zynen adel*, Hooft Ned H. 18;

ADEM *m.* *Den adem der getwigen besnuft hebbende*, Hooft Ned. hist. 59. *Zet gy een werk op van eenen langen adem*, Vondel in de Aenl. ter Nederduitsche Dichtkunst.

ADER *v.* *Vit een natuurlijke ader vloeiende*, Vond. in de Aenleidinge ter Nederd. Dichtkunst;

in het betoel van Aenle gebruik. AEN-

by oek ter dichtadon man na AEF:
By wylen zynen goest on vloei den dichtadon
de klimmen tot in gevonden.

AENBIEDING *v. Gelijke aanbieding te doen*, Hooft in de Ned. Histor. p. 10. Woorden van dezen uitgang zyn alle Vrouwelyk. als *opsporing*, *beschryving*, *bewroeging*, *lezing* enz. uitgezondert alleen, bedrieg ik my niet, het woord *Koning*. Het welk nochtans van nature vrouwelyk is, en alleen in 't mannelijke geslacht gebruikt word, om dat'er een Man door betekent word. Want *Koning* is eigentlijk *konning*, en afkomstig van *konnen*, en betekent zoo veel als *vermogen*, of *magt*; gevormt van dit werk-woord, even als *lezing* van *lezen*. Door *konning* dan of *kunning*, dat daarna door vermindering van eenen medeklinker geworden is *Koning*, of, gelijk anderen in straettael zeggen, *Keuning*, word met eene spreekwyze, bekend in de Rederijkkunst, verstaen een Man, die de *konning* of het vermogen heeft. Op deze zelve wyze zegt de Apostel Paulus in zynen brief aen die van Rome, *Alle ziel zy de hooge Magten onderworpen*, dat is den genen, die de hooge magt hebben. Dus bevind ik, dat ook het woord *Heerschap* gebruikt word in de plaets van *Heer*, dat is van iemand, die *heerschap* of *heerschappy* voert. Hoewel ik in den omgang der menschen, dit woord gebruikende, merk dat het geslacht verkeerdelyk gestelt word. Want zy nemen 't in het onz. geslacht: daer het van nature vroulijk zynde, even als *Koning*, in 't mannelijke moest gebruikt worden. Maer men zegt, gelijk ieder weet, *Waer is 't Heerschap? Hebt gy 't Heerschap gesproken?* enz.

A.E.N.

A. E.

ieding te
oorden
s opsp
uitge
woord
uwelijk
ebruikt
word.
omstig
mogen,
en als
ning,
mede
ren in
orees
n een
Op
ynen
booge
ie de
k het
van
beer
der
het
ne
twe
tjke
lij
er
N

~~AA. A.F.~~
~~Handchyn n. o. Waaron zy in Kaulchyn geslagen.~~
~~vond. in de Griede door hetigeanaagden in D'act.~~

Handslag is gelyk het enkele slag. m. 2 egeus
van een slag zynd vaders, Hoof in Jac. 26. p. 86.

~~Aant m. een Goddeliken en hemelheer~~
~~vond. Leven van de yghilint.~~

Faterling m. een ondbakke woort, Dewet,
zig van efen faterling Hoof in de Elia van
De Anedicut p. 108

~~Afgroent m. een atagant ont komer. t. ont. in~~
~~Gerat 26. 5. Geratig.~~

Afkomst, v. al die koninklyke afkomtsbats,
Gollenhoves wed. p. 14.

AENDACHT *v.* Met behoorlijke aendacht, Hooft Ned. hist. p. 67.

AENHANG *m.* Van den Franschen aenhang, Hooft Ned. hist. 6. Van den afval des aertsengels, en zynen aenhang. Vondel voor Lucifer.

AENSTOOT *m.* Boven den gemeenen aenstoot, Hooft hist. 34.

AENVAL *m.* Dit is als het enkele woord *val*. Om den eersten aenval te stuiten, Hooft Ned. hist. 8.

AENVANG *m.* Sint den aenvang, Hooft in d'opd. der Ned. hist.

AENWAS *m.* Door den grooten aenwas, Hooft Ned. hist. 85.

AERDE *v.* Laeg by de aerde te zweeven, Vond. in de Opdracht van Gysbrecht van Amstel.

AES *o.* Men gaf dat aes van ydele hope, Hooft in de Ned. Hist. 48.

AFBREK *m.* Na den geleden afbrek, Hooft in Tac. 1 B. Vond. zegt, *Afbrenk*. En hy gebruikt hier het *vr. g.* Tot een geweldige afbreuk, in Virg. 10. b. der Eneade.

AFKEER *m.* Om dat de geestelijkheid de Kerk tot zulk eenen afkeer mackte: Hooft Ned. hist. 5. Waer door by eenen afkeer van hem kreeg, Vondel voor Palamedes.

AFSCHIEDT *v.* Dit duistere afscheidt, Vondel in Virgilius 6 boek der Eneade.

AFTOCHT *m.* Dit is zonder tegenspreken *m.* gelijk *tocht*, *voortocht* enz. Dus zegt Vondel in Virg Eneade 7. b. *Zy voeren den voortocht aen.*

A 2 Maer

4 AF. AI. AK. AM. AN.

Maer Hooft zegt in de Ned. histor. 8, *Op de af-tocht te bespringen* : gelijk hy ook *voortocht* vr. maakt in Tac. 1. b. *De hulpregementen hadden de voortocht*. Nog vind ik evenwel in Tac. p. 25. *op den aftocht*. Zie *Tocht*.

AFTREK *m.* Door den dagelijxen *af trek*, Hooft hist. 63.

AIR *v.* Onder de *zwangere air*, Vondel in Virg. 1. boek der *Lantgedichten*.

AKKER *m.* Van eenen *akker*, Hooft in d'Opdr. der *Nederlantsche historien*.

AMMIRAEEL *m.* By *Clinton hunnem Ammirael*, Hooft in de Ned. histor. 15. Dit zy eens vooral gezegt van de namen der mannen, als *Vorst, Prins, Graef, Harder, Rechter*, enz.

ANGEL *m.* Met *zynen bedriegelijken angel*, Vondel in het *Berecht voor Adam*.

ANIO, naem van een rivier in *Italie*, *m.* Die *den koelen Anio bewoonen*, Vondel in Virg. 7. b. der *Eneade*. Daar wel op te letten staet, dewyl het hier mede niet gaet, als met de *Latynsche namen der rivieren*, die alle mannelijk zyn. Want men zegt by voorbeeld niet, *Den Maes bewoonen*, maer, *de Maes*, of *de Maze*.

ANKER *o.* Daer men 't *anker laet vallen*, Vondel in Virg. 6. b. der *Eneade*. Men spreekt dan qualijk te *Dordrecht*, daer de *burgery gemeenlijk* zegt, *De browery van den Anker*. Ten zy dit hier van daen kome, om dat men van ouds *mifschien* gewoon was te zeggen met den mannelijken arti-

A.F. A.A.R. A.M. A.N.

Op de af-
tocht vr
iadden de
. 25. 09

a firek,

ondel in

looft in

n Am-
zy eens
; Forst,

angel,

. Die

7. b.

le wyl

le na

Want

onen,

llen,

eeckt

een-

dit

nif-

ken

ti-

A.N. (A.P. A.R.)

artikel, of lidwoord, *van den ankere*: hoedanige uitspraken vallen in de woorden van onzijdige geslachten, als, *Hy verwoest het Ryk*, en, *Hy verwoest den Ryke*: *Hy is Prins van het bloed*, en, *Prins van den bloede*. Maer men moet hier niet spreken tegen het gebruik,

Dat ons het recht geeft en den regel van te spreken.

ANTWOORDT *v.* In deze eenige antwoordt. Vondel in Virgil. 6. boek der Eneade. My dunkt dat het zyn moet, *In dit eenige antwoord*, zynde ten minste het gebruik hier voor. Dit woord, komende van *antwoorden*, heeft den uitgang der gebiedende wyze van dit werkwoord: en veele van zulke woorden zyn van het onzyd. gest. als, *Bederf*, *Beding*, *Belang*, *Geloof*, *Hecht*, enz. Maer men volge, gelyk ik zeg, het gebruik, byzonder der beste schryvers.

ANXT, *v.* *De Hartogin krygende nieuwe anxst op den bals*. Hooft in de Ned. Historien 75. My dunkt liever, *nieuwen anxst*.

APPEL *m.* *Galatea werpt my eenen appel naer 't hooft*, Vondel in Virgilius 3. Harderskout.

ARAR, een rivier in Gallie. *De Persaen zal den Arar drinken*, Vond. in Virg. 1. Hardersk.

ARBEIDT *m.* *In den arbeid der oorloge*, Hooft Ned. hist. 16.

ARENT *m.* *Van Prometheus dieverye, en zynen arent*, Vondel in Virg. 6. Hard. Hooft in Tacit. 223. *Met eenen arent*.

6 AR. AS. AV. AU.

ARGERNIS *v.* Die groote argernis aenrechten, Hooft Ned. hist. 81. Gelijk ook veele dusdanige uitgangen, als kennis, schennis, hinderenis, wildernis enz.

ARK *v.* Noë boude eene ark, Vond. voor Noah.

ARM *m.* Met eenen arm, Hooft Nederl. histor. 41. Eneas bont den beukelaer aen den slinken arm, Vond. in Virg. 11. b. der Eneade.

ARMOEDE *v.* In openbare armoede, Hooft Inh. van Tac. 2. b.

AS *m.* 't Welk ik op den as van uw oordeel leg te draejen, Hooft in den 19. Brief.

ASCH *v.* Zy bestelden zyne asch ter aerde, Vondel in 't Berecht voor Palamedes.

AVONT *m.* Om eenen stormenden avont te storten, Hooft in de Ned. histor. 11. Het Treurspel eindigt met den avont, Vondel in den Inh. van Koning David in Ballingschap.

AUTAER *o.* Voor 't antaer des viers, Hooft in den Inh. van Bato. Men zegt ook in 't *m.* den antaer, of den altaer, of den Outer; welk laetste Vondel dus gebruikt in het 2. boek van Virgilius Lantged.

B.

BAEN *v.* Buiten de baen des krygs, Hooft Ned. hist. 2. Om op de baen te geraken, Vondel in de Aenl. ter Ned. Dichtkunst. Dus zyn ook de woorden hier van samengestelt, als Renbaen, Lynbaen, Klosbaen enz.

BAER

AR. Ad. Av. Av

germis aen-
ook veele
is, binder-

oor Noah.
ft Nederl.
n den sin-
e.
le, Hooft

ordeel leg
er aerde,

avond u
Trent-
len Inh.

viers,
ook in
Dater:
boek

Ad de moord an de zuid ad zegt Vond.
in Virg. i Landgedicht.

Hoof
Von-
zyn
Ren-

^B
~~Bactstove v. yeshal ven maer haest in een
vrijen hete bactstove opstook. Vond inh. J. J. d. a. l. i.~~

ER

BA. BE.

~~Balg. m. De Dravistroom, lokz het ainsylen~~
~~balg. vond. in 't Boek der d. n. e. d. e.~~

~~Baruin a. als het gelinkt over. parminet.~~
Vollenk. fr. p. 457. (

BA. BE.

7

BAER *v.* De beelden werden voor de baer gedragen, Hooft in 't einde van Tac. 3. Jaerboek. ook de zware doodbaer (ond. in 't bōsch der Encaen

BAERT *m.* In den baert te varen, Hooft Ned. histor. 38. Dewyl gy op mynen langen baert schimpte, Vondel in de 8. Hardersk. van Virg.

BALK *m.* Beelden, die eenen balk onderstutten, Vond. in de Aenl. ter Ned. Dichtk.

BALLINGSCHAP. Dit houde ik voor *vr.* Dus neemt het Vondel in den Inh. van Koning Dav. in Ball. Na zyne gelede ballingschap. Dog Hooft zegt in Tac. p. 24. Hy heeft veertien jaren het ballingschap gedult.

BALSEM *m.* Begoten met Assyrischen balssem, Vondel in Horat. 2. b. 11. Lierzang.

BAN *m.* Met eewigen of tydlijken ban, Hooft in de Ned. historien, 53.

BANDT *m.* Zig t' om slaen van den bandt, Vond. Inhoudt van Koning David in ballingschap.

BANK *v.* Achter de bank, Vondel in Horatius 1v. b. 7. Lierzang.

BANKET *o.* Op 't laefte banket, Hooft in Tacit. 1. b.

BAST *m.* Uit den dunnen bast, Vondel in 't 2. b. der Lantg. van Virgilius.

BED *o.* In 't bedde, Hooft in de Ned. histor. 21. Tegens het bedde aenleggende, Vondel in Virg. 4. b. der En.

BEDE *v.* Om onze ootmoedige bede voor te dragen, Hooft in de Nederl historien 67. The-

seus spilt de leste bede, Vondels Inh. van Hippolytus.

BEDERF *o.* *Men ziet het bederf onvermydelijk*, Hooft in de Ned. hist. 39. *Het bederf der zeden*, Vondel in 't Berecht voor Lucifer.

BEDIEDSEL *o.* *Dewyl dat bediedsel niet wisselyk te bevroeden is*, Hooft in den 20. brief.

BEDING *o.* *Met dit beding*, Vond. Inh. der Gebr. van Thebe.

BEDRYF *o.* *Het blakend bedryf*, Hooft Opd. der Historien.

BEDRYFAL *m.* *De nyd, die ten hove den bedryfal volgt*, Hooft in de Ned. hist. 37; voor zoo veel het een mans naem is, in 't Latyn, *ardelio*.

BEELDT *o.* *Het beeldt te schaken*, Vond. Inh. van Ifig. in Tauren.

BEEMT *m.* *In den beemt*, Vond. in Virgilius 4. Hardersk.

BEEN *o.* *Een boei aen 't been*, Hooft in de Ned. hist. 17. Men zegt echter, *Op de been brengen*, als Hooft in Tacitus, 37. en Vondel in Virg. Eneade 7. b.

BEGEERTE *v.* *Heet in de begeerte*, Hooft Ned. hist. 33. *Drong op hare schandelyke begeerte*, Vond. Inh. van Jos. in Egipten.

BEGIN *o.* *In het begin*, Hooft Ned. hist. 13. *Het begin des huwelijx*, Vond. in de Voorreden voor Josef in 't hof. Dusdanige woorden heeft men veel van dit geslacht, als *Bederf*, *Beding*,
Be-

BE

van Hippo-

onvermyde-
bederf der
ifer.

afredfel niet
o. brief.
d. Inh. der

f, Hooft

ten bove
hiift. 37;
t Latyn,

Vond.

n Virgi-

ft in de
en bren-
n Virg.

Hooft
ceerte,

ft. 13.
reden
heeft
ling,
Be-

~~Beek v. Als by de beke kritk. Holland. pr. 18~~
~~Beeltemid v. Dat men de beeltemidde is laag~~
~~op te regten Hooft in Jac. 36. p. 106.~~

Beelt v. het eerste ontwerde beeltemid
bidde. Holland. pr. p. 465

BE..

~~Beleg.~~ byz belea vom Steenwijk Vollenk.
pr. 598.
~~Belcomel in kies eenen anderen belcomel~~
~~encl Vond. in Virg. 3 landogedicht.~~

BE.

9

Bedryf, Begryp, Bekyk, Belang, Beleg, Beleidt, Beloop, Beroep, Besluit, Besprek, Bestandt, Bestek, Bevel, Bewindt, Bewys, Bezit; waer toe het niet noodig is getuigenissen by te halen. Zoo is het ook met vele woorden, die ge vooraen hebben, Geraes, gespeel, gewoel, gezang, komende van Razen, Spelen, Woelen, Zingen.

BEITEL, Vondel heeft dit in 't v. g. in Virg. 1. b. der Lantged. *Men kloofde het hout met de beitel.* Dog Hooft in 't m. in Tacit. 247, *Als met eenen beitel.*

BEK m. *Stout in den bek,* Hooft Ned. h. 28. *Zy likken den sissenden bek,* Vond. in Virg. 2. b. der Eneade.

BEKER m. *Eenen beker eischande,* Hooft in Tac. 180.

BELOFTE v. *Hy ontfing de belofte,* Vond. in d'Opd. van Noë.

BERG m. *Op den berg des verbonds zitten,* Vond. Ber. voor Luc.

BERKEMEIER m. *Met den groosen berkemeier,* Vond. 2. b. der Lantg.

BEROERTE v. *Van d'oirzaak dezzer schichtige beroerte,* Vondels Inh. van Virg. 12. b. der Eneade. Aldus zyn vele woorden, die *be* in 't begin, en *te* in 't einde hebben, als *Belofte, Begeerte.*

BERT, Zie **SCHAEKBERT**.

BEUKELAER m. *Hy verwondert zig over den beukelaer,* Vond. Inh. van 't 8. b. der Eneade.

A 5

BIS.

BISDOM *o.* *Het bisdom*, Hooft Ned. hist. 18. Zoo ook, *Aertsbisdom*.

BLIXEM *m.* *Den blixem en donder nabootsende*, Vond. Ber. voor Luc.

BLOEM *v.* *In de bloem zyner jaren*, Vond. Opd. voor Josef in Egipten.

BLOESEM *m.* *Zien de hagelbuien den bloesem treffen*, Vond. Opd. van Zunchin.

BLOET *o.* *Het gestoort bloet*, Hooft Ned. hist. 78. *Het geweld, dat het eene bloet het andere doet*, Vond. Opd. van Josef in Dothan. Men kan hier (daer wy boven iets van hebben aengeroot) in 't voorbygaen aenmerken, dat woorden van dit geslacht dikwils ook van artikel en uitgang veranderen in *obliquis casibus*, of *onregte naemvallen*. Want dus zegt men, *Hy legt op het bedde*, en, *Hy is van den echten bedde: Hy is van dat geslacht: en, Van dien geslachte*. Dikwils, zeggenwe, maer niet, gelijk het gebruik leert, altyt. Want men zegt niet, *Geef my den zoute*, *Hy stort in den zande*, *Hy legt in den watere: schoon in gebruik is, Het zout, het zant, het water*.

BLOETVERWANTSCHAP, Onz. word het gebruikt: van het welke, als een Koppelwoordt, ik hier niet spreken zoude, tenware dit woordt by Vondel in gesl. verschilde van *verwantschap*, dat hy somtyts *vr.* gebruikt: hoewel het by Hooft ook onz. gebruikt word, als daer ter plaetse te zien is. Vondel voor Josef in 't Hof, *Het bloetverwantschap hier uit geboren*. Anders
ko-

B. J. B. L.

Ned. hist.

er naboot-

, Vond.

wien den

ft Ned.

e andere

men kan

eroert)

van dit

veran-

vallen.

, en,

acht:

maer

men

zan-

k is,

Onz.

Kop-

ware

ver-

wel

daer

of,

lers

o-

Bl. 30.

Boerteryen v. met een korte boerterye
Vond. in Horat. 46. 12 zang.

~~Bolpees v. Die de Bolpees gewoelt Vond.~~
~~in Horat. 36. 8. gezang.~~

BL. BO.

11

komen de samengefelde woorden gemeenlijk met de enkele, daerze uit gemackt zyn, over een.

BLYSCHAP *v.* *Met eenige blyfchap*, Hooft in d'Opd. der Ned. hift.

BODEM *m.* *Tot den bodem toe*, Hooft in de Ned. hiftor. 43. *Op den bodem van Galaad*, Vondel in den Inh. van Koning David herftelt.

BODT *o.* *Ondank beging men met dit bodt*, Hooft hift. 119.

BOEG *m.* *Over dezen boeg*, Hooft in Tacit. 4. boek. *Van voor den boeg*, Vond. in Virg. 1. boek.

BOEK *o.* *Het boek der Rechteren*, Vondel voor Jephtha.

BOEZEM *m.* *In den boezem*, Hooft Ned. hiftor. 29. *Met eenen vollen boezem*, Vondel in d'Aenl. ter Ned. Dichtk.

BOGT *v.* *In de bogt aen zee*, Vond. in Virg. 3. b. der En.

BOHA. Dit woord, eer een bywoord, dan te rekenen onder de zelfftandige, word egter op de wyze der zelve gebruikt in 't *m. g.* Vondel heeft het dus in Horatius Dichtkunft, *Het geen tot zoo groot eenen boha pafte.*

BOK *m.* *Om eenen bok te winnen*, Vondel voor Lucifer.

BONDEL *m.* *Men bint in eenen bondel*, Vondel aen zynen Vr.

BONDIGHEIT *v.* *De bondigheit heb ik betracht*, Hooft in de Opd. der Hiftorien. En dus

dus zyn alle dusdanige woorden , uitgaende op *heit* , en afdalende van de *Adjectiva* , of onzelfstandige woorden , als *Achtbaerheit* , van *achtbaer* : *Barmhartigheit* , van *barmhartig* : *Heiligheit* , van *beilig* . Het welk onnoodig is verder aen te roeren.

BOOG *m.* *Een volk , dat wakker den boog weet te handelen* , Vond. in Virg. 2. b. der Lantgedichten. By Hooft staet evenwel , *De Sarmaten nalatende de boog* . Tac. 6. boek.

BOOM *m.* *Buiten den boom* , Hooft Ned. histor. 63. *Niets te eten van den boom der kennisse* , Vondels Inhoud van Adam in Ballingf.

BOOMGAERT *m.* *In zynen boomgaard* , Vond. in Virg. 2. b. der Lantgedichten.

BOORT *o.* *Te doen leggen over 't boort* , Hooft Ned. hist. 92. Men spreekt dus gemeenlijk van Schepen , en 't is door 't gebruik bevestigd. Maer anders is *boort* , dat den uitersten kant van eenig ding betekent , van het mannelijke. Dus zou men zeggen , *Zy had eenen kostelijken boort aen haer kleedt* .

BOOT . *Zy voer met den Stygischen boot* , Vondel in Virg. 4 b. der Lantg. Dog in het 6. der Eneade staet , *Charon voert de lichamen met het boot over* .

BORDEEL *o.* *In 't bordeel hare kuisheid af te leggen* , Vond. voor den Brief van St. Agnes.

BORS of **BEURS** *v.* *Het diepste der borse* , Hooft Ned. hist. 2.

BORST *v.* *Tegens de borst* , Hooft Nederl. hist.

B. O.

gaende op
of onzeli-
achtbaer:
heit, van
roeren.
den boog
er Lant-
armaten

ft Ned.
kennisse,

gaerd,

boort,
enlijk
stigt.
t van
Dus
boort

Von-
der
het

heid
es.
or-

erl.
st.

BC. BR

* Bravade schoon and nitt is egter veel in
gebruik dan heer Vollenhov heeft het v.
een trotte bravade in syne sprad. p. 26.

Breit v. (Hd) voor een veltche bit. Vollenhov p. 148.
Breed. v. Dit bragt eerst de brodd' in den
zodag. Hoofte in de Iliad. p. 18.

hifl. 7. *Zynen vyant het zwaert in de borst dwoven-
de*, Vond. Inhoudt van het 12. b. der Eneade.

BORSTWEER *v.* *Ontbloot van deze
borstweer*, Hooft Ned. hifl. 124.

BOSCH *o.* *In het bosch*, Vond. Inhoudt van
Edipus.

BOUW *m.* *Zy dreef den bouw des Ryx voort*,
Vond. Virg. 1. b. der Eneade.

BRANDT *m.* *Hebbende den brandt in ver-
fcheide huizen gefteken*, Hooft Ned. hiflor. 10.
Aenftokers van dezen brandt, Vond. in 't Berecht
voor Lucifer.

BREEDE of BREETTE *v.* *In de bree-
de*, Vond. in Virg. 1. b. der Lantged.

BREIDEL *m.* *Ontfagen van den breidel*,
Hooft hifl. 99.

BREIN *o.* *In 't brein gequetft*, Hooft Ned.
hifl. 30. *Het wyze en geleerde brein*, Vond. Opd.
van Hecuba.

BRES *v.* *Op de bresse*, Hooft in de Hiflor.
1169.

BREUK *v.* *De hope van die brenke te stop-
pen*, Hooft hiflor. 43. ook 10. *Het vullen der
brenke*.

BRIEF *m.* *Verklaerde eenen anderen brief te
hebben*, Hooft hifl. 31. *Zonds hy eenen Trojaen
met eenen brief*. Vond. Inh. van Palamedes.

BROK *m.* *Aen eenen voorgeworpen brok*,
Vondel in Horat. vi Toezang.

BRON *v.* *Naer eenige bron*, Hooft Inh. van
Gra-

Granida. *De ader van eene levendige bron*, Vondel in d'Op. van Adam. Hooft echter heeft het ook, dog qualijk myns oordeels, *m.* in Tac. 4. b. *Naerdien een magtige meenigte maer eenen bron over hadde.*

BRUG *v.* *De Koning treed naer de brug*, Inh. van Vondels Salmoneus.

BRUILOFT *v.* *Men hielt de bruiloft*, Hooft hist. II. *Op hunne bruiloft*, Vond. Opdr. van Adam.

BUIK *m.* *Alleen den buik dienen*, Vond. Aenl. ter Dichtk.

BUIT *m.* *Elk wapent zig met den gereedsten buit*, Vond. in Virg 2 b. der Encade.

BUL *m.* *Laet den bul onder den hoop springen*, Vond in Virg. 3. b. der Lantgedichten.

BULT *m.* *Terwyl het op den uitstekenden bult hangen bleef*, Vond in Virg. 10. b. der Encade.

BURG. *De burg inkrygen*, Hooft in de Ned. hist. 10. Ik meen dat men zeggen moet, *den burg inkrygen*, gelijk, *den Schouburg betreden*. Dus heeft zelf Hooft in het 4. b. van Tac. *Zy hebben de rest tot op den top van den burg gedreven*. Ook vint men by Vondel in Virg. 1. boek der Enead. *Eool, op den hoogen burg.*

BURGERSCHAP *o.* *Met het burgerschap van Rome beschonken*. Het betekent hier *burgerrecht*, by Hooft in Tac. 6. b. Maer voor het getal of lichaem der burgeren mag men ook zeggen, *de burgerschap*.

BUURT *v.* *Het vaderlant en d'oude buurt te bezoeken*. Vond. Inh. der Leewendalers.

BUY

Bruidegom. m. Alleen haven hemel
schen, en genen aardse en bruidegom
te behagen. Vond. mkt. der in de jaren

Bult v. in de Pomschke bullen top
Kratten volk. pr. p. 100
Bult v. en opspinnen de dootvulten
Vond. in t 116 van Virg. Aeneas.

Bultzak m. Vanden Bultzak o'vrees
Vond. in t 37 boek der Aeneas.

Bv. By. C.
~~Bybet an. in dem Bybet gedruckt Hll. pr. g.~~

BUY *v.* *Krygende de buy in 't oog*, Hooft hist. 104.

BYL *v.* *Met de byl straffen*, Hooft in Tac. 4. b. *Houw met de byl den wynstok in stukken*, Vond. in Virgilius 4. boek der Lantgedichten.

C.

VAN deze letter beginnen t'onregt, myns oordeels, woorden in onze taele, die men beknopelijk en beter met de K, dat meest, of met de S, dat minst voorvalt, uitdrukt. Dus word gevoeglijk geschreven *Sieraedt* en *sieren*, voor *Cieraedt* en *cieren*; en het onderscheidt tusschen *ornare*, en *singere*, zoo gemaekt, dat *ornare* zy *versieren*, en *singere*, *verzieren*. Minder moeite maekt, als zynde byna alom doorgedrongen, *kap*, *koen*, *kust*, *kunst*, en wat des meer is, schryvende byna niemant, die nu boeken hanteert, *Cap*, *Coen*, *Cust*, *Cunst*: dienende aldus de letter C naeulyx ergens toe, dan om ons te verbeelden de helft der Griexe χ , als in *Christus*, *Chrysofomus*, en andere woorden van Griexen afkomst blykt: behoudens dat men nog eenige woorden uitzondere, die lieft met een C, schoon anderen hier een S of een K gebruiken, geschreven willen zyn: als, *Cedel*, *Ceder*, *Celle*, *Ciment*, *Cyfferen*, *Cimbel*, *Cingel*, *Cirkel*, *Citroen*, *Civet*, *Cypres*, en weenige meer, die may nu niet inschieten. Hoewel de zaak recht ingezien zynde, deze woorden by ons niet t' huis hoo-

hooren, en derhalven dezelve het burgerschap kan ontzegt worden. Evenwel willen deze woorden *Citer*, *Ciment*, *Cimbel*, *Civet* enz. in geen duitſche verwiffelt zyn, dan met gevaer van niet verſtaen te worden; en dus dienenze, in het Duitſch ingelyft, ons by te blyven, en met een C geſchreven te worden. Want voor de voorgaende, *Cedel*, kan men een *brief* of *rolle*; voor *Celle*, een *kamertje*; voor *Cyfferen*, *rekenen*; voor *Cingel*, *omtrek*; voor *Cirkel*, *kring* of *ring* gebruiken. Nog weet men niet te blyven met de eigene namen, wanvoegelijk met een S of K geſchreven, als *Casar*, *Ceder*, *Ceres*, *Cicero* enz. Zoo dat vooral hier ontrent het gebruik en voorgang der beſte Schryvers, gelijk in alle talen, dient waergenomen te worden

CEDER *m.* *Toortſen van welriekenden Ceder*, Vond. in Virg. 7. b. der Eneade.

CHIMEER *v.* *Gyas voerde de Chimeer*; Vond. Virg. 5. b. der Eneade.

CITER *v.* *Iopas ſpeelde op de gulde Citer*, Vond. in Virg. 1. b. der Eneade. *Op de Citer te zingen*, Hooft in Tac. 14. b. die nogtans in het 16. b. ſchryft, *De wetten des Citers*.

D.

DAEDT *v.* *Raedt na de daedt*, Hooft in de Ned. hiſtor 108. *Wiens naem met de daedt overeenkomt*, Vondel in d'Opd. voor Adam in ballingſchap.

DAG

GE. C.H. PL. D.

gerfchap kan
eze woorden
in geen dui.
wan niet ve.
het Duitfci.
een C g.
oorgaende,
r Celle, een
or Cimp.
gebruiken.
eigene na.
fchreven,
Zoo dat
gang der
nt waer.

n Ceder,

himeer.

e Citer,
Citer u
is in het

ie in de
e over-
allinge

DAG

* ~~Dageraaf~~. v. Wie is zy dia or mit zekal Dageraaf
Hollenh. pr. 89.

D.A. D.E. D.S.

Dagvaart v. zy zonden de dagvaart
niet sterven. Hoof. in Jac. D. 48 b:
Dagg. v. En drukt hem de zelve dagg
in thorten. Hoof. in de liab. p. 145.

Bellinge v. In eenen zya afleggende
Bellinge Vond. in 6 Boek der deade.

DAG m. Die naeuelyx op eenen dag te noemen ben, Hooft in d'opdr. der Ned. Historien. Of ze den dag waerdig zyn, Vondel in de Aenl. ter Dichtk.

DAK o. Op het dak, Vond. in Virg. 4 b. der En.

DAL o. In't Vatikaner Dal, Hooft in Tac. 14. b.

DAM m. Een hondt is stont op zynen eigen dam, Hooft 172. Br. Dies de Heer van Amstel naer den dam vloog, Vond. in d'Inh. van Gysbr. van Amstel.

DANK m. Hoewel zy grooten dank hadden verdient, Hooft in de Ned. Hist. p. 24.

DANS m. Zyn Ed. zag my ook geerne aen den dans, Hooft 60. Br.

DAUW m. Met eenen lieffelyken dauw, Vond. Opdr. van Elektra.

DEEL o. Het derde deel van dat Koningryk, Hooft Hist. p. 19. Sleefte het derde deel der starren, Vond. Berecht voor Lucifer.

DEERNIS v. Zie ARGERNIS.

DEGEN m. Dien vervloekten degen afleggen, Vond. Opdracht van Jof. in Dothan.

DEUGT v. Door de deugt, Hooft hist. 20.

DEUN m. Om den deun, Hooft 182. Br. Plagt gy niet meenigen deun den hals te breken? Vond. in de 3 Harderskout van Virgilius.

DEUR v. Men zag voor de deure, Hooft in de Hist. 27.

DEXEL o. Het dexel, Hooft in Tac. 2. b.

DIAMANT m. Ik heb eens gehoort van zekeren diamant, Hooft in den 24. Br.

DIEFSTAL m. Om den dieffstal van zyn

B

pura

purperen hair, Vond. in 't 1. b. van Virg. Lantged.

DIENST *m.* *Of het niet van zynen dienst ware*, Hooft hist. 23. *Daer Nessus Herkules zynen dienst aanbod*, Vond. Inh. van Herkules in Trachin.

DIER *o.* *Dit dier*, Vond. in Virg. 1. Hard.

DILLE *v.* *De blanke Nais vlecht welriekende dille*, Vond. in Virg. 2. Hardersk.

DISCH *m.* *Daerna dekten wy den disch*, Vond. in Virg. 3. b. der Eneade.

DOLFYN *m.* *Bruiloft van den Dolfyn*, Hooft in de Hist. 11. En dus is het ook in de betekenis van een dier.

DOLK *m.* *Urgulania heeft haren neve eenen dolk gezonden*, Hooft in Tac. 4. b. *Tot dat men haar eenen dolk in den hals duwde*, Vondel voor den brief van St. Lucie.

DONDER *m.* *Die van den donder geslagen werd*, Vondel in 't Berecht voor Lucifer.

DOOP *m.* *'t Stuk van den doop*, Hooft Hist. 81. *Door den doop*, Vond. in 't Ber. voor Adam in ballingschap.

DOOT. Dit woordt is van beide de geslachten, *m.* en *v.* *Dat zulx den handel de doot doen mogt*, Hooft in de Hist. 17. *Dat wy den ewigen doot verdienden*, Vondel in 't Berecht voor Adam: die ook in dat voor Palamedes het vr. gef. gebruikt.

DONAU *m.* *Op dat ik den Donau volge*, Hooft in Tac p. 501. *Die den diepen Donau drinken*, Vond. in Horatius 4. b. het laetste Gezang.

DOP *m.* *Door den dop breken*, Hoofts Hist. 42.

Den

Lantged.
ynen dienst
ules zynen
Trachin.
i. Hard.
welrieken-

Dierck v. Als dagem cent a k. waard a ool
De bittere dierten. Hoof in Tac. 2. 6. p. 95.

den d'ich,
Dolfin,
ok in de
ere eenen
dar men
del voor

+ Dittel v. Op dat de dittel z gewas mit
Stikka. Vond. in Virg. i Londen.
Boel v. Minna pyken het doele. Vond.
in de voorrede van Ovid. Meten.
Dom. m. Ten top del Doms Hagt iliat p. 41

gellagen
Hoof
r. voor

Doot v. En de dootdeke in der hont. Hoof in Tac.
36. p. 99.

efflach-
t doen
ruygen
dam:
ikt.
volge,
drim-
ang.
43.
Den

Dootbus v. En zy brengen te voorschyn de dootbus
Vond. Breder inh. vom Elckan sook loten lykbus, Vond. 5. 1. 2. 2.

DO. J.R.

~~corp. o. in l. Corp signed by [unclear] Hon. Sec. Virg.~~

~~+ Draft. o. in w. d. Ex. p. draft. Cond. int. 7/2/1864~~

Den lezer met den ydelen doppajen. Vond. inde Aenl.

DORST *m.* Om den dorst te lesschen, Hoofts Inh. van Gran. Eene bron, die zynen dorst lessche, Vond. Inh. van Samson.

DRAEK *m.* Door den draeck, Vond. in 't Berecht voor Lucif.

DRAET *m.* By vervolg van den draet, Hoofts Hist. 59. *Let wel op den draet van uwe rede,* Vond. Aenl. ter Dichtkunst.

DRAF *m.* Het verlangen dubbelt zynen draf, Hooft 30. Br. *Ik zette dit vaers op uwen rustigen draf,* Vond. Opdr. van Adonias. Zoo is 't ook, als 't genomen word voor spyze der Varkens.

DRANG *m.* Dat zy den drang na zig zonden slepen, Hoofts Hist. 100. *Met eenen drang,* Vond. in Virg. 4. b. der Lantg.

DRANK *m.* Zy zag den heiligen drank zwart worden, Vond. in Virg. 4. b. der Eneade.

DREK *m.* Door den drekte stappen, Hooft 62. Br.

DREMPEL *m.* Als hy de zoul over den drempel zette, Hooft Hist. 59. *Onder dien drempel,* Vond. in Virg. 8. Hard.

DRIFT *v.* Met een schandelyke drift, Hooft in Tac. 1. b. *Pelagius wankelde wel viermael in zyne drift,* Vond. in het Berecht voor Adam.

DRIL *m.* Laet ons meê dwerlen op haren dril, Hooft 126. Br.

DROM *m.* Met eenen geweldigen drom, Hooft in Tac. 1. b. *In eenen dikken drom,* Vond. in het 4. b. der Lantg. van Virgilius.

DRONK *Met eenen rustigen dronk*, Vond. in Virgilius 5. Hardersk.

DRONKENSCHAP *v. In zyne dronkenschap*, Vond. Inh. van Edipus.

DROOGTE *v. De nood der driejarige droogte*, Vond. in d'Opdr. der Gebroeders.

DROOM *m. Uit den droom helpen*, Vond. in d'Opdr. van Adam.

DRUIF *v. Een star, die de druif verft*, Vond. in Virg. 9. Hardersk.

DRUK *m. De mislagen in den naesten druk*, Vond. voor Jos. in Dothan. Dus word het ook genomen voor *droefheit*.

DRUPPEL *m. Het vee proefde niet eenen druppel*, Vond. in Virg. 5. Hardersk.

DUIF *v. Ziende de duif de wieken klappen*, Vond. in Virg. 5. b. der Eneade.

DUIM *m. Als 't schip geenen duim boorts boven water had*, Hoofst Opdr. der Historien.

DUUR *m. Bewint van kleenen duur*, Hoofst in den 23. Br.

DWANG *m. Het gerucht zwol door den dwang*, Hoofst in Tac. p. 314.

DYK *m. De Soldaet heeft eenen dyk gesticht*, Hoofst in Tac. 2. boek.

E.

EBBE *v. Nemende de ebbe te baet*, Hoofst Hist. p. 13. Dog Vondel zegt in Virg. 10. b. der Enead. *Het ebbe*. Ik zoude het eerste gebruiken,
en

R. D. D. D. D. D.

Vond.

yne dron-

riejarig

rs.

, Vond.

if verft,

en druk,

het ook

et eens

ppen,

boorts

en.

Hoof

or den

licht,

hofts

. der

en,

en

Drytant in Lynen Drytant. Vond. 1.6. der Kn.

* Dryvoet. v. De Dryvoetbegolte Boeren. Vond. 3.6. d.M.

Dryling. m. Lottef der aarde begrepen met
andere Dryling. Vollenk. pred. 14.

Dye. v. Opzyne Dye. Vollenk. pred. 15.

EE. = EG. IS.
Eecheris. v. ^{120.} ~~Door na doopboord e zyghen zyde.~~
slinke e eecheris Vond. in t. 108. de d. neade.

Efoe in met zynen efoe ont gyt Vollenk. pr. p. 17.

EE. EG. EI.

21

en volgen het varend volk, dat zegt de ebbe, de
voorebbe enz.

EEDT *m.* Van den eedt, Hooft Histor. 3.
Het welk met eenen dieren eedt bevestigt word,
Vondels voorr. van Josef in 't Hof.

EEMS, Een rivier in Duitschlant, *v.* Aan
de Eems, Hooft in Tac. 1. b.

EER *v.* Het ware dienstig hun d'eere te ont-
zetten, Hooft Hist. 51. D'Onroomschen staen dezee
eer toe, Vond. in 't Berecht voor Adam.

EEU *v.* By de bedorve een van Noë, Vond.
Opdr. van Noah.

EGGE *o.* Dat d'akkerman het zware egge op
holle helmen stoote, Vond. in Virg. Lantg. 1. b.

EIGENDOM *m.* Schynende de zee grooten
eigendom te rekenen, Hooft in de Ned. Histor. 26.

EIGENSCHAP *v.* Op welke eigenschap,
Hoofts Opdr. der Histor.

EIK *m.* Op den gewyden eik, Vond. in Virg.
7. Hard.

EILANT *o.* Na 't eilant, Hooft Hist. 15.

EIND *o.* Het niterste eind, Hooft in de
Histor. 42. Naer het einde, Voorr. voor Josef
in 't Hof.

EISCH *m.* Naer den eisch, Vond. in de
Aenl. ter Dichtk.

EL *v.* Men meet de deugt by de elle niet,
Hooft in den 35. Brief.

ELENDE *v.* Verlos my uit deze elende,
Vond. Virg. 6. b. der En.

B 3

ELS;

22 EL. EM. EN. ER. ET. EU. EX.

ELS, een boom, *m.* Op den Els, Vond. in Virg. 8. Hard.

ELVE, een rivier in Duitschl. *Aen gintszyde van de Elve*, Hoofst Tac. 2. b.

EMMER *m.* Marcellus eischte den emmer, Hoofst in Tac. 4. b. der Historien.

ENGTE *v.* D'Onderamirael kruisende de engte, Hoofst in de Ned. Hist. 15.

ENTE *v.* Om een vruchtbare ente in de kloof te zetten, Vond. in Virg. 2. b. der Lantg.

ERF *o.* Het vaderlyk erf, Vond. in Hor. 12. Gezang.

ERFGENAEM *o.* 't Recht van den wet-tigen erfgenaem, Hoofst in de Nederl. Hist. 26.

ERNST *m.* Met grooten ernst, Hoofst Hist. 23. Dog op de 119. bladzyde staet ook, *Met alle ernst*, in 't *vr.* Dat ik niet goed keure.

ETMAEL *o.* Het treurspel eindigt met het etmael, Hoofst in den Inh. van Bato.

ETTER *m.* Het aerdtryk, vergiftigt met den etter, Hoofst in Tac. 3. b. der Historien.

EVEL *o.* Van 't zelve evel ziek, Hoofst 181. Br.

EUROTAS, een rivier in Lacedemonie, *m.* By den gelukkigen Eurotas, Vond. in Virg. 6. Hardskout.

EXEMPEL *o.* Van dit exempel, Hoofst Histor. 8.

EZEL *m.* Springen van den os op den ezal, Vond. in de Aenl. ter Nederduitsche Dichtkunst.

F. Van

EL. EM. EN. ER. ES. EV. EX

EX.
Vond. in
en gintsy.
en emmer.
usfende di
in de kof
g.
Hor. 12.
den wri.
ft. 26.
oft Hilt.
k, Me
met ke
rige me.
n.
Hooft
monie,
irg. 6
Hooft
eel,
nft.
Van

Eigelt. m. Endaar bedelmt veunden angel
Vond. oord. den brief van St. Agnes.

Espe (Lat. Aspinna) v. 8°. Espe
Vond. in Biog. 6. 6. 1. 1. 1.

Efenis. v. Die erfenis Vond. z. v. der dreede.

Erst. m. Roimtschen erst Vond. mit skant

ERIDAAN. m. Tedert den eridaan naar hem
genoemt. Vond. inh. van Gaetou.

Evenaar. m. De evenaar der kat en hooft in
de liat p. 3. 3.

Eupaat. m. tot aanden Eupaat van de v. 1. 1.

F. A. J. E. J. S. J. O.
J

* Faisant. v. Een geen Afrikaansche faisant
zo welmond en houd. in Horat. 2 bezang.

Fles. v. in 2 greflessche Nollenh. pr. p. 443.
Fleredyn. o. Van 2 fleredyn gesft kort, Hoof. ll. 13.
Forme v. Ede forme van adwingewat. Hoof.
Fac. 26. p. 30. zie volen.
* Fontein v. Een beroerde fontein Nollenh. pr. p. 58.

F.

VAn deze letter beginnen vele woorden, die van onduitsche afkomst zyn, dog door het gebruik van de beste schryvers zyn aangenomen. Weinige zullen wy 'er maar aantekenen.

FABEL *v.* *Wy vernieuwen hier geen gryze fabel,* Vond. in 't Berecht voor Lucifer.

FAEM *v.* *Het bezwalken zyner fame,* Hooft Hist. 61. *By de Faem nagelaten,* Vond. in d'Opdr. van Gysbrecht van Aemstel.

FAKKEL *v.* *Met een brandende fakkel,* Vond. in 't Ber. voor Lucifer.

FEEST *v.* *Hy hielt de feest van 't gulde Vlies,* Hooft Hist. 24. *Van deze feest,* Vond. in Virg. 5. boek der Encade. Maer voor den Br. van St. Katarine zegt hy, *Op het Heidensche feest.*

FENIX *m.* *De vlam, die den Fenix verteert,* Vond. in d'Opdr. van Gysb. van Aemstel.

FLUIT *v.* *De geit, die ik met myne fluit won,* Vond. in Virg. 3. Hardersk.

FORTUIN *v.* *Naa de fortuin van Karel,* Hooft Ned. Hist. 1. Zoo dat men niet schryven moet, *het Fortuin,* met het onkundig graeu, zeggende, *in 't Fortuin,* of, *daer hangt het Fortuin uit enz.* en gelyk men nu onder de printen schryft, *De tempel van het mannelijke Fortuin.* Waerom dan ook niet, *Het tempel?*

B 4

G.

G.

GAL *v.* *Met bittere gal*, Vond. in Virg. 12. b. der Eneade.

GALEY *v.* *De zwaermoedigheid verlaet de galey niet*, Vond. in Horatius, 3. b. 1. Gezang.

GALG *v.* *Zy hadden 't preken op de galge verboden*, Hooft in de Hist. 89.

GALM *m.* *Als wy den goddelyken galm vingen*, Vond. Opdracht van Hippolytus.

GANG *m.* *Om den gang der gerechtzaken*, Hooft in de Hist. 51.

GAREEL *o.* *De leewen in't gareel*, Vond. in Virg 3. b. der Eneade.

GARST *v.* *Door godvruchtige garst*, Vond. in Horat. 3. b. 23. Gezang.

GAVE *v.* *Die deze gave ontfangt*, Hooft in de Opdr. der Historien. *Zonder welke gave*, Vond. in 't Ber. voor Adam.

GEBEDT *o.* *Het gebedt op den Olyfberg gestort*, Vond. in d'Opdr. van de Gebroeders.

GEBERGTE *o.* *Het hoog gebergte*, Vond. in Virg. 1. b. der Lantg.

GEBIED *o.* *De treeken van 't bandeloos gebied*, Hoofts Hist. 23.

GEBOEFTTE *o.* *Het geboefte*, Hooft in de Ned. Histor. 101.

GEBOORTE *v.* *In de geboorte*, Hooft in de Ned. Hist. 4. *Naer de geboorte*, Vond. in d'Opd. van Maria Stuart.

G E.

Get. G. E.
G.

Virg. 12. b.

verlaet de
Gezang,
p de galje

alm vir-

htzaken,

Vond.

Vond.

looft in
g. v. v.

bergge-
s.
Vond.

loos ge-

loft in

loft in
nd. in

GE.

+ Ganget v. Gelyk. Diepe Ganget. Rond.
in het boek Der Alreede.

Gast an. Dien dan f. Baron gult heeft de d. an
Vollenk. pr. p. 510

Gast. een woort uit het hoog uit door den rok
folge stork id. v. een k. r. a. t. die zy de stades had
in v. d. o. n. Hoof in de k. l. a. t. v. a. n. d. e. M. p. i. i. z

Gebeente o. Het gebeente v. d. v. v. v. v. v.

ge.

Gezichte. o. Al het gezichte des wonds. Voll. p. 2

Gez. o. Vry in Zegelid. Vond. mt 5 b. der An.

GE.

25

GEBOU o. *Dit zwaerlyvig gebou*, Hooft in d'Opdr. der Histor. *In dit gebou*, Vond. Opd. van Noë.

GEBROET o. *Het kleene gebroet te bezoeken*, Vond. in Virg. 1. b. der Lantg.

GEBROETSEL o. *Dat heillooze gebroetsel*, Vond. op dezelve plaets.

GEBRUIK o. *Het dagelyx gebruik*, Hooft Hist. 28. *Het rechtmatig gebruik*, Vond. voor Lucifer.

GEDACHT o. *In't gedacht*, Hooft in de Historien 39.

GEDAENTE v. *In eene andere gedaente*, Vond. voor Faëton.

GEDARMTE o. *Een quetsuur in't gedarmte*, Hooft Histor. 9.

GEDROCHT o. *Dit menschverflindende gedrocht*, Vondel in den Inhout van Edipus.

GEESSEL v. *Tifiphone met hare geessel*, Vond. in Virg. 8. b. der Encade.

GEEST m. *In den begaefden geest*, Hooft in d'Opdr. der Hist. *Die van zynen geest gedreven* enz. Vondel in de Aenl. ter Dichtkunst. *Echter vind ik het (dog myns oordeels niet wel) in het vr. ges. in d'Opdr. voor Josef in Egipten*, *Het be-liefde de heilige Geest*.

GEIT v. *De wolf volgt de geit*, Vond. in Virg. 2. Hard.

GELOOF o. *Geschillen in't geloof*, Hooft

B 5

in

in de Ned. Hist. 17. *In het geloof*, Vondel in d'Opdr. van M. Stuart.

GELUID *o.* *Ons oor wrackt dat geluid*, Vond. in de Aenl. ter Dichtk.

GELUK *o.* *Daer het geluk nog roesloeg*, Hooft Hist. 2. *Nederduitschlandt had het geluk*, Vondel in 't Berecht der Misfpellinge.

GEMALIN *v.* *Om zyne gemalin te bezoeken*, Hooft Histor. 17. Dus zyn ook alle de namen van Vrouwen, *Koningin, Vorstin, Priesterin, Zangerin*: daer nochtans *Wyf* uitgezondert blyft; welk woord van het onzydige geslacht is; als ook *Maegdeken, Meisken*, enz. hoewel deze alleen, om dat ze verkleenwoorden zyn, die alle van 't onzydig geslacht zyn.

GEMEENSCHAP *v.* *Zonder de Roomsche gemeenschap af te snyden*, Hooft in de Ned. Histor. 89.

GEMEENTE *v.* *Liefde der gemeente*, Hooft Hist. 4. *Bloedzuipers der Gemeente*, Vond. voor Jos. in 't Hof.

GEMOED *o.* *Het argwanig gemoed*, Hooft Hist. 20.

GENADE *v.* *Wilden deze genade erkennen*, Hooft Hist. 119. *Invloed der genade*, Vond. in 't Berecht voor Ad.

GERECHT *o.* *De oppertoezicht over 't gerecht*, Hooft Histor. 41.

GEREETSCHAP *o.* *Het dootsche gereetschap*, Hooft in de Hist. 30.

G E.

98.

Gedrukt v. indienge me gedrukt
samt Vond. in Hordt. ab. 2. Gezang.

Geraak. o. het geson geraak van syn
Sinn. Vollenh. p. 230.

Geraamtel o. Het schrikkelij gerammel
Vond. in 4. 2. l. der dreed.

Gerecht. moment lyk een tafel gerecht ok. o. en
het eerste gerecht opgenomen was. Vond. 26. der 11.

Geraamte o. De blozende verweeft het
geraamte begaven Vond. in hovat. 17. der 2. gezang.

Gerucht o. Door het gerucht aangevoelt
Vond. vord. en br. afscheit. St. J. de over...

GF

Gestante in Afsengeden gestante Vond.
in Kerat. 174 bezang.

Gestal o. der wakheit van het geringe getal.
Hollanb. pred. D3.

Gevalt o. beweegt het gehele gesuort.
Vond. mt b. b. Der An.

Gevalt o. Tot a mt gevallte Vond. 26. An.

GESCHIL *o.* Om dit geschil te middelen, Hooft Hist. 18. Men trad tot het geschil, Vond. in 't Berecht voor Adam.

GESCHUT *o.* Met een brandde 't geschut af, Hooft Hist. 8.

GESLACHT *o.* Van 't geslacht van Croy, Hooft in de Hist. 24.

GESP, Een kleet met een goude gespe opgehaekt, zegt Vondel in Virg. 4. b. der Eneade. Dog in het 7. b. der Eneade heeft hy, *De vlechten met eenen gouden gesp opgehaekt.* Zoo dat dit woord gerekent dient te zyn onder de twyffelachtige, by de Latynen *dubia* genoemt.

GESPAN *o.* Het heele gespan, Hooft in de Histor. 104. Onder het gespan, Vond. in 't Ber. voor Lucifer.

GESPUIS *o.* Het gespuis, Hooft in de Ned. Hist. 101.

GESTALTE *v.* Van de gestalte des landts, Hooft Histor. 37.

GETUIGENIS *v.* Zie **ARGERNIS**.

GETY *o.* Om dit gety, Hooft Hist. 27.

GEVAER *o.* De gelykheid van 't zelve gevaer, Vond. Inhoudt van 't 8. b. der Eneade.

GEVECHT *o.* Onder het gevecht, Vond. in den Inh. der Leewendalers.

GEVEL *m.* In den gevel des boex, Hooft in den 7. Br.

GEVLEY *o.* Om in 't gevley te spreken, Hooft Hist. 16.

GEVOELEN *o. Naer het gevoelen*, Vond. in den Inh. van Virgilius 6. Hardersk. Dit is eigentlyk een Werkwoordt, genomen voor een zelfstandig woordt, als *leven, sterven, lezen*. Want men zegt, *Het leven is kort, Het sterven gaet zynen gang, Het lezen oeffent de jeugt*; op de wyze der uitlantsche talen.

GEUR *m. Dat Paulus eenen godvruchtigen geur ontleent*, Vond. Opdr. van Ifigen. in Tauren. Hooft evenwel gebruikt het *v. Om de geur der Duitsheit* 47. Br.

GEWAED *o. In het gewaed*, Vond. Opd. van Ad. in Ball.

GEWAG *o. Om het minste gewag*, Hooft Hist. 90.

GEWEER *o. Het geweer te laten*, Hooft Hist. 88. *Met dit geweer*, Vond. Inh. der Eneade 8. b.

GEWELF *o. Beelden, die eenen balk of gewelf ondersteunen*, Vond. Aenl. ter Dichtkunst.

GEWELT *o. Al't gewelt*, Hooft Hist. 7.

GEWEST *o. Het geweest van Nederlandt*, Hooft Hist. 1. *Het geweest overtrekkende*, Vond. in den Inh. van Hercules in Trachin.

GEWETEN *o. Henluiden, die't geweten ongerust maakte*, Hooft in Tac. 1. b. Dit is eigentlyk een onzelfstandig of deelwoort, beteekenende een gewetene zack, of die geweten word. Men zegt, *Het geweten ontrust die menschen*: dat is, de misdaden, die zy weten dat van hun bedre-

Ge.

Gewogelte o. het gewogelte Dorbergen
Veldenk. pr. p. 20.

leis, Vond.
k. Dit is
voor een
n, lezen.
et sterven
gt; op de

vruchtigen
Tauren.
genur der

d. Opd.
Hoof

Hoof
Enea-

Gewei. o. en halen er het gewei uit
Veld. 1. & Dor An.

of ge-
nft.
ft. 7.
ndt,
ond.

veten
s ei-
eke-
ord.
dat
be-
dre-

GE. GJ. GL.

Gezin. o. Loopt het gezin hem natpauwen.
Hooft. l. liud. p. 148.
Gift v. B. J. de gifte van zven ring. Solland.
p. p. 472

dreven zyn. Dus is het *geweten* zoo veel als *het geweten werk*, of *gewetene zaak*.

GEWICHT o. 't *Gewicht der dingen*,
 Hoofst Hist. 41.

GEWIN o. *Om 't gewin*, Hoofst Hist. 120.

GEWOONTE v. *Door de gewoonte*,
 Hoofst Hist. 74. *Vit welke gewoonte*, Vondel voor
 Lucifer.

GEWOUDT o. *In't gewoudt van anderen*,
 Hoofst Hist. 20.

GEWRICHT o. *In dit gewricht van tyde*,
 Hoofst Hist. 67.

GEZAG o. *Het Pauzelyk gezag*, Hoofst
 Hist. 2. *Het gezag en de kroon*, Vondel voor Lu-
 cifer.

GEZANTSCHAP o. *Tot het gezant-
 schap*, Hoofst Hist. 80.

GEZELSCHAP o. *By d'eerlyxten van dat
 gezelschap*, Hoofst in den 3. Brief.

GEZICHT o. *In't gezicht der Voorstad*,
 Hoofst Hist. 7.

GIS v. *By de gis*, Vondel in Virg. 3. b. der
 Eneade.

GLANS m. *De poëzy haren vollen glans te
 geven*, Vondel in d'Aenl. ter Dichtk.

GLAS o. *Ziende door het glas*, Hoofst Inh.
 van Gran.

GLIMP m. *Onder den glimp van zorge*,
 Hoofst Hist. 23. *Wy werden zynen glimp gewaer*,
 in den 48. Br. *Dus schynt het my best toe*. Maer
 het

het is misschien twyffelachtig, om dat ik in de historien p. 24. vind, *Met goede glimp.*

GORDEL *m.* *De Heldin gespt den gouden gordel*, Vond. in Virg. 1. b. der Eneade.

GORDYN *v.* *De gordyn vegen*, Hooft in de Hist. 1170.

GRAED *m.* *In den derden graed*, Hooft in Tac. p. 5.

GRAEN *o.* *Het graen*, Vond. in Virg. 1. b. der Lantged.

GRAEU *o.* *Onder 't graeu*, Hooft Histor. 28. *Het opgehitste graeu*, Vond. Inh. van Palamedes. Dog genomen voor een schorre reden, den verstoorden ontvallen, is het *m.* *Die met eenen graeu aan Keizers en Koningen 't hart in de schoenen doen zinken*, Hooft 48. Br.

GRAF *o.* *Het heilig graf*, Vond. Opdr. van Elektra.

GRAFT *v.* *Op den kant van de graft*, Hooft Hist. 10. Anderen schryven **GRACHT**.

GRAS *o.* *Het gras majen*, Hooft Hist. 6. *Het gras erkaewen*, Vondels Aenl. ter Dichtk.

GRENS *v.* *Over de grens van zyne kintsheit*, Vond. in d'Opdr. van Adam.

GREPPEL *v.* *Aen d'oostzyde van de Greppe*, Hooft in den 4. Br.

GROEZE *v.* *De groeze door de kudde laten afweiden*, Vondel in Virg. 1. b. der Lantged.

GRONDT *m.* *Bedorf het in den grondt*, Hooft Hist. 7. Dog in den 4. Br. gebruikt hy het

Go. G.R.

Godsdienst. on. Om den godd. ontgemour
zolt. Vond. in de opdracht van W. Kruant
Godspraak v. of de godspraak word
Goekste Themiid. Vond. voort. van Palom.
Gheet v. of in het goet. Vollenh. pred. 3
Gente v. Het Goeit alsoo. nen god. Vollenh.
Apr. p. 483.

Greep. on. met enen mitgreep som
Grep. som bedersom.

Grondslag m. Op den ouden grondslag.
Hooft. Jab. i boek p. 34

Gr. Gv. Act.

H.

* Gaast v. Diefwikelder de haast Hoof
Jac. 36. p. 192.

GR. GU. HA.

31

het *vr.* gef. *Op oneigene grondt.* By Vondel in 't Berecht voor Lucif. is ook het *mann.* gef. *Den grondt met asch en steenen besluiten.*

GROP *v.* *Veia groef eene grop in der aerde,* Vondel in Horat. 5. Toezang.

GROUWEL of GRUWEL *m.* *Tegens zoo eenen growwel,* Hooft Hist. 30.

GRYNS *v.* *Met een looze gryns,* Vond. in 't 4. der Eneade.

GUIG *v.* *Zietge niet, hoe de voorbygaende luiden u de guig nasteecken?* Vondel in Horat. 4. Toezang.

GUNST *v.* *Welke gunst niet zullen genieten de ballingen van Napels,* Hooft Hist. 18. *Of by de gunst der Aenschouweren verdient,* Vond. in d'Opdr. voor Jos. in Egipten.

H.

HAER of HAIR *o.* *Wat is 'er onsterker dan het haer?* Vond. in d'Opdr. van Samson.

HAERING *m.* *Mits borg gestelt wierde voor den Haering en 't Zout,* Hooft in de Ned. Hiftor. p. 1032.

HAERT *m.* *By den haert,* Vond. in Virg. 5. Hard. *By den haert en 't vuur,* Hooft in Tac. p. 1032.

HAES *m.* *Gelyk een gezwinde jager den haes nazet,* Vondel in Horatius 37. Gezang. Deze gezwinde jagers hebben een misbruik, dat ze zeggen

gen, *Daer is veel haes in dat lant*, in plaets van; *Daer zyn veele hazen*: even als men zegt, *Indat water is veel visch*.

HAET *m.* *Gestecken van den ouden haet*, Hooft in de Ned. Hist. p. 5. *Inden haet gebracht*, Vond. in 't Berecht voor Palamedes.

HAG *v.* *De zaak in de hag stellen*, Hooft in Tac. p. 186.

HAEG *v.* *Dit kint werd in de hage gevonden*, Vond. Inhoud der Leewendalers. Dus moet men spreken: en hier uit gis ik dat men sprekende van 's Gravenhage behoorde te zeggen, *Ik ganaer de Haeg*, *Die man woont in de Haeg* enz. Nu zegt men door het gebruik, *Naer den Haeg*, en *in den Haeg*. Maer het is waerschyndlyk (daer ik evenwel het rechte bescheit niet van heb) dat deze plaets van eene haege, en boschachtige plaetse opgekomen, dezen naem blyft behouden. En derhalven kan het geslacht hier niet verandert worden, schoon het gebruik deze veranderinge, mischien om het gemakkelyk geluit, heeft ingevoerd. Want *in den Haeg* is zachter, dan *in de Haeg*, of *in de Hage*. Nergens komt ons evenwel *den Haeg* vremder voor, dan in den *Noemer* of eersten naemval, *Den haeg is het lustpriel van Hollant*: en dus bederft men ook den uitgang van het *Adjectivum*, of byvoeglyk woord, *Den gantschen Haeg staet over end*. enz.

HAGEL *m.* *Van den hagel geslagen*, Vond. in Horat. 1. Gezang van het 3. b.

HALF-

H. A.

n plaats van,
zegt, Inds

ouden haat,
aet gebracht,

, Hooft in

lage gevon-

Dus moet

sprekende

te ganaer

enz. Nu

Haeq, en

(daer ik

dat deze

uette op

En der

ert wor

e, mis-

gevoert.

Haeq,

vel den

eersten

ollant:

et Ad-

striben

ond.

L.F.

Hak een Soudert woort by Profineer
malen voor haat gebruikt is m. Eenenhak
op hem te hebben in J. 26. 26.

HA

Handvoet o. Met one zelve of onde handt,
voet. Vond. voorrede van Flovat.

Harstebekken o. Wat het harstebekken
kraakte. Vond. in 5 l. der dn.

HALFTER *m.* Een paert van den halfier losbrekende, Vondel in Virgil. 11. b. der Eneade.

HALM *m.* Een korenplaeg verteerde den halm, Vond. in Virg. 1. b. der Lantg.

HALS *m.* Een keten van den hals, Hoofst Opdr. der Hist. Met gevaer van den hals te breken, Vondel in de Aenleidinge ter Ned. Dichtk.

HANDEL *m.* Van den zeer breedten handel, Hooft in de Hist. 19. Te zien den handel der Grooten, Vond. in d'Opdr. van Edipus.

HANDT *v.* Van de zienlyke handt, Hooft in d'Opdr. der Histor. Over de werken van uwe handt, Vond. in 't Ber. voor Adam in Ballingf.

HARNAS *o.* Om 't harnas aen te schieten, Hooft in de Hist. 8. In 't blanke harnas, Vond. in d'Opdr. voor Josef in Dothan.

HARP *v.* Zonder zyne Goddelyke harp, Vondel in de Opdr. der Gebroeders.

HARPOËN *m.* De Schryver vanden Harpoen, Hooft 49. Br.

HART *o.* Aen 't hart leggen, Hooft Hist. 5. Het weelig hart, Vond. in 't Berecht voor Jephtha.

HARTOGDOM *o.* Naerdien dit hartogdom vry bleek, Hooft in de Hist. 70. Zoo zyn ook Heiligdom, Menschdom, Engelsdom, Vorstendom, enz. dog niet alle van deze uitgangen, als blykt aen Ouderdom, Vrydom en andere.

HAVE *v.* Vut al hunne have, Hooft in de Ned.

Ned. Hist. 69. *Ik bekommerde my met geene have,*
Vond. in Virg. 1. Hardersk.

HAVEN *v.* *In deze haven,* Hooft in
d'Opdr. der Ned. Hist. *In de haven gelant,* Vond.
in Virg. 1. b. der Lantg.

HAVIK *m.* *Die den havik op den tuin heb-*
bende, Hooft in den 86. Br. *Dedalion hervormt*
in eenen havik, Vond. voor Ovid. Herfsc. 11. b.

HAZELAER *m.* *Fillis bemint den Haze-*
laer, Vondel in Virg. 7. Hardersk.

HEBRUS, naem van eene rivier in Thra-
cie, *By den killen Hebrus,* Vondel in het 12. b.
der Eneade.

HECHT *o.* *Het hecht der Heerschappye,*
Hooft in Tac 3. boek. Dit, meen ik, is eigent-
lyk een byvoegelyk woordt, als blykt aen de
spreekwyze, *Dat werk is hecht en vast.* Zoodani-
ge woorden voor zelfstandige gebruikt zyn, ge-
lyk in andere talen, van het onz. gefl. als, *Hy*
schiet naer het wit, *Hy legt uitgestrekt in het hol* enz.

HEF *v.* *Die niet uit de hef der gemeente was*
opgeborrelt, Hooft in de Ned. Histor. 102.

HEIDENDOM. Zie HARTOGDOM.

HEIL *o.* *Gevoelende het heil,* Hooft Hi-
stor. 20.

HEIR *o.* *Al't heir,* Hooft in de Hist. 8.
Indien het heir d'overhandt behieldt, Vond. in den
Inhoudt van Jephta.

HEK *o.* *Wanneer de stier het hek opstoot,*
Vondel in Virg. 1. b. der Lantged.

HEL

A.H. H.F.

e bazu
oft n
Ton
bet
vorm
b.
ze
ra-
b.
ye
re
de
ji
e

~~Hef v. To dat 12, 13, 14 de hof angift vom
infringen.
Hef v. al laggende afscheideblad.
Vrij 22 Lontje~~

Hef v. De hof haken Vond in het flut
der Honarienen, per Monarienen. deest
helt fytz mannelijk (als licht is) 3 in in van
Drukken 1750.

HE. HD. HO.

Helt m. Riep. deren jongen helt met Vond. lev. u. Ving.

Herberg v. in de herberge Sullenh. pr. p. 600

Hindernis v. keert zig aangene linden
mit Vond. in 10 v. Der Aan.

Hoefyzer v. En het hoefyzer is dus
vierwoetigen draag. Vond. in de 8 Aan.

HE. HI. HO.

35

HEL v. *Die zoo lang in de hel verkeert heeft,* Hooft in den 13. Br. *De Koorden der helle,* Vond. in 't Ber. voor Lucifer.

HELM m. *Door 't planten van den helm,* Hooft in den 10. Br. ook voor eenen stormhoed, in Tac. 156. *Hy bracht hem een wonde door den helm.*

HEMD o. *Dianier zont Herkules het hemde,* Vond. voor Ovid. Herf. 9. b.

HEMEL m. *De doorluchtigheid des perfoons,* die hier zyn treurtonneel, den hemel, bekleet, Vondel in d'Opdr. van Lucifer.

HENGST m. *Terwyl een ander dichter den hengst slagt,* Vondel in de Aenleidinge ter Ned. Dichtk.

HERFST m. *Ontrent den herfst,* Vond. voor Faëton.

HEUP v. *Hy schrabde de heup van den grooten Achates,* Vond. in Virg. 10. b. der Eneade.

HEUVEL m. *Op eenen heuvel,* Vondels Inh. der Maegden.

HEY v. *Daerze de hey der bergen ontfingen,* Hooft in Tac. 1. b.

HITTE v. *Tegens de Spaensche hitte,* Hooft Hist. 7.

HOED m. *Dat de Paus den rooden hoed overzond,* Hooft in de Nederl. Historien 27.

HOEDE v. *Onder hare hoede,* Hooft H. 7.

HOEF m. *Een rechtſchapen hengſt ſchrapt met den hoef,* Vond. in Virg. 3. b. der Lantged.

C 2

HOEK

HOEK *m.* *In dien hoek*, Hoofst in de Ned. Histor. 15. *Aenden hoek*, Vond. Inh. van Noah.

HOEST *m.* *Van eenen hoest*, Vond. in Virg. 3. b. der Lantg.

HOEVE *v.* *Vit zoo veilig een venster als dat van de hoeve*, Hoofst in den 181. Br. *Op onze hoeve*, Vond. in Virg. 8. Hardersk. Men zegt gemeenlyk, *Egmont op den hoef*: dog het zal moeten zyn, *op de hoeve*.

HOF *o.* en *m.* *In 't hof van Rome*, Hoofst in de Ned. Hist. 31. *Het hof van hunnen Stedehouder*, Vondel in de Aenl. ter Dichtk. Genomen voor een tuin is het *m.* *In den hof*, Vondel in Virg. 7. Hard. Zoo ook *lusthof*, *bloemhof*; zoo dat my verwondert dat men zegt *op het kerkhof*, voor *op of in den kerkhof*. Jan Vos zegt in de beschryving van zekeren Dans, *uit het lusthof*; een geluit, dat het oor wraekt.

HOK *o.* *In het hok*, Vond. in Virg. 7. b. der En.

HOL *o.* *In 't hol van de Sibille*, Vond. in Virg. Inh. van 't 5. b. der Eneade. Zie **HECHT**.

HONGER *m.* *Om uwen honger te boeten*, Vond. in Virg. 1. b. der Lantg.

HONIG *m.* *Met den honig van vermaekelykheit*, Vond. voor Faët.

HONK *o.* *Dit was het honk*, Vond. in Virg. 3. b. der Eneade.

HONT *m.* *Hekuba verandert in eenen hont*, Vond. in den Inh. van Ovid. *Herschepp.* het 13. b.

HOOFST *o.* *Het hoofst*, Hoofst in de Hist. 7.
Voor

H. O.

Hoefslag m. Luiken mijnen hoefslag
Vond. in Hor. i b. 22. gezang.

Ho. Hv

Houtstapel m. op den houtstapel
Vond. m. t. 4. 6. Der 2. n.

Voor 't *hoofd geslagen*, Vond. Opdr. van Josef in Egipten. Men zegt ook, *uit dien hoofde*, op de wyze van meer onzydige woorden, als alom getoont word.

HOOGTE *v.* Aen de *Pauzelyke hoogte*, Hooft Ned. Hist. 27.

HOON *m.* Hem eenigen *hoon toe te dryven*, Hooft in de Ned. Hist. 38. *D'ander besteent luide den hoon*, Vond. in Virg. 3. b. der Lantged.

HOOP *v.* *Zy beveinsden de hope*, Hooft in de Histor. p. 4. *Op deze hoop*, Vond. in d'Opdr. van Lucifer. Voor *meenigte* is het *m. g.* *De dwaesheit van den meesten hoop*, Hooft Hist. 5. *Van den gemeenen hoop*, Vond. in de Aenleid.

HOP *v.* *Daer gy bittere hop plukte*, Vond. in Virg. 1. boek der Lantgedichten. Als dit woordt eenen vogel betekent, is het *m.* *Tereus verkeerde in eenen hop*, Vond. in den Inh. van het 6. boek van Ovid. Herscheppinge.

HOREN *m.* *Wronq hem de slinken hooren af*, Vondels Inhout van Herkules in Trachin.

HOU *m.* *Daer zy den vollen hou zonden vinden*, Hooft in de Nederl. Historien 5.

HOUT *v.* *Het hout, waer van deze vloot gebout werd*, Vond. in den Inh. van 't 8. b. der Eneade. Ook genomen voor een *bosch*, dat een plaets vol hout is. Dus zegt men qualyk, *In den Haerlemmer Hout: zy wandelen in den Hout*, enz. Want dat dit woordt uitgesproken word met dezen artikel, beeld ik my in daer van daen te komen

men , dat men het in de onregte naemvallen gebruikt heeft op de wyze van meer onzydige woorden , *Het vermaek van den Houste* , en *Het vermaek van het Hout*. Hoedanige voorbeelden wy hebben aangetekent , als *Van den Ryke* , *van den bloede* enz. Altyt Hooft schynt dit te stemmen , daer hy in Tac. 2. b. dus schryft , *De slagorde had het voorste van den Houste in*. Kats gebruikt het ook onz. *Wilje een lyster uit het hout?* dat ik alleen bybrengre , om te toonen , dat men overlang dus gesproken heeft.

HUIDT v. *De dingen door de huidt zien*, Hooft in Tac. 4. b. *Dat het zwarte bloed by de huidt neder loopt* , Vond. in Virg. 3. b. der Lantg.

HUISRAET m. *Onder diergelyken zinnelyken huisraedt* , Vond. in d'Opdr. van Jos. in Doth.

HULP v. *Voor alle hulpe* , Hooft in de Ned. Hiftor. p. 10.

HUWLYK o. *Dat hy 't huwlyk ongeraden vond* , Hooft in de Ned. Hift. 34.

HUY v. *Met vette huy* , Vond. in Virg. 3. b. der Lantg.

I.

JAER o. *Het jaer der verlossinge* , Vond. voor Adam in Ballingschap.

JAGT v. *Op de jagt afgedwaelt* , Hooft in den Inh. van Granida. *In zyn boek van de jagt* , Vond. in 't Ber. voor Palam.

JAMMER o. *D'oorzaak van het groote jam-*
jam-

H. V.

Hütte v. het Profener Conwalligalente
Vond. in Hor. 28: 50 2009.

Huise v. Nwa priesterlyke huise.
Vond. in 2 28: 2009.

J. J.
Jadder o. Het Jadder spant te sterven
de melk behout onen kouten maak.
Vond. in 2 38: van Virg. Lantje.

Jako. 2. d. 1. fraagte my 20 instuante
Lijf schied van Hoop in d' Uied, p. 98.

J. A. J. E. J. L. W.
~~Caspis m. wijens hecht vangelant Caspis~~
~~gerofocht was Vond. A. 8. Oct. 1600.~~

~~Inham m. linnen diepen inham Vond. s. 8. 1600.~~

jammer, Vondel in d'Opdr. van Josef in Dothan.

JEUGT *v.* *Het groenste zyner jeugt*, Hooft in de Ned. Hist. p. 2. *Naer de Trojaensche jeugt*, Vond. Inh. van het 7. b. der Eneade.

JICHT of **GICHT**, *v.* *Om zyne jicht*, Hooft Hist. 14.

INBOEDEL *m.* *Het dierbaerst van den Inboedel*, Hooft in de Ned. Histor. 104.

INBORST *v.* *Hebbende de beste kennis van de inborst*, Hooft in de Ned. Histor. 127. Dog in Tac. p. 32. staet dit woordt in 't mann. *gef. Dat hy van borgerlyken inborst was.* En dit schynt my beter.

INBREK *m.* *Met een' schielyken inbrek*, Hooft in Tac. 1. B. Zoo ook **AFBREK**. Dog Vondel zegt **INBREUK** in 't zelve *gef. Sleefte met zig dien bloedigen inbreuk*, in d'Opdr. van Zunchin.

INGEWAND *o.* *Het ingewand verladen met twist*, Hooft in de Ned. Hist. 16. *Het ingewand der aerde*, Vond. in 't Ber. voor Lucifer.

INHOUD *m.* *Een antwoordt van dezen inhoud*, Hooft in de Ned. Histor. 42. Maer men gebruikt het ook *o.* *Vit het Inhoud*, Hooft in de Histor. p. 1188. *Het Inhoud van dit Treurspel*, Vond. in den Inhoud van Koning David in Balingfchap. Ik zou 't eerste kiezen.

INTREDE. Naer myn gevoelen is dit woordt van het *vr. gef.* Dog Vondel verkort het,

en gebruikt het in 't *m.* *Den grooten Intre om prys te vieren*, in 't Ber. voor Salomon.

INVAL, Zie VAL.

INZICHT *o.* *Tegens het inzicht*, Hooft Hist. 35. *Beneffens dit inzicht*, Vond. in d'Opdr. van Gysbrecht van Amstel.

ISTER, een rivier, voerende nu den naem van Donau, *m.* *Langs den wederspannigen Ister*, Vondel in Virg. 2. b. der Lantgedichten.

JUK *o.* *Het juk der Slavernye*, Hooft Hist. 30. Dit zelve exempel heeft Vondel ook in den Inhoud van Jephta.

K.

KAEK *v.* *Op de kaek te zetten*, Hooft in den 22. Br.

KAEP *v.* *Aen de Kaep*, Vondel Inh. van Herk. in Trachin.

KAERS *v.* *By de kaers arbeiden*, Vond. Virg. 1. b. der Lantg.

KAES *v.* *Hoewel ik vette kaes perste*, Vond. Virg. 1. Hardersk.

KAF *o.* *Het lichte kaf*, Vond. in Virg. 1. b. der Lantg.

KALMTE *v.* *De kalmte te verwachten*, Hooft Histor. p. 1176.

KAM *m.* *Op den drie dubbelden kam*, Vond. Virg. 7. b. der Eneade.

KAMER *v.* *Daer Burgermeesters hunne kamer*

L.N. W. J. V. K. A.

tre om prijs

br, Hooft
in d'Opdr.

den naam
zigen Ister,
n.
oofst Hist.
ook in den

~~Jordaan v. Het land van Jordane Valley.~~
pr. p. 427.

Hooft in

Inh. van

Vond.

Vond.

g. i. b.

achten,

Vond.

se ka-
mer

~~Kabinet o. int kabinet van de
Hof in de Uigt van de M. p. 101.~~

11.4

K.A.

~~Kap. v. werd in de rapport halst
Hoft in de l. l. i. g. p. 77.~~

mer be
Onder
Langge
K.A.
kamp.
K.A.
de laer
K.A.
ren z
Zes a
der E
K.
Dog
dat i
5de t
deze
K
Hilt
Von
K
cit.
pel
K
voor
K
kech
E
in E
E
in

K A.

41

mer hebben, Hooft in de Nederl. Histor. p. 57.
Onder in de kamer, Vondel in Virg. 4. boek der
 Lantged.

KAMPANJE *v.* *Eneas lag en sloop op de
 kampanje*, Vond. in Virg. 4. boek der Eneade.

KANDELAER *m.* *De kaers op den kan-
 delaeer*, Hooft 59. Br.

KANS *v.* *De Lantvoogdes de kans aan't kee-
 ren ziende*, Hooft in de Ned. Histor. p. 124.
Ziet anderen die kans af, Vond. in Virg. 5. boek
 der Eneade.

KANT *m.* *Op den kant*, Hooft hist. p. 10.
 Dog in Tac. p. 40. staet, *Aen deze of die kant*,
 dat ik niet goed keure: nog ook Vondel, die in't
 5de boek der Eneade zegt, *Zyn party hem nu van
 dezen, nu van dien kant beloerende.*

KAP *v.* *Op de kap te laten vallen*, Hooft
 Histor. p. 34. *Wy storten de kap van boven neder*,
 Vond. in Virg. 2. boek der Eneade.

KAPPEL *v.* *Tot de kappel*, Hooft in Ta-
 cit. 12. b. *Dat die van Eolie Palamedes eene kap-
 pel toewydden*, Vond. in't Berecht voor Palam.

KARBONKEL *m.* *Eenen Karbonkel in't
 voorhoofd voeren*, Vond. Opdr. van Hippolytus.

KARKANT *m.* *Of zy haren karkant ver-
 kocht hadde*, Hooft in Tac. 16. boek.

KARROS *v.* *Rydt in de Karros*, Vondel
 in Horat. iv. Toezang.

KATTOEN *o.* *Het dunne kattoen*, Vond.
 in Virg. 2. b. der Lantg.

C 5

KAY

KAY of **KEY** *m.* Met eenen *kay* getroffen, Vond. voor Salomon.

KEEL *v.* Schulden zoo hoog loopende, dat ze ons aan de keele komen, Hooft Histor. 49. Spant de keel niet uit hare kracht, Vond. Aenl.

KEER *m.* Nam schieelyk zynen keer, Hooft Hist. p. 10.

KEIZERDOM *o.* Tot het Keizerdom, Vond. in d'Opdr. voor Lucifer. Van dit gesl. zyn de woorden van dezen uitgang, die eene meenigte beteken en, als *Menschdom*, *Burgerdom*, *Engelsdom*: hoewel *Keizerdom* hier genomen word voor de Keizerlyke waerdigheid.

KELDER *m.* In eenen donkeren kelder, Hooft Hist. p. 30. Gy moet den *Falernischen kelder* niet braveren, Vondel in Virgilius 2. boek der Lantged.

KELK *m.* Ten zy ik dien kelk drinke, Vond. voor de Gebr.

KERF *v.* Uit de kerf gaende, Hooft in den 17^{den} Brief.

KERK *v.* De Geestelykheit maakte de Kerk tot een argernis, Hooft Histor. p. 5. De *Vaders der oude Kerke*, Vondel voor Lucifer.

KERKER *m.* Uit den Kerker, Hooft Hist. p. 30. In den Kerker, Vondel in de Opdr. van Noah.

KETEL *m.* Terwyl het wyf den heeten ketel schuimt, Vondel in Virgilius 1. boek der Lantgedichten.

KEUR

K.A. KE.

offen,
dat
49.
l.
oof

om,
zyn
ig-
en-
rd

r,
el-
er

d.
n

~~Kern v. Poggengasteborne met
 Congraam op wasser. Vond. a. Lontg.~~ hem in de v
 d. v. Herbe
 Sombst i
 en da kavi

~~Kervel v. Sgiftiged om dolla kervel
 Vond. in Hor. 3. toezang.~~

~~Keten v. an een gonde keten om 2.
 en half. Vollenh. pr. p. 472~~

KE. KI. KL.

Keuken v. in de keuken. Hoofd liest p. 185
Keurs v. Endordekeurs der brieven ibid. p. 183.
x Kieken diefs v. Enda kieken diefs die in de
duif betide. Vond. in Hor. 18 2022.

Kinnebakke v. Op het kinnebakkenge
Hagen Volland. pr. p. 429
Kist v. Byden opstijg der heiligekist.
Volland. pr. p. 234.

Klagte v. Byeen jammerlyke klagte.
Vollengh. pr. p. 172
x Klaroen v. Van hiet de klarene klagte
klarende kragen aan. Vond. in Virg. 4 lantg
Klavier m. enden wreden klavieren met
het getrommen loot. Vond. Horat. 18: 352.
Klawa m. Eenader in den klawa te klawa.
Vond. in Virg. 3. lantg.

KE. KI. KL.

43

KEUR *v.* Om de keur op hem te doen vallen, Hooft in de Ned. Hiftor. p. 3.

KIEL *v.* De koopman kalfatert zyn lekke kiel, Vond. in Horatius 1. Lierzang.

KIL *m.* Vlietende met eenen doorgaanden kil, Hooft in Tacit. 2. boek.

KIM *v.* Beneden de kim, Vond. in Virg. 1. boek der Lantg.

KIN *v.* Van de kin op de schenen, Vond. in Virg. 3. b. der Lantg.

KINT *o.* Waer in het kint lag, Vond. in 't Ber. voor Salom.

KISTJE *o.* Het rieten kistje, Vond. in 't Berecht voor Salmoneus. Dus zyn (gelyk ook aan het voorgaende woordt blyken kan) alle de namen van vermindering, zelf die der Sexen daer in gefloten, als het manneken, het vroukje, het boekje, het doekje enz.

KLADDE *v.* Deze kladde uitwiffchen, Hooft in Tac. 1. Jaerb.

KLANK *m.* De langkheit van de klank, Vond. in het Berecht over de Mispellinge.

KLAP *m.* Ydelen klap te boek slaen, Hooft Hift. p. 91.

KLAVER *v.* In groene klaver, Vondel in Virg. 1. Harderskout.

KLAY *o.* of *v.* Die het klay affpoelt, Vond. in Virg. 1. Hardersk. Maer ook staet in het 1. b. der Lantgedichten dit woordt in 't *v.* gef. De murwe klay, en aldaer ook p. 33. Op das het ste-
ken

ken der zomerzonne de klay kooke. Welk lactste ik voor best zoude keuren.

KLEED *o.* *Het haire kleed*, Hooft in de Ned. Histor. p. 6. *Waer over hy het kleed ten beste gaf*, Vond. Inh. van Josef in Egipten.

KLEM *m.* *Was 't werk zynen klem quyt*, Hooft Histor. p. 36. Maer in zynen 180. Brief heeft hy het *vr.* *Zonder 't welke alle handt de klem quyt is.*

KLEUR *o.* *Zy kreeg 't eene kleur op 't ander*, Vond. in Virg. 6. boek der Eneade. Ik kan dit niet goed vinden. Men moet zeggen, *d'eene kleur op d'andere.*

KLIF *o.* *Aen de zyde van 't klif*, Hooft in Tac. 3. b. der Hist.

KLIMOP *o.* *Staetzuchtigen slachten het klimop*, Vondel in d'Opdr. der Gebroeders van Thebe. Dit woordt, een naem van een kruit, gesprooten uit den aert van het zelve, is eigentlyk geen zelfstandig woordt, maer samengefelt uit een werkwoord, en het deeltje *op*, zoo dat het is **KLIM OP**; hoedanige woorden, gelyk in andere talen, van het onzydige geslacht zyn. Zoo zeggen de Latynen,

Vix illud porni dicere triste vale.

Ter naewernoot zeide ik het allerlaetst vaer wel.

KLING *v.* *Met zyn uitgerukte kling*, Vond. in Virg. 9. b. der Eneade.

KLINK *m.* *Thrasca had den klink gekregen*, Hooft in Tac. 3. b. der Histor. Vondel zegt in het

K.L.

k laatste

ft in de
leed ren

guyt.
Briet
ndt de

't an-
k kan
eene

ft in

her
van
ge-
lyk
uit
is
n-
oo

x Klepper v. Daar staant de Klepper Vond.
in 48. D. or An.

Kl. KN.

~~Xijnaap v. De aanlopende knaap vord.
in 2 negende D. Der An.~~

het and
rang,
fond.
KL
d'Opdr
del in
KL
Hooft
KL
Vond
K
Vond
KL
hoof
gdicht
K
de Ne
K
Verg
K
Hoo
seus
K
oor
4. i
K
keg
keg

het andere geslagt by Horatius , in den 25. Lierzang, *De deur, die den meesten tyd op de klink stond.*

KLIP *v.* *Van de klip afsmeyten,* Hooft in d'Opdr. der Ned. Historien. *Van de klippe,* Vondel in den inhoud van Edipus.

KLOK *v.* *Met de klok wapen te kleppen,* Hooft in de Hist. p. 118. *Hy stak zulk een afgriffelyke klok op,* Vond. in Virg. 3. b. der Enead.

KLOMP *m.* *Met eenen klomp zwart pek,* Vond. in Virg. 1. b. der Lantg.

KLONT *v.* *Met zandige klonte bestrooit,* Vond. in Virg. 1. b. der Lantg.

KLOOF *v.* *Om een vruchtbare ente in de kloof te zetten,* Vond. in Virg. 2. boek der Lantgedichten.

KLOOT *v.* *Met een house kloot,* Hooft in de Ned. Histor. p. 80.

KLUFT *v.* *Onder elke kluft,* Vondel in Virg. 10. boek der Eneade.

KLUWEN *v.* *Om aen 't kluwen te raken,* Hooft in de Histor. p. 59. *Ariadne bestelde Thefeus het kluwen,* Vond. in Virg. 6. b. der Eneade.

KNEEP *v.* *Dat de Hooftluiden de kneep der oorloge zwaerlyk uitstaen zonden,* Hooft in Tac. 4. b. der Ned. Historien.

KNEPPEL *m.* *Den tienden man met den kneppel dooden,* Tac. 3. b.

KNIE *v.* *De achtsbaerheit der regeringe op de knie helpen,* Hooft in de Nederl. Histor. p. 180.

Met

Met zyne knie tegens de aerde, Vond. in Virg. 12. boek der Eneade.

KNIK *m.* *Het heir, 't welk dezen knik der zaken voor geen en aenvang van overhandt wist aen te nemen, Hooft in Henr. de Gr. p. 90.*

KNODS *v.* *Met een quaastige knods gewapent, Vond. in 't 7. b. der Eneade.*

KNOOP *m.* *In den knoop van haer hair, Hooft in Tac. 3. boek.*

KOEGEL *m.* *Maer als hy boven den koegel was, Hooft Hist. p. 14.*

KOEK *m.* *Gy moet u met den koek vrolyk maken, Vond. in Virg. 7. Harderskout.*

KOELTE *v.* *Met een wakkere koelte, Vond. in Virg. 3. b. der Eneade.*

KOERS *m.* *Waer wy onzen koers zullen zetten, Vond. 3. b. der Eneade.*

KOETS *v.* *Voor de koets te spannen, Vond. in Hor. 16. Lierz. 2. b.*

KOKER *m.* *Trek eenen pyl uit den koker, Vond. in Virg. 11. b. der Eneade.*

KOLF *v.* *Met een ruwe kolf in de vuist, Vond. in Virg. 11. b. der Eneade.*

KOLOM *v.* *Tegens een vreesfelyke kolom, Vond. in Virg. 12. b. der Eneade.*

KOMMER *m.* *Dat zy hem dezen kommer wyten moogt, Hooft Hist. p. 107.*

KOMPAS *o.* *De pen van 't Kompas, Hooft in zynen 103. Brief.*

KOMST *v.* *Om de komst van de Lantvoogdesse*

Kroonj. En want moorddijg kroonj. Hoof
in d. liest p. 170

Kroonj. v. De zivort Kroonj. looper rontom
Vond, in 2 6 7, Der An. Dagedest in zelve
werk omd men der diegen Kroonj.

Kroonj. m. In den Kroonj. Koden. Vond.
in N. v. g. 4 Lentj.

~~Kroonj. m. schidte hy zynen d. bellen Koden~~
~~int. Vond. in 2 5 6, Der An.~~

~~Kroonj. v. Het vollen wier schvaten d. chole~~
~~Vond in Horak 2 3. D. g. zang. m. D. 11 170~~

Kromkommer v. De kromme kromkommer.
Vond. in V. v. g. 4 Lentj.

K O
Konstentie v. Met een goede Konstentie
voor Godt, Vollenk. pred. 95.

Koper o. Het kilsoud koper Vond. in Virg. 4 louty.
~~Kopet v. En niet geen hande kopsel groefen~~
~~Vond. in Virg. elcke louty.~~
Kornel in den harnel wogdeit Vond. over
den bryd van St. J. J. J. J.

deffe te vorderen, Hooft in de Ned. Historien p. 85. *Met de komste*, Vond. in de Voorreden voor Josef in 't Hof.

KONST *v.* *Naer de konst*, Hooft in d'Opdragt der Historien. *Door hulp van de konst*, Vondel in de Aenleid. der Dichtk.

KOOL *v.* *Het sôp is de kool niet waerd*, Hooft in den 18 br.

KOOP *m.* *Door overeenstemmen van Italie, dat den koop verfoeide*, Hooft in Tac. 3. boek der Histor. *Laet schoonvader en schoonmoeder op dien koop vry paren*, Vond. in 't 7. boek der Eneade.

KOOR *o.* *In 't koor*, Hooft in Henr. de Grootep. 13. *Vit het koor*, Vond. in Virg. 2. b. der En.

KOORD *v.* *Zy kregen aen hunne koorde*, Hooft in de Ned. Histor. p. 58. *De harder sloeg het eene koorde door de voeten*, Vond. Inhoud van Edipus.

KOORTS *v.* *Overleden aen een brandende Koorts*, Hooft in de Ned. Histor. p. 9.

KOP *m.* *Den kop in de lucht stekende*, Vond. Inhoud van Adam in Ballingschap. Ook, genomen voor een drinkvat, *Vit eenen gouden kop te drinken*, Vond. in Virg. 2. b. der Lantged.

KOREN *o.* *Het Koren*, Vond. in Virg. 1. boek der Lantged.

KORF *m.* *Binnen den Korf*, Vond. in Virg. 4. b. der Lantg.

KOST *m.* *Op den gewonnen kost noodigen*, Vond. in Virg. 4 b. der Lantged. Dog Hooft zegt

in den 21. Br. *Meer smaex vinden in d'oude kost.*

KOUDE *v.* Voor de koude, Vond. in Virg. 7. Harderskout.

KOUT *m.* Van gemeenen kout afgescheiden zyn, Vond. in 't Berecht voor Jephtha.

KOUTER *o.* Het Kouter, Vond. in Virg. 1. b. der Lantged.

KOY *v.* In de koy, Vond. in Virg 7. Hardersk.

KRACHT *v.* Met schier onweêrstandelyke kracht, Hooft in d'Opdr. der Nederlantsche Historien. *Spant de keel niet uit hare kracht,* Vond. in d'Aenl.

KRAEM *v.* Dat het tydt was de kraem op te breken, Hooft in de Ned. Hist. p. 101. Huigens zegt in zyn' gedicht voor Westerbaens Okkenburg, *In 't kraem te leggen,* dat een byster ongeluit is.

KRAK *m.* 'T uitheemsch geweld en trouloosheit der bontgenooten hadden den Roomschen staet byna eenen krak gegeven, Hooft in Tacit. 3. b. der Historien. *Zietge niet dat de mast eenen krak weg heeft?* Horatius 14. Lierz.

KRAKKEEL *o.* In het krakkeel, Hooft Nederl. Histor. p. 6. *Naerdien het krakkeel aengroeide,* Vond. Inh. van Palamedes.

KRANKTE *v.* De krachtigheit der krankte, Hooft in Tacit. 2. Jaerboek.

KRANS *m.* Met den krans om het hoof, Vondel in Virg. 6. Harderskout.

KREEFT *m.* Voor den brandenden kreeft, Vondel in Virg. 7. Harderskout.

KREEFT

K.O. K.R.

ude bof.
in Vng.

Scheiden

in Vng.

rdenk.
stand.
eriant.
racht,

~~Kraai v. Van schreef L. van Luitkeels
Vond in Vng. i Luidg.~~

m op:
s zeg
urg
t is.
ulou-
ei by-
de
27

loot:
aer

ant:

of:

of:

of:

KR:

~~Kringm. Jorden de boven met aenhang.
Hand. in 2 D. d. der Arn.~~
~~Kronyk v. De Kronyk v. onze zwaarte.
Hand. in 1 eeste boek der Arn.~~

KR
Vond. in
het ov.
KR
den 1
Lentge
= Tacit
KR
in den
KR
Vond.
KR
in de l
mire
K
Enead
K
den 1
alders
Het v
Vond
K
K
Hil
3 b
K
do

KREET *m.* Door dien kreet opgewekt, Vond. in Virg. 3. b. der Eneade. Hooft gebruikt het *vr.* in den 70. Br. Naer de dagelyxe kreet.

KREITS *m.* De Maen, die om de maent haren kreits voltrekt, Vond. in Virg. 1. boek der Lantged. Maer Hooft zegt, in de hoogste kreits, in Tacit. p. 475.

KREUK *v.* Met een' zelve kreuk, Hooft in den 189. Br.

KROES *m.* Hy brengt den vollen kroes, Vond. in Virg. 2. b. der Lantgedichten.

KROON *v.* Zynde het der kroone te na, Hooft in de Ned. Histor. p. 1. Die met kennisse de kroon nitreiken, Vond. in de Aenleidinge ter Dichtkunst.

KROOST *o.* De Dardanen kennen hunne voorouders aen het kroost, Vond. in Virg. 5. b. der Eneade.

KROP *m.* In de krop steken, zegt Hooft in den 105. Br. gelyk ook in de Historien p. 4. Dog aldaer staet p. 64. Dat hun dit leet in den krop stak; Het welk ik voor best houde. En zoo spreekt ook Vondel, Paris oordeel stak haer noch diep in den krop, by Virg. in't 1. b. der Eneade.

KRUIK *v.* Die den stroom uit zyne kruik giet, Vond. in Virg. 7. b. der Eneade.

KRUIN *v.* Van de kruin, Hooft in de Hist. p. 30. De kruin om hoog steken, Vond. in't 3. b. der Eneade.

KRUIS *o.* Onder het kruis, Vond. in d'Opdr. van Maria Stuart.

D

KRUIT

KRUIT *o.* Door kracht van dit kruit,
Vond. in Virg. 8. Harderskout.

KRYG *m.* Ten einde van dezen kryg, Hooft
Hist. p. 20. *Uitkomst des krygs*, Vond. in den In-
hout van Virgil. 2. boek der Eneade.

KUDDE *v.* Een schaep van de kudde,
Vond. in Virg. 3. Harderskout.

KUIL *m.* Het lyk in eenen kuil te werpen,
Vond. Inh. van Josef in Dothan.

KUIT *v.* Een koegel, die de kuit quetste,
Hooft in de Ned. Histor. p. 1087.

KUNDE *v.* Mits de kunde der plaetsen,
Hooft in Tacit. 6. boek.

KUSSEN *o.* Op dat kussen te raken, Hooft
in de Histor. p. 29. *Dees naer het kussen staende*,
Vond. in Horatius 1. Lierzang van het 3. boek.

KUST *v.* Hier toe geviel 't dat d'onderami-
rael de kust aendeed, Hooft in de Ned. Histor.
p. 14. *Aen de kust der oude Kureten*, Vond. in
Virg. 3. b. der Eneade.

KYF *v.* Der Staten macht in de kyve stellen,
Hooft in de Nederl. Historien p. 1188. *Daer zyn
plaetsen genoeg uit de kyf*, Dezelve in zynen 59.
Brief. Men zegt ook, *Die zaek is buiten kyf*,
dat is, Daer is niets tegen te zeggen. Dog deze
spreekwys gevalt my niet.

K.R. K.V. Ky. -

*Kniip v. De wyknip loopt van gepersten
wyd. v. v. v. in v. v. 2 l. v. v.

L. A.

Laatste v. Saul hep in de laagte Vollenh.
p. 54.
Lok o. Aom den oep van't kat. Benacud Hoof
in de bl. p. 175.

L.

LACH. Dit woord schynt twyffelachtig. My staet het *m.* gesl. met Vondel best aen, *Mengt het bitter met eenen zoeten lach*, in Horatius 16. Lierzang van het 2. b. Hier van schynt Hooft te verschillen in zynen 133. Brief. *Menschen, die de lach verzaken.*

LADDER *v.* *Beklimmen met de ladder*, Hooft Hist. p. 9.

LAGE *v.* *Van de lage behoort hebbende*, Hooft in Tacit. 14. b. *Hy leit zig daer in de lage*, Vond. in Virg. Inh. van 't 11. b. der Eneade.

LAK *m.* *Een nieuwen lak op den hals te werpen*, Vond. in Virg. 2. b. der Eneade.

LAMP *v.* *In de brandende lamp*, Vond. in Virg. Lantg. 1. b.

LANT *o.* *In 't lant*, Hooft in de Nederl. Hist. p. 12. *Het platte lant*, Vond. in d'Opdr. van Adam.

LANDOU *v.* *Over de omleggende landouwe*, Hooft Hist. 31. *Men ziet de dorstige landouwynen*, Vond. in d'Opdr. der Gebroeders.

LANTSCHAP *o.* *Wont-en Veegoden plaegden het lantschap*, Vondels Inhout der Leewendalers.

LAST *m.* *Tot zulk eenen last*, Hooft in de Nederl. Hist. 3. *Met den last*, Vond. voor Josef in 't Hof.

LASTER *m.* Een stank van onafwischelyken laster, Hooft Ned. Histor. 63.

LAURIER *m.* Den laurier verdienende, Vond. in Virg. Inh. der 4de Harderskout.

LEDEKANT *v.* Uit de saffrane ledekant. Vond. in Virg. 1. b. der Lantg. Anderen zeggen het ledekant.

LEEN *o.* Het leen van zyne kroone, Vond. Opdr. van David in Ballingschap.

LEER *v.* Tegens de Roomsche leere, Hooft Nederl. Histor. 4. In hare leere kan niets gevonden worden, Vond. in 't Berecht voor Adam in Ballingschap.

LEEST *v.* Spreuken naer de leest van elx lyf te passen, Vond. in 't Berecht voor Jephtha. Dog in de Voorreden voor Virgilius schryft hy, den leest.

LEEU *m.* Eerst verscheurde hy eenen jongen brullenden leeu, Vond. voor Samson.

LEEURIK *m.* Scille verkeerde in eenen leeurik, Vond. voor het 8. boek van Ovidius Herscheppinge.

LEGER *o.* In 't leger gekomen, Hooft Nederl. Hist. p. 12. Wat gevaer het leger liep, Vond. Inh. der Maegden.

LEMMER *o.* Hy bint het Griexse lemmer op de zyde, Vond. in Virg. 2. boek der Encade.

LEMMET *o.* Aen het lemmet, Vond. in Virg. 1. b. der Lantg.

LENGTE *v.* Om dat hy van wanstallige lengte

L.A. L.C.

belyker

mende,

lekant.
eggen

Tond.

Tooft
nden
Bal-

te hf
Oeg
des

gen

en
us

L. v. Wat met de lichte sonaakt.
 Hollenh. pr. p. 609

Libaert, of Liebaert (zo als het op de 242. en 243. Bladzijden van Inolis Stoked vrym Brouyk, in 1699. te Leiden gedrukt, onder le van van den twieden geworden wordt) is daar mannelijk, en beteekent een luipaart, geen labarum of admiraals vlag, als de hant tekenen naar zich s'balot heeft.

Die fiere Libaert, die stoute heer Ghye,
 Men warp of also houde
 Den Zwertke Libaert onder voet.
 Die stac op met ter spoot
 Een Roden lewer in sife stat.

+ L. v. Een voortreffelijke lip. Hollenh. pr. p. 612
 Leuwer v. Gij soelt de lieorde Voud, in 1108:
 In d'v. Hollenh. gebruikt of onzijdig. Kenbaar
 nam dit leuwer pr. 70.

So dat Inolis daarden 3 warden luipaart, die op een goud schildet het wapen van Vlaanderen is, voor de vlag zelt neemt zo als by den tooden leeuw ook voor d' Hollandsche vlag neemt. z. a. daaronboven liebaert by Kolinan.

LE. LI.

53

lengte was, Hoofst in de Nederl. Hist. p. 91. *In de lengte*, Vond. in Virg. 1. b. der Lantged.

LENTE *v.* *Tot de toekomende lente*, Hoofst Nederl. Histor. p. 97. *In de lente van hun leven*, Vond. in d'Opdr. van Jofef in Egipten.

LERP *v.* *Om de slagen eener lerpe r'ontfangen*, Hoofst in de Nederl. Hist. p. 231.

LETTER *v.* *Dat V. E. de duistere letter wil indachtig zyn*, Hoofst in den 1. Br.

LEVEN *o.* *Het heerlyk leven*, Hoofst Hist. p. 5. *Dit leven te versmaden*, Vond. in d'Opdr. van M. Stuart. Dit woordt is eigentlyk een werkwoordt. Zie **GEVOELEN**.

LEVER *v.* *De Gier verlaet de lever van Tityus niet*, Vond. in Horat. 4. Lierzang van 't 3. boek.

LICHAEM *o.* *Dat ganschelichaem vervalt*, Hoofst Hist. p. 32. *Het lichaem gepynigt*, Vond. voor den brief van Sint Barber.

LICHT *o.* *Dat zy het licht vlooden*, Hoofst Histor. 87. *In het licht te brengen*, Vond. aenzynen afwezenden Vrient. ||

LIDT *o.* *Het eerste lidt der staten*, Hoofst Histor. p. 28.

LIEDT *o.* *Het onvolwrochte liedt*, Vondel in Virg. 9. Harderskout.

LIEFDE *v.* *Door de liefde*, Hoofst Histor. p. 26. *Vit blinde liefde*, Vond. voor Lucifer.

LIER *v.* *Muzyk onder de lier*, Vondel in Virg. 6. b. der Eneade.

D 3

LQEE

LOEF *v.* *Het Spaenscb voetvolk steekt het Fransche de loef af,* Hooft in den 52. Br.

LOF *o.* *Naer 't lof der Nassausche lauweren,* Hooft in d'Opdr. der Nederl. Historien. Ook in de betekenisse van pryzinge, *Van dit werk komt het voorneemste lof toe den yver des Heeren van Lokkegem,* in de Hist. p. 27. Maar ook staet in Tacitus p. 99. *Met eenen verbief hy den lof van Sejanus.* En dus spreekt ook Vondel, *zynen lof aen te roeren* in het Ber. voor Palam. en met hem de beste der hedendaegse schryvers.

LOG *o.* *De Italianen rukten door 't log in,* Hooft in de Histor. p. 1088.

LOIRE *v.* *De stroom der Loire,* Hooft in Henrik de Groote p. 156.

LOMMER *v.* *In de lommer,* Vond. in d'Opdr. voor Adam in B.

LONG *v.* *Weshalven een pyl de long dootelyk quetste,* Vond. in 't 9. boek der Eneade.

LOOF *o.* Hier voor hebben wy zoo even gehad, **LOF.** *Het loof verciert de boomen,* Vond. in d'Opdr. voor Samlon.

LOON *m.* *Tot eenen troostelyken loon,* Von. in 't Berecht voor Palamedes. Anderen zeggen, *het loon.*

LOOP *m.* *Door 't afkeeren van den gestadigen loop,* Hooft in Tac. 4. b. *Nadien hy den loop der zonne naspoorde,* Vond. voor Faëton. Zoo dat de artikel verkeert gestelt werd, als men zegt, *Hy is op de loop: hy heeft de loop;* dat elk nogtans in den mond heeft.

LOOZE of **LEUZE** *v.* *Di: juist de loo-*

ceet be

weren,
Dok in
k kom
n van
taet in
f van
en lij
hem

g in,

te in

l. in

elye

ven

nd.

it

n.

e

-

1

Lot. o. Waas op het lot-viel. Vond. inde 2 den.

ze
p-3
gk
L
in d
Von
L
L
L
L
ne l
Mac
ten,
rais
w.
well
L
zyn
geme
der
van
Ve
ly
V

ze van hun niet halen, Hooft in de Nederl. Hist. p. 36. *Zoo ras zy de lens hoorden*, Vond. in Virgil. 5. b. der Eneade.

LUCHT *v.* *Vit de letters der lucht*, Hooft in de Histor. 45. *Den kop in de lucht stekende*, Vond. Aenl. ter Dichtk.

LUISTER *m.* *De spraek verliest haren luister*, Vond. in de Aenl. ter Dichtkunst.

LUIT *v.* *Overmits Polymnia my op hare luit spelen laet*: Vond. in Horatius 1. Lierzang.

LUST *v.* *'T zy dat de Rechters hier aen hunne lust geboet hebben*, Hooft in de Histor. p. 26. *Maer ik schryf liever met Vondel, zynen lust boeten*, in den brief aen zynen afw. vriendt. *Nochtans zet deze het woordt WELLUST in het vr. gest. in d'Opdr. van David in B. De korte wellust te genieten.*

LY *v.* *Dit wil ook een zelfstandig woordt zyn: ten minsten het word alzo gebruikt, De gemeente was byster in de ly*, Hooft in Tac. 3. b. der Historien. *Zie van dit woordt den Zeeman van Winschoten.*

LYF *o.* *Dingen, die niet om het lyf hebben*, Vond. in de Aenl. ter Dichtkunst.

LYFTOCHT *v.* *Regel in 't rekken der lyftocht*, Hooft in Hen. de Groot p. 92.

LYK *o.* *Het lyk in eenen kuil te werpen*, Vond. Inh. van Josef in Dothan.

LYN *v.* *Aen hunne lyn te krygen*, Hooft Hist. p. 25.

LYST *v.* Een jagtrok met een geborduurde lyst, Vondel in Virgilius vierde boek der Eneade.

M.

MACHT *v.* Met alle hunne macht, Hooft Hist. p. 8. *Het stond in de macht*, Vond. voor Adam.

MAEG *v.* Het walgen der mage, Vond. Horat. 9. Toez.

MAEGDOM *m.* Ten loon van haren geschaekten maegdom, Vond. in Virgil. 12. b. der Eneade. Welk woordt eenige letterkundigen *vr.* willen hebben.

MAEKELAER. Dit woordt niet noodig aengeroert te worden, als behoorende onder de namen van mannen, breng ik alleen by om in het voorbygaen te zeggen, dat het komt van **MAEKELÉN**, en niet van **MAEKEN**; het welk blykt aen het woordt **MAEKELSTER**, by Hooft in de Historien gebruikt, van het zelve werkwoordt afkomstig; even als *handelaer* van *handelen*, en *wandelaer* van *wandelen* komt. Zoo dat om verre valt de vinding van zommige Maekelaers hier ter stede, die op ik weet niet wiens voorgang op de posten hunner deuren schryven niet **MAEKELAER**, maer **MAEKKLAER**; als of het zoo veel was, als **MAEK DEN KOOP KLAER**. Hoe fraei luid het dan, als men zegt: *Die man is een maek klaer*: of, *Daer woont een maek klaer*? Wat my belangt, ik kan het zonder lachen niet lezen.

Ly. MA.
~~Lywaat van Dezelve natuur als gewaacht~~
~~Uok o. want ik fym Lywaat. W. denh. p. 25.~~

orduur.
oek de.)

ft Hilt.
Adam.
Vond.

en ge-
b. der
n er.

oedig,
e na-
het
E-
eik
by
ive

or-
om
ier
de
;
d

MA.

Mammon. m. hij bemint God boven den
an ommon. Sollenk. prof.

lezen. Men kan wegens den oorsprong van dit woordt ook nazien den Zeeman van Winſchoten.

MAELTYDT *v.* *Op eene maelydt*, Vond. Inh. van Edipus. **TYDT** is egter mann.

MAEN *v.* *Die de wassende mane deden stil staen*, Hooft 86. Br. *De hoorens zyner halve mane*. Vond. in d'Opdr. voor Josef in Dothan. Ook voor het haer van een paerdt genomen, *De wakere stalknegts kemmen de mane*: gelyk hy zegt by Virg. in 't 12. b. der Eneade.

MAENDT *v.* *Op den zesentwintigsten der maendt*, Hooft in de Hist p. 104. *Ten vierden dage der maendt*, Vond. in Virg Lantged. 1. b.

MAERE *v.* *Op die maere*, Hooft in de Ned. Hist. p. 7. *Zoo ras Sages deze macre brengt*, Vond. Inh. van 't 12. boek der Eneade.

MAES *v.* *Op de Maze*, Hooft in de Ned. Hist. 1166. *De stroomgodt van de Maze*, Opdr. van Vondels Leewendalers.

MAET *v.* *Door 't nemen van de mate*, Hooft Hist. 2. *De volkomenheit overtreft de maet*, Vond. Aenl. ter Nederl. Dichtkunst.

MAGISTRAET *m.* *Aen den Magistraet van Amsterdam*, Vond. voor de Gebroeders.

MAJESTÉIT *v.* *Van de Majesteit*, Hooft Histor. p. 4.

MALUWE *v.* *In groene maluwe*, Vond. in Virg. 2. Hardersk.

MANDT *v.* *Waer heenen met die mandt eyeren?* Hooft H. de Gr. p. 103.

MANIER *v.* *Van de manier*, Hooft Ned. Hist. p. 37. *Over de manier*, Vond. in 't 4. boek van Virg Lantg.

MANTEL *m.* *Onder den mantel schuilen*, Hooft Hist. 91.

MARKT *v.* *Op de groote markt*, Hooft Historien 103. *De zon zal u de markt zetten*, Vondel in Virgilius 1. boek der Lantgedichten. Derhalven niet *het markt*: gelyk men te Groeningen spreekt.

MAST *m.* *Men is bezig om den mast op te zetten*, Vond. in Virg. 5. boek der Eneade.

MEENIGTE *v.* *Door de groote meenigte*, Hooft Hist. 9. *Op de meenigte*, Vond. in Virg 7. Harderskout.

MEER *o.* *In de Meere zelf*, zegt Hooft in Tac. p. 201. Maer Vondel in Virg. 1. b. der Lantged. *Het meer barnde en bruischte*. En dit dunkt my gevoegelyxt, wordende dagelyx gezondigt hier in, als men zegt, *de Diemermeer, de Haerlemmeer*, voor *het Diemermeer* enz.

MEISKEN *o.* *Een meisken zoo kindsch, dat het dikwils vraegde*, Tac. 5. b. Dit woordt is van dit gesl. om dat het een vermindering betekent, hoedanig het zelve is in 't Griex, *νοεξιον*, dat aldaer mede van dit geslacht is.

MELK *v.* *Kannen, die van versche melk schuimen*, Vond. in Virg. 5. Harderskout.

MENSCH *m.* *Toen hy den mensch geschapen zag*, Vondel voor Lucifer.

MERG

MA. ME.

Manna o. het Storge Manna Holland. p. 10

Marmer o. het weke marmer Vond. 7. L. 10

Meel. o. Strooi gezouten meel Vond. in visg.
P. herdet kont.

ME. MI. MO.

Messias m. Niet gelijk by den beoefden Messias
in zyne heerlykheit (int' beeld) vond. in Ps. 118. van Jafalomon.

+ ~~Niet v. A. D. anier. vond. in Orig. & Laty.~~

M. d.
aluma.
MERG *o.* Zoo dra dit vier het merg ontvonkt,
Vond. in Virg. 3de b. der Lantgedichten.

MES *o.* Met het mes snyden, Vond. in Virg.
1. b. der Lantg.

MIDDEL. *Het eerste middel*, Hooft in de
Ned. Histor. 121. Zoo spreekt Vondel ook in de
Voorrede van zyn Treurspel, Jolef in 't Hof.
Dog in de Aenleiding ter Dichtkunst staet, *door*
dien middel: dat my niet wel voorkomt. In de
betekenisse van een gedeelte des lichaems is dit
woordt by Vond. in de Eneade van Virgilius van
het *vr. geil.* 2. bock. *Na dat zy zig om zyne mid-*
del slaen.

MIEDE *v.* Zal ik mynen Vader deze miede
brengen, Hooft in Tac. 1. Jaerb.

MIN *v.* Om de minne Godts, Hooft in de
Nederl. Histor. 80. *Van razende minne*, Vond.
Inhoud. der Maegden.

MISBAER *o.* Het misbaer en de tranen,
Vond. Opdr. der Gebroed.

MISQUAEM *o.* Het misquaem te keeren,
Hooft in de Hist. 83.

MIST *m.* Met den mist der opsprake, Vond.,
Opdr. van M. Stuart.

MODDER *v.* In de modder, Hooft in de
Histor. p. 8. *Door den modder jagen* zegt Vondel
in 't *mann. gefl.* in het derde boek van Virgilius
Lantgedichten.

MOED *m.* Met zynen brandenden moed,
Hooft in de Hist. 8.

MOEI-

MOEITE *v.* *Van de moeite*, Hooft Hist. p. 63. *Wy zullen deze moeite niet qualyk besteed. achten*, Vond. Opdr. van Adam in Ballingschap.

MOERAS. Dit woordt is by Hooft in de Nederl. Hist. p. 8. van het *vr.* geslagt, *door de moeras*. Maer by Vondel van het onzyd. geslagt, *Het duistere moeras*, in het 6. boek der Eneade van Virgil.

MOEZEL *v.* *Om de Moezel en Arar samen te knoopen*, Hooft in Tac. p. 229.

MOND *m.* *Naa den mond zien*, Hooft in de Ned. Hist. p. 2. *Die den mond vergeet toe te doen*, Vond. in d'Aenl.

MOOLEN *m.* *Om't water naer zynen moolen te leiden*, Hooft 58. Br.

MOORT *m.* *Wy zien den moort der amptlieden*, Vond. in de Voorr. voor Jos. in't Hof. Hooft heeft het *vr.* in Henrik de Groote, *stichters van de moordt*, p. 14.

MORGEN *m.* *Het Treurspel eindigt in den morgen*, Hoofts Inh. van Geeraert van Velzen.

MOST *m.* *Terwyl het wyf zoeten most opziedt*, Vondel in Virg. 1. b. der Lantged.

MOU. Het geslacht van dit woordt schynt Hooft twyff. te stellen. Want in de Historien heeft hy in't *vr.* *Op de mou gebordauert* p. 38. En aldus in zynen 127. Br. *Men mogt het voor een gemakke mou houden*. Dog in den 16^{den} Brief schryft hy, *op den moss*.

MUIL. Dit woordt, als men van een beest spreekt,

ft Hift.
bejreed
fchap.
ft in de
door de
ellage,
Encade
ar fa-
dit in
oe te
yren
ope-
dit
ters
den
p-
te
n
r
f

*Mol. v. Da blindemol wroet er holen. Vond.
in v. 14. i. Loutg.
Molot Stuk o. En speelt op het mond & tuit
vond. in 2 48. der d. n.
Mompelinc v. baard e by hare mompeling
Hoof in Et liat 193.

Milprang m. Waaron taut hy niet from
lehe prang en met den rmi prang Vond. 11. 1. 8. 2.

MU. Mf. Nf.

* M. v. Schryll restkorte munit onder deaardes.
Vond. Virg. 1. Lantg.

M. v. Als mit ene en mit fuitbare relof of geest
in yne. Gollent. p. 1. p. 449
M. v. m. Met onse groenen Myrt. Vond. Hor. N. 4. ges.

N
Nachtgeaal. on: inden nachtgeaal door
weligheit. Vond. Leven van Virg.

ipreekt
i. b. d
MU
Gelt v
Dichtk
MU
p. 10.
van he
MU
tale be
in d'O
gell.
M
Ned.
myter
Eneac

N
gend
Al
weze
vind
bena
N
gefi
de.

spreekt, is van het *mann.* gess. Vond. in Virgil. 1. b. der Lantg. *wroeten met den muil.*

MUNT *v.* *Van de munte*, Hoofst Hist. 48. *Gelt van gangbare munte*, Vond. in Horatius Dichtk.

MUUR *m.* *Onder den muur*, Hoofst Hist. p. 10. *Langs den gesloopten muur*, Vond. Inh. van het tweede boek der Eneade.

MUZYK *v.* *Een klank, die de muzyk der tale bederft*, Vond. in d'Aenl. der Dichtk. Dog in d'Opdr. der Leewendalers stelt hy dit in het *o.* gess. *Het goddelyk muzyk.*

MYTER *v.* *In top der myter*, Hoofst in de Ned. Histor. p. 30. Maer Vondel zegt, *Die den myter onder de kin knoopt*, in het vierde boek der Eneade van Virgilius.

N.

NACHT. By Hoofst in de Ned. Hist. p. 105. vinde ik dit woordt vrouwelyk, *Tegens de volgende nacht.* Maer Vondel gebruikt het *m.* gess. *Al wat den nacht toegedoemt zy*, Aen zynen afwezenden vriendt. En terwyl ik hier op denke, vind ik ook by Hoofst in Tac. 2. b. *Bespied hebbende eenen nacht.*

NAELD *v.* *Het onderkleet is met de naelde gestikt*, Vondel in Virgilius 11. boek der Eneade.

NAEM *m.* *De boekstaven van den gloryryken*
naem,

naem, Hooft in de Hist. p. 94. *Op mynen naem*,
Vond. aen zynen afwezenden vriendt.

NAEUTE *v.* *Tot de naeute van Propontis*,
Hooft in Tac. 2. b.

NATUUR *v.* *Die de natuur te baet heeft*,
Vond. in de Aenl.

NAVEL *m.* *Tot den navel*, Hooft in de
Ned. Hist. p. 14 *Tot den navel toe*, Vond. in
Virg. 3. b der Eneade.

NEDERLAEG *v.* *Aen deze nederlaeg*,
Hooft in de Hist. p. 14. *Om de nederlaeg*, Vond.
Opdr. van Kon. David Herstelt.

NEEP *v.* *Van die neep schenen te quynen*,
Hooft Hist. 91.

NEERING *v.* *Stilstand der neeringe*,
Hooft in Henr. de Gr. p. 157.

Vond. ge
vriest het
volk in Rome
en in den
hout van
st. fralia

NEK *m.* Ik meene dat het *m.* is, schoon
Hooft in de Hist. p. 17. zegt, *De Fortuin keer-*
de hem de nek toe: en Vondel in den Inh. van
Adon. *Met de nek aengezien*: welke laetste be-
ter zegt in Virgilius tweede Harderskout, *Gy*
keert my den nek toe: Hooft ook zelf in Hen-
rik de Groote p. 17. *Te hove met den nek aenge-*
zien werden.

NEKTAR *m.* *Met louteren nektar*, Vond.
in Virg. Lantg. 4. b.

NEST *o.* *Ik heb het nest gevonden*, Vond.
in Virg. 3. Hard.

NET *o.* *Een ander worpt het net*, Vond. in
Virg. Lantg. 1. b.

NE-

N.A. N.E

Nagel. en. Met Den Nagel in 't hooft get. louten.
Vondel in de vorderde voor Bid. H. d. d. l.

Nat. o. vondet hettelyk en nat. Vollenh. pr. p. d.

NE. NO. NY.

NE
Vond. i
NE
Hiflor.
ten.
NO
p. 13.
mitchi
Had b
in d'O
ärnger
N
Haeg
N
ärufi
N
m. 8
p. 27
in T
Von
den
N
in T
in 't
ger
vlo
wel
Da
zal

NEVEL *m.* Met eenen zwarten nevel,
Vond. in Virg. Lantg 1. b.

NEUS *v.* Dit heeft Hooft *vr.* in de Ned.
Histor. p. 22. *De neus in diens huishouding te ste-*
ken.

NOOD *m.* By Hooft in de Ned. Histor.
p. 13. staet, *maakt een deugt van de nood*: maer
misschien is 't een drukfout; want p. 14. vind ik,
Had hem in den nood gelaten; even als Vondel zegt
in d'Opdr van Koning David herstelt, *Uit hoog-*
dringenden nood.

NOOT *v.* Men ent de Noot op den ruigen
Haegappelaer, Vond. in Virg. 2. b. der Lantg.

NOOTDRUFT *v.* Met allerhande *noot-*
druft, Vondel in den Inh. van K. David Herft.

NYDT. Dit woordt, meen ik, is van het
m. gefl. schoon ik in de Historien van Hooft
p. 27. vinde, *tergde de nydt*. Want dezelve heeft
in Tac. 4. b. *Tegens den genakenden nydt*: en
Vondel in d'Opdr. van zynen Virg. *Verre boven*
den nydt geseegen.

NYL *m.* *Germanicus voer den Nyl op*, Hooft
in Tac. 2. boek. *In den nagebootsten Nyl*, Vond.
in 't Ber. voor Salmones. Zoo dat de regel eeni-
ger Letterkundigen, die zegt dat alle namen der
vloeden, uitgezeit den *Ryn* alleen, tot het vrou-
welyk geslacht behooren, niet aen te nemen is.
Dat de Heer Moonen wel haest klaerder toonen
zal.

O.

O.

OAXES *m.* Dit is een naem van een rivier in Vond. Virgil. 1. Harderskout, *Naer den gewinden Oaxes.*

OCEAEN *m.* Om den Oceaen ryk te maken, Hooft Histor. 76. *Die zig te diep op dezen Oceaen wagen,* Vondel in de Aenleid. ter Nederl. Dichtk.

ODER. Een rivier. *Frankfort aen de Oder,* Hooft in den 68. Br. Des schynt het *vr.* te zyn. Dog men hoort ook dagelyx, *aen den Oder.*

OEFFENING *v.* Zie AENBIE-DING.

OEST of **O**OOST *m.* Van den gelukkigen oest, Hooft in d'Opdr. der Hist. *In den oogst der zielen,* Vondel in d'Opdr. van Zunchin; die ook *Oest* gebruikt,

Ontruk den Teems dien ryken oest, in 't Lykdigt op Tromp; dog daer schynt het om het rym dus te staen.

OEVER *m.* *Op den oever,* Hooft in de Hist. p. 12. Zie dit ook in Vond. Berecht voor Palamedes.

OFFER *o.* *Pan schortte het offer,* Vond. in den Inhoud der Leewendalers. Van dit geslacht zyn ettelyke woorden, die een zyn met de gebiedende wyze van het werkwoordt, daer ze van afkomstig zyn, gelyk hier blykt, *Pan schortte het offer:*

Act. O.C. O.G.O.E.O.F.

F.

rivier in
den ge-

te ma-
o de-zen
Nederl.

Oder,
e zyn.

BIE-

lukk-
1997
die

het

de
oor

in
the
e-
t

Oirsprong. m. Databaande regels der Oirspr
Ringenen. Hanspr. tot Noord. Lee 2. p. 12

O.L. O.N.

~~O.L. v. Bestand van goet - sli vollenk. prof. St.~~
Olymp m. van den hogen Olymp. Oord. j. Cantg.

Onleede. v. Jude onleede unguer lastige bediaminge.
moonen in syne aandspe. tot de Nederd. leeders. p. i.

offer : en , *offer Pan een schaep*. Men zegt dus ,
Het bekyk was groot : en , *Bekyk dat werk eens* :
Het onthael was goed : en , *Onthael dezen Vriendt*
wel : zoodat deze woorden in verscheiden zin ge-
 nommen zelfstandig zyn , en werkelyk. Anders is
 het egter met *ontfang* , *knoop* , *loop* , en andere :
 Want men zegt , *zy hebben den ontfang* ; dat
 Hooft ook schynt te stemmen in zynen zevenden
 Brief , *Van zoo trefflyken ontfang* , makende het
 gebruik deze uitzonderinge. Zoo zegt men ook
 niet *Dit knoop* , *dit loop* ; maer *deze knoop* , *deze*
loop ; schoon dit ook een gebiedende wyze is der
 werkwoorden *knoopen* en *loopen*.

OLM *m.* *Op den luchtigen Olm* , Vond. in
 Virg. 1. Hard.

OLYF *m.* *Voor den blonden Olyf* , Vond. in
 Virg. 5. Hard.

ONDERHOUDT *o.* *Het onderhoudt der*
plakkaten , Hooft Hist. 23.

ONDERSCHEIDT *o.* *Tekende 't on-*
derscheidt op , Hooft Hist. p. 108. *Wie dit onder-*
scheidt vat , Vond. voor Lucif.

ONDERSTANDT *o.* *Dat de schatka-*
mer op dit onderstandt steunde , Hooft in Tac. 1. b.
 Egter is het enkele woordt *standt* van het *mann.*
gest. ook *toestandt* , enz.

ONDERWYS *o.* *Het goed onderwys der*
gemeente , Hooft Hist. 48. Dit is weder zoo , als
 daer even met *offer*. Want het betekent *doctrina* ,
 en *doce* , *Onderwys de gemeente*. En niet anders is

E

't ge-

't gelegen met *onderhoudt*, *onderscheidt* enz. dat hier mede voorkomt.

ONREDE *v.* Dit volgt het enkele **REDE**. *Het ryk der onrede*, Hooft in d'Opdr. der Nederl. Historien.

ONTFANG *m.* Zie **OFFER**.

ONTHAEL *o.* Zie **OFFER**.

ONTSTELTENIS. Zie **ARGER-NIS**.

ONTWERP *o.* *Als men 't ontwerp den Koning toefchikte*, Hooft in de Hist. p. 79. *Ver-gelyk weder OFFER*.

ONTZEG *o.* *Het ontzeg van zitting*, Hooft in de Hist. 1232. Zie het zelve.

ONTZIG *o.* *'T geweld en ontzig*, Hooft in de Hist. p. 15. Anders zegt men *ontzag*.

OOFT *o.* *Met dit ooft*, Vond. in Virg. 2. b. der Lantged.

OOG *o.* *Het oog open te houden*, Hooft in de Hist. p. 7. Leupenius wil dat men ook zeggen mag *de oog*, gelyk *de oor* enz. Ik kan het niet aan-nemen.

OOGENBLIK *o.* *Op het zelfde oogeblik*, Hooft Hist. p. 91. Men zegt ook, *op den oogeblik*.

OOPE *o.* *Apollo trok my by het oor*, Vond. in Virg 6 Hard.

OORBER *m.* Dit is zelfftandig, of het word ten minften zoo gebruikt, *Den meeften oor-ber des lants betrachten*, Hooft in de Hist. p. 1109.

OORDT *m.* *Langs den oordt*, Hooft Hist.

Q.N. 80.
Bekende v. Indische onkunde Vollenh. 1st. p. 3.

enz. dat

tele RE-
Dpdr. der

GER-

werp dan
9. Ver-

zitting.

hoofstn

rg. 2. b.

hoofstn
zeggen

ict an-

renblie
enblie
ond. in

of het
en ear-

1100.
Hilf.

P. 7.

Ontucht v. indon brand + hinner suite en
bedrijge ontucht. Vollenh. p. 17.

00.

p. 7
der
p. 1
den
C
C
re:
ge:
by
on
C
alt
je:
her
ber
ca:
m:
ee
ge:
z:
w:
n:
F
n
d

p. 7. *Naer den oordt*; Vond. Inh. van 't ii. b. der Eneade. In Tacitus nogtans van Hooft staet p. 194. *Aen de oordt der Siluren*, door verzinning, denk ik, of by schuldt des drukkers.

OORDEEL o. Zie ONTHAEL.

OORLOF m. *Nam haren oorlof van den zelven*, Hooft Hist. 3.

OORLOG. Dit woordt schynt in alle de geslachten gebruikt te worden. In het mannelyke by Hooft in de Histor p. 7. *Al 't geweld van den oorlog*. In het vr. by den zelven in Tacit. p. 9. *Vit de burgeroorlog*. Dog hy gebruikt het meest altyt onzyd. als in d'Opdr. zyner Historien, *Dit jegenwoordig oorlog*. Het laetste (waer in veelen hem volgen) komt my niet wel voor: waerom ik het altyt gemyd hebbe in den eersten naemval' of *casus* te gebruiken. Want *den oorlog duurt lang*, mag men niet zeggen. *De oorlog duurt* maekt ook een wangeluit, en *Het oorlog* stryd tegen het dagelyx gebruik van spreken.

OORSPRONG m. *Van waer de man zynen oorsprong had*, Hooft Histor. p. 27. Uit welke gewoonte de Treurzangen *hunnén oorsprong namen*, Vond. voor Lucifer.

OORZAEK v. Zie ZAEK.

OOTMOED v. *In alle oormoedt*, Hooft Hist. 98. Maer in d'Opdr. *In onderdanigsten ootmoedt*; dat ik kieze.

OOVEN m. *Achter den ooven*, Hooft in de Hist. p. 113.

OPBREK. Zie **AFBREK.** Want deze woorden komen overeen.

OPDRAGT *v.* *Brieven dezer opdragt,* Hooft in de Hist. p. 3.

OPROER *m.* *Tot stilling van den Gent-schen oproer,* Hooft Hist. 17.

OPZET *o.* *Hy voerde dit opzet uit,* Vond. Inh. der Geb. van Thebe.

OPZICHT *o.* *Onder 't opzicht,* Vondels Inh. van Josef in Egipt.

ORAKEL *o.* *Het allerwaerachtigste orakel,* Vond. voor Lucifer.

ORDE. *v.* *Heilzame orde te geven,* Hooft in d'Opdr. der Histor. *Let op de orde,* Vondel in d'Aenleidinge. Dus is het een valsch geluit, als men hoort zeggen, *Het orde der Dominikanen;* gelyk men tans al geschreven vindt.

OS *m.* *Springen van den os op den ezel,* Vondel in d'Aenleidinge.

OUDE *v.* *Men vint de middelbare oude,* Vond. in 't Ber. voor Jephtha.

OUDERDOM *m.* Eenige Letterkunnstnaren willen dit vrouwelyk hebben nevens *rykdom,* en *maegdom.* Maer zy bedriegen zig. Het is met de gezeide woorden *m.* *Van hoogen ouderdom,* Vond. Inhoudt van 't 3de boek der Eneade.

OVERDAEDT *v.* *In machtige overdaedt,* Hooft Histor. p. 26. even als het enkele woordt **DAEDT.**

OVERSCHOT *o.* *Het overschot zyns levens,*

O P O R O V O V

ant deze
opdragt,
en Gent-
Vond.
Vondels
orakel,
Hoof
ndel in
ir, als
anen;
Von-
onde,
inste-
dom,
met
dom,
redi-
ord-
s le-
eni,

Opdracht... T. a. Sprink

Overleg o. het listig opleg. Hollenh. pr. p. 413.

ov. P.A.

x Overwinninge v. Talbot dat de swimminge
daar niet op staan kan. Vollenh. pr. p. 120.

P.

~~Padde. v. Ende padde leeft in hoven
kint. Vond. in Wing. i Contyed. Zoek de
schilspad. Vond. int 98. De dn.~~

~~Paell. v. Hier padde in terste pad Vond. 98. dn.~~

vens, Hooft Hist. p. 4. Dus heeft het ook Vondel in d'Opdr. van Ifig. in Taur.

OVERVLOED *v.* Tot de overvloed zegt Hooft in d'Opdr. der Histor. Maer ik meene dat dit woordt het enkele VLOED volgt, en van 't *mannel.* geil. is.

OUTER. Zie AUTAER.

P.

PADT *o.* Het *pryslyk padt*, Hooft in d'Opdr. der Histor. *Volg het padt*, Vond. in Virg. I b. der Eneade.

PADUS of PO *m.* Dat hy in den Padus nederplompt, Vond. Inh. van Faëton. Zoo zegt Hooft in Henr. de Gr. p. 143. *Te Some, op den Po.*

PAER *o.* In dit *paer*, Vond. Inh. der Leewendalers.

PAERDT *o.* Van 's *paerdt werpen*, Hooft in de Hist. p. 9. *In het groote paerdt*, Vond. 2. b. der Eneade.

PAERLE *v.* Met deze *paerle*, Hooft in den 67. Brief.

PAIS *m.* Om eenen *pais te bemiddelen*, Hooft Hist. p. 6. *Om den pais te steuren*, Vond. 7. boek der Eneade.

PAK *o.* Dat *pak van alleste bestieren*, Hooft Tacitus pag. 7. *Van dit pak*, Vondel in de 9de Hard. van Virg.

PALEIS *o.* *Het paleis van Godt den Vader,*
Vond. voor Faët.

PALEY *v.* *Dat hy de paley ontgaen moge,*
Hooft 13. Br.

PALM *m.* *Om door den edelen palm verheven te worden,* Vond. in Horat. 1. Lierzang.

PANDT *o.* *Door dat pandt,* Hooft in Tacit. 3. boek.

PANNEEL *o.* *Op het panneel,* Vondel Opdr. van Herc. in Trach.

PAPEGAEI *m.* *Eurytion schiet den papegaei af,* Vondel in den Inhoudt van 't vyfde boek der Eneade.

PARADYS *o.* *Het weelig paradys,* Vond. Inh. van Lucifer.

PARNAS *m.* *Gy zegent den Hollantschen Parnas,* Vond. Opdr. van Electra.

PARS *v.* *In de pars der dienstbaerheit,* Hoofds 101. Br.

PARTY *v.* *Om dat hy de party gevolgt heeft,* Hooft Hist. 18. Zie **ABDY**.

PAS, dat is, *stond.* *o.* *Op dat pas,* Hooft in den negenden brief.

PAUSDOM *o.* *Het pausdom,* Hooft Hist. p. 4.

PEES *m.* *D'ander zet den pyl op den pees,* Vond. in Virg. 10. b. der Eneade.

PEIL *o.* *Boven het peil,* Vond. in 't Ber. voor Adam.

PEKEL *v.* *In de pekel laten steken,* Hooft in den 50. Brief. Men zegt ook *het pekel:*
dat

P.A. J.E.

Palts on. Al het Bloet in den Palts. Voll. pr. p. 591

~~Jonk. v. o. Om die Dikke en zoover wicrijge
pakten. Vond. in 258: De An.~~

Paternoster. Schoon dunkt, fan voor
so Inen de Goombhe Boekhandiger me
de Staat niet wel onders. Stokt verdenk
id van t m. gell. Dat de werelt met den
paternoster in de hant mette regeren was
Hooff in de Staat p. 10.

X Rektion v. Een anle pakten. Volleinh. pr. p. 59

DE. D. J. D. L.

~~Pensel o. zo leit het pensel ook zo goed
te werk. Vond. in de opdragt der gebr.~~
~~Perel v. Om die kostelike perel. Vollenk pr. 69~~
~~Perkpaal m. Den perkpaal met barne de wie
ken te myden Vond. H. i 8. 1 zang.~~
~~Perriek v. zult gy moe perriek kennen.
Vond. in Hor. i 8. 15 zang.~~

~~Planet v. met die goede planet Vollenk pr. 1.~~
~~Planct v. En laet me planct in teeren.
Vond. in Hor. i 8. 11 zang.~~

dat de poëten veel gebruiken voor *zee*. Antonides voor zynen Yfroom :

Het zyne alleen omwinst het schuimend pekellooven.

PEN *v.* Ofze der penne waerdig zyn, Vond. in d'Aenl.

PENNING *m.* Afbiddende den hondersten penning, Hooft in Tac. 1. boek.

PERK *o.* In het perk, Vond. in Virg. 5. b. der Eneade.

PERSON *m.* Den persoon van Filips uit te beelden, Hooft in de Histor. p. 19.

PERSONAEDJE *v.* Booze Heidenen hebben hunne persoonaedje gespeelt, Vond. in 't Ber. voor Palamedes., Genomen van eenen man heeft het Hooft *m.* in den 37. Brief. *Het leven van zoo doortlichtig eenen persoonaedje.*

PEST *v.* Met sene zware peste, Vond. Inh. van Edipus.

PIT *o.* Het pit der Germaanen, Hooft in Tac. p. 12. *De smaack van het rechte pit,* Vond. in de Voorr. voor Ovidius Herschepinge.

PLAEG *v.* Deze plaeg hebben zommigen gezocht af te kooppen, Hooft in de Hist. p. 30.

PLAETS *v.* Deze plaets in te nemen, Hooft Hist. 8. *Op hunne plaets,* Vond. in 't Ber. voor Adam.

PLAKKAET *o.* Men heeft dit plakkaet gedrukt, Hooft Hist. 32.

PLAS *m.* Door den ongestuimigen plas, Vond. Virg. Lantg. 1. boek.

PLEIT *o.* Ten einde van 't pleit toe, Hooft H. 18.

PLEK *v.* Over deze behavenste plek, Hoofst
Henr. de Gr. p. 1.

PLICHT *m.* Op hunnen plicht te passen,
Hoofst in d'Opdr. der Hist. Hy verliest zynen va-
derlyken plicht, Vond. voor Jephtha.

PLOEG *m.* Voor den ploeg, Vond. in Virg.
1. b. der Lantged.

PLONDERAEDJE *v.* Om de plonde-
raedje, Vond. in Virg. 2. b. der Eneade.

PLOY *iw.* Twyffelachtig is dit woordt.
Manneiyk by Hoofst in den 11. Brief. Van dezen
ploy: Vrouwelyk by Vondel in Horatius Dicht-
kunst, Natuur geeft ons eene ploy.

POEL *m.* In den poel des Afgronts, Von. voor Luc.

POLEY *v.* Plukkende wilde Poley, Vond.
Infr. van Virgil. 12. b. der Eneade.

PONJAERT *m.* Met den ponjaert, Hoofst
in de eerste Nieuwmaer van Boccalin.

POORT *v.* Voor de poort, Hoofst in de H. p. 90.

POOS *v.* Na een lange poos, Vond. in Virg.
3. b. der Eneade.

POP. Zie ZINNEPOP.

PRACHT *v.* Met de pracht, Hoofst in
de Hist. p. 6.

PRAEL *v.* Lepidus heeft de prael zyner voor-
ouderen ter eere gebracht, Hoofst in Tac. 3. b.

PRAET *m.* Endtlyk viel zy weder op den
vorigen praet, Hoofst in Henr. de Groote p. 67.

PREEK *v.* Om de preeke met geweld te
steuren, Hoofst in de Hist. p. 89.

PRIE-

J. L. J. O. J. R.
Plecht. v. Vond. d. st. m. v. plecht. Vond. 5 dn.

ek, Hoofs
ot te passen,
zyne va-
l. in Virg.
de plond-
woordt.
an deze
s Dicht-
or Luc.
Vond.
Hoofs
p. 90.
Virg.
ft in
voor-
den
7.
te
E.

~~Pluimaadje. v. m. d. e. pluimaadje of
den helm. Vond. in 2 1 B. der Oll.~~

+ ~~Poëet m. waar van de poëet spracht, Vond.
in de poëet van Lucifer. Den Hoofd in 2 leven
van Virg. Den rechten poëet.~~

~~Sol m. zal van haren onienwenfde nict
af te rukken zijn Vond. in Hor. 1 B. 36. 2.~~

~~Doortact o. Braeert voor het poortact
Vond. in 2 2 B. der Oll.~~

Porselein o. Het diegbaar porselein.
Vollenh. pr. p. 59.

PR. PV.

PR
profe
te: pr
het: ee
fooner
PR
van 'n
gebru
Ger pr
P
pr
P
staen
P
te be
P
Hoo
pys
P
in d
P
het
sch
P
Hi
ge
p
m
V

PRIESTERDOM *o.* *Zynen zoon aen 't priesterdom helpen*, Hooft in Tac. 1. b. *Met al het priesterdom*, Vond. Inhoudt van Salmoncus. Het eerste betekent het ampt, het laetste de perfoonen, die 't bekleeden.

PRIESTERSCHAP *o.* *Door 't instellen van 't priesterschap*, Hooft in Tac. 1. boek. Men gebruikt ook *de priesterschap*, van het lichaem der priesteren, gelyk *de vroedschap* enz.

PRIKKEL *m.* *Zy vergiftigen u met haren prikkel*, Vond. in Virgil. 4de boek der Lantged.

PROEF *v.* *Om zulk een harde proef nit te staen*, Vond. in d'Opdr. der Gebroeders.

PRUIK *v.* *Nu is het tydt de blinkende pruik te bekranssen*, Vond. in Horat. 4. Lierzang.

PRYS *m.* *Dien prys nit der handt te werpen*, Hooft in de Hist. p. 9. *Behielden den verdienden prys*, Vond. in d'Aenl. ter Dichtkunst.

PUIK *o.* *Al 't puik der Ridderfchap*, Hooft in de Hist. 9.

PUIN *o.* *Daer by duizent vyanden met zig in het puin overstuipt*, Vondel in Samfons Grafchrift.

PUNT *o.* *Op 't eerste punt*, Hooft in de Hist. p. 39. Dog genomen van het spits van eenig geweer is het ook van 't *m.* gefl. *Met een yzeren punt*, Vond. in 't vyfde boek der Enead. En ik meene ook, van 't vrouwelyke.

PUT *m.* *Jofef werd in eenen put gelaten*, Vond. Inh. van Jofef in Dothan.

PUY *v.* *Op de puy van 't Stehuis*, Vond. in Virg. 2. b. der Lantged.

PY *v.* *Hy draegt een stordige py*, Vondel in Virg. 6. b. der Eneade.

PYL *m.* *Hy werdt met eenen pyl geschoten*, Vond. Inh. van Herkules in Trachin.

PYLKOOKER *m.* Dit volgt het enkele **KOOKER**, gelyk veelyts de samengestelde woorden: *Met eenen pylkooker*, Vond. in Virgil. 1. b. der Eneade.

PYP *v.* *Met uwe valsche pyp*, Vondel in Virg. 3. Hard.

— Q.

HEt is myn werk niet alhier te verhandelen, of men deze letter in onze tale zal behouden, of wegwerpen, gelyk eenigen doen. Wy houden, gelyk in onze exempelen, het spoor van Hooft en Vondel, by dewelke zy gebruikt word, als hier nevens blykt. Die over de Letterkunst schryven, mogen zien, hoe zy 't stellen.

QUAEL *v.* *In een ongeneesselyke quael te verkeeren*, Hooft in de Ned. Histor. p. 49.

QUELLAEDJE *v.* *Dido openbaert deze quellaedje*, Vond. in den Inh. van het 4. b. der En.

QUELLING *v.* Zie **AENBIEDING**.

QUETSUUR *v.* *Hy tastte naer de quetsuur*, Vond. in Virg. 9. boek der Eneade.

R.

P. J. J. J. J.

Vondt in

Vondt in

geschoon,

het enkek

engstelsk

in Virgil

Vondt in

elen, of

den, of

nouden.

Hooft

rd, als

schry-

nael n

des

En.

BIE.

gnet-

R.

~~Pythac. m. de hooft van den pythac. van kope
te schilt op. Vondt in de 3 de.~~

~~Pythac. v. Dood pythac. van zyne bloedige wonden~~

~~Hollent. pr. p. 13.~~

2.

RA.

Raffier eo. Dat hyt raffieran es roegstroof
in D. liias p. 95.
Zaw ~~eo~~ v. de krallende rase, spwektonde.
Vond. in Hor. 8 v. 27 Ger.

R.

RADT *o.* *Het radt van avonture*, Vond. in d'Opdr. van Koning David Herstelt.

RAE *v.* *De zeilen aan de rae te slaen*, Vondel in Virg. 5. b. der Eneade. Een scheepswoord, dat men nazien kan in den Zeeman van Winſchooten.

RAEDT *m.* Dit woordt is van dit geſl. het zy het betekene eene Raedtsvergaderinge, of den raedt, dien iemand geeft. Het eerſte heeft Hooft in de Hiſtor. p. 41. *Verzeindende na den Raedt in Spanje*. Het tweede in de Hiſtor. p. 20. *Zynen raedt luttel gehoors gaf*. En Vond. in den Inh. van Palamedes, *Zonder zynen raedt*.

RAEDTSEL *o.* *By gebrek van het raedſel*, Vond. Inh. van Samſon.

RAK *o.* *'T rak van den langen weg*; Hooft in Tac. p. 371.

RAM *m.* *Wrack den ram*, Vond. in Virgil. 3. b. der lantg.

RAMP *m.* *Door gelyken ramp*, Hooft in de Hiſtor. 26.

RAND *m.* *In den rand*, Hooft in de Hiſt. p. 78. *Die den rand vergulde*, Vond. in Virgil. 10. b. der Eneade.

RANK *v.* *Druiven aan een taje rank*, Vondel in Virgilius vierde boek der Lantgedichten.

RECHT,

RECHT *o.* Dit is eigentlijk onzelfstandig, of byvoegelyk, in gebruik op de wyze der zelfstandige woorden, gelyk men zegt, *Het wit, het zwart, het nat* enz. *Het recht i'on.waffen*, Hooft Ned Hist. p. 1. *D'onroomschen staen dit recht toe*, Vond. in 't Ber. voor Adam in Bailingchap.

REDE *v.* Dit woord, het zy betekenende in 't Latyn *fermo*, het zy *ratio* (dat anderen in het Duits dus onderscheiden dat *rede* zy *ratio*, en *reden*, *Oratio*, of *fermo*, anderen weder recht anders) is vrouw. Het eerste heeft Vond. in d'Aenleidinge, *Let wel op den draet van uwe rede*. Het tweede in 't Ber. voor Palamedes, aen 't einde, *De rede bestelt ons Filoftratus*.

REEDDE *v.* *De vloot zal op de reede leggen*, Vond. in Virg. 3. b. der Eneade.

REET *v.* *Door de reete der tweedracht*, Hooft Hist. 55.

REGEL *m.* *De leergierige volge dezen regel*, Vondel in d'Aenl. ter Dichtk.

REGEN *m.* *Overmits den regen*, Hooft in Henr. de Groote p. 167. *Door den regen uitgebluscht*, Vond. voor den Brief van St. Tekla.

REY *m.* *Met den geheelen rei*, Vond. in Virgil. lantg. 1. b.

REIGER *m.* *Ardea verkeerde in eenen reiger*, Vondel in den Inhoudt van het 14. boek der Herscheppinge.

REIS *v.* *Die de reize aennam*, Hooft in de Historien 37. *Zyne reis te voltrekken*, Vond.

R.F.

Rechtbank. v. Met de zanggodin
rechtbank-spannende Land. Levensomring.

Rechterstoel on. Jants werwere welcome
lingen staom voor den rechterstoel vord. opor. Dargel.

~~Handwritten text, possibly a signature or title, mostly illegible due to blurring and fading.~~

GE. RI. No.

* Rekening. Tact-rekening om meer open
in quont Hoof in J. 18: pdy 7.

Reder. in. De rechtz geleent her 2 dunder
open Carande. Vand. oerped Chief van St. Cecilia

Ziekp. Jernyl het doodlyk riet haer in datzje
reekt. roep. in t 48: der der.

Vond
R
7. b
R
Tac.
R
me
R
Hoo
R
Ber
Ger
F
Hoo
der
R
2. b
5. b
den
klat
loff
te
do
ge
N
V

RE. RI. RO.

77

Vondel in den Inhoudt van Ifigenie in Tauren.

REN *m.* *Met vollen ren*, Vond. in Virgil.

7. b. der Eneade.

REST *v.* *De rest te verhalen*, Hooft in

Tac. 1. b. p. 2.

REUK *m.* *Dewyl gy uwen reuk onder een*

mengt, Vond. in Virg. 2. Hardersk.

RHOSNE, een rivier *v.* *Over de Rhósfne*,

Hooft in Henr. de Gr. p. 151.

RIDDERSCHAP *v.* *Van de voorneem-*
sten der verbitterde Ridderfchap, Hoofts Inh. van

Ger. van Velzen.

RIEM *m.* *Het hart onder den riem ftak*,

Hooft in de Hift. p. 103. *Ik steek u een hart on-*

der den riem, Vond. in Virg. 12. b. der Eneade.

RING *m.* *In eenen ring*, Hooft in Tacitus

2. boek. *Midden in den ring*, Vond. in Virg. En.

5. b. Dit woordt is niet te tellen onder de woor-

den, van de werkwoorden afkomstig, in dezen

klank eindigende, als *Verachting*, *Bezoeking*, *Ver-*

loffing, *Aenbieding* enz. die wy gezegt hebben *vr.*

te zyn.

RIST *v.* *De erffenis eener riste van Vorsten-*

dommen, Hooft in de Hift. 2.

ROEDE *v.* *Circe floeg den koning met haer*

goude roede, Vond. in 't 7. boek der Eneade.

ROEM *m.* *Met eenen roem*, Hooft in de

Ned. Hift. p. 66: *Met al hunnen roem*, Vond. in

Virg. 2. b. der Lantged.

ROEMER *m.* *De Heer van Schagen mag*
hem

bem wel een' fraajen roemer op de handt zetten,
Hooft in den 48. Brief.

ROEP *m.* *Op dezen roep,* Hooft in de Histor. p. 101.

ROER *o.* *Het roer,* Hooft in d'Opdr. der Historien.

ROGGE *v.* *Met vette rogge te voeden,*
Vondel in het derde boek van Virgilius Lantgedichten.

ROK *m.* *Een slip van den rok scheuren,*
Hooft in de Histor. p. 28. *Den rok bestrykende,*
Vond. in den Inh. van Jos. in Dothan.

ROL *v.* *Zal een ander uwe rol verstaen,*
Vond. in d'Aenl. ter Dichtk.

ROMP *v.* *De woeste romp geleverd hadden,*
Hooft in de Hist. p. 10. Dog Vondel, *De vlam vermeerderde den geheelen romp,* in Virgil. vyfde boek der Eneade.

RONDAS *v.* *Zy polysten de schrikkelijke rondas,* Vond. in Virg 8. b. der Eneade.

RONDE *v.* *Aen den hemel de ronde doende,* Vond. in Virgil. 1. b. der Lantged.

ROOF *m.* *De smaek des roof's weg hebbende,*
Hooft in Tac. 1. boek. *Zyn klaewen in dien vetten roof te slaen,* Vond. voor Jos. in Dothan.

ROOK *m.* *Door eenen vuilen rook,* Vond. in d'Opdr. van Zunchin.

ROOS *v.* *Onder de roos,* Hooft in den 66. Brief. *Aen de roos van uw kerkgewelf,* Vondel in 't 9. b. der Eneade.

ROO-

Ro.

de zeten,

in de Hi-

Opdr. der

voeden,

Lantge-

cheeren,

ghende,

erjaten,

adden,

elam

vyfde

teyde

deer-

enat,

ver-

nd.

66.

lel

o.

No. 20. Ry.

Guinoer. Die het runnoer der volken
na licht stilt. Sollenb. pr. p. 499

Zyckdag. m. Op den jongsten ryckdag. Fond.
in de draagt som belef.

ROOSTER *m.* *Verdoofde den gloejenden rooster*, Vond. in d'Opdr. van Zunchin.

ROOZELAER *m.* *Voor den rooden Roozelaer*, Vond. in Virg. 5. b. der Lantg.

ROS *o.* *Een Thracifchros, dat twee witte voeten heeft*, Vond. in 't 5. b. der Eneade.

ROTS *v.* *Op eene rots*, Vond. Inh. van Edipus.

ROU *iw.* Dit woordt gebruikt Hooft *vr.* Vond. *m.* By hooft in Tac. 1. boek, *Bedaring van de rowwe*. By Vond. in d'Opdr. van Koning David Herstelt, *De nevel van den vaderlyken rowwe*.

RUG. By Hooft in Tacit. 1. boek p. 12. staet dit *vr.* *Op de rug*. Maer by Vondel (dat ik volgen zou) in Virgil. vierde Hard. *Zynen rug met een vacht dekken*.

RUIGTE *v.* *In de ruigte van het bosch*, Vond. in Virg. 11. b. der Eneade.

RUIMTE *v.* *In deze ruimte*, Hooft in de Histor. p. 48.

RUST *v.* *Hebbende zynen zoone de rust van Nederlans bevolen*, Hooft in de Histor. p. 4. *De hoop der aenstaende ruste*, Vond. in Virg. Inhoudt van 't 1. boek der Eneade.

RY *v.* *Een stam, die eenè lange ry van brave mannen uitleverde*, Vondel in d'Opdracht van Samson.

RYKDOM *m.* Dit stellen eenigen *vr.* Het kan in my niet komen. Hooft in de Ned. Hist. p. 5.

Om

Om den rykdom van volk. Vond. in d'Opdr. van Virgilius, *Arm by den rykdom.*

RYM *o.* *Men mag om het rym de taal niet vervalschen.* Vond. in d'Aenl. ter Dichtk.

RYN *m.* *Daerenboven had Civilis een dwars hooft in den Ryn geworpen,* Hooft in Tac. p. 479. *Gy gaet den bevrozen Ryn bezoeken,* Vond. in Virg. 10. Hardersk.

S.

SABEL *m.* *Hy rukt den sabel uit,* Hooft in Tac. 12. boek.

SAIZOEN *o.* *Naer het seizoen,* Vond. aen zynen afwez. Vr.

SAP *o.* *Het sap,* Vond. in Virg. Lantged. eerste boek.

SARNUS Een rivier, *m.* *De velden van den Sarnus bewatert,* Vond. in Virg. 7. b. der Eneade.

SCHAEDE *v.* *Het smarten dier schaele,* Hooft Hist. p. 27.

SCHAEUW *v.* *In de schaeduwe,* Vond. Opdr. van David in Ballingschap. X

SCHAEKBERT *o.* *Aen't schaeckbert,* Hooft in de Hist. p. 25.

SCHAEEL *v.* *In de schael hangen,* Hooft in de Hist. 37.

SCHAEPE *o.* *Van het schaepe vlieden,* Vond. in Virg. 8. Harderskout.

SCHAER

J.C.

Scheering. v. haarschietpoel door de scheering
schieft, (vond. in virg. eerste Loutg.

Schepsel o. Dit keurlyk. schepsel Hoofft liat p. 109.

* Schennid. v. Van de Schennid wert ontdekt,
Hoofft. in de liat p. 55.

Schepster m. (vond. met den koninklyk. ant. schepster
geest. vollenk. pr. 10.

* Schietspoel v. Haarsmit schendat schietspoel.
Sond. in virg. sloutg. 20 ook het entele spoel vond. in de 10e.

SCHAER *v.* *Zy porden de schaer aen,* Hooft in de Hist. 100. *Onder deze schaer doolde Dido,* Vond. in Virgil. 6. boek der Eneade. Dus is dit woord ook, als het genomen word voor een yzer werktuig, daer men iets mede afknipt of doorsnyd.

SCHANDAEL *o.* *Dat wy dit schandael vernietigen,* Vond. in Virg. 11. b. der Eneade.

SCHANDE *v.* *De dienaers hadden de schande,* Hooft Hist. 48.

SCHANS *v.* *Greep de schans aen,* Hooft in de Hist. p. 10.

SCHAT *m.* *Zoo dierbaer eenen schat achter te laten,* Hooft in de Hist. p. 33. *Toen Ulisses zekeren schat hadde laten begraven,* Vond. Inh. van Palamedes.

SCHEEDE *v.* *Met een yvoire scheede,* Vond. in Virgil. 9. boek der Eneade.

SCHEL *v.* *Hier steekt men de schel van eenen boom in,* Vond. in Virg. 2. boek der Lantgedichten. Ook genomen voor een tuig, dat aan de deuren hangt, om door het trekken daer van, ingelaten te worden.

SCHERM *m.* *Te leven onder dien scherm,* Hooft Hist. 41.

SCHEUT. Zie **SCHOOT.**

SCHICHT *m.* *Tot dat Eneas hem met eenent schicht treft,* Vond. Inh. van het 10. b. der En.

SCHIK *m.* *De raetsheeren wel in hunnen schik,* Hooft in Tac. p. 309.

F

SCHILDT

SCHILDT *m.* *Op eenen diamanten schildt;* Vond. voor Lucifer. Het is ook onzydig, byzonder in de betekenisse van het vlak, daer een wapen op staet, als *Het schildt van Frankryk*, enz.

SCHIP *o.* *Het schip*, Hooft in d'Opdr. der Nederl. Hist.

SCHOK *v.* *Teeghens de schok der wederspoedt*, Hooft Hist. 1163.

SCHOOL *v.* *Een hooge school te stichten*, Hooft Hist. 23. *Men gaet van de hoogste in de laagste schoole*, Vond. in d'Aenl. ter Ned. Dichtk. Dus spreken de beste schryvers: maer men zegt ook, *het school*.

SCHOOT *m.* *In den schoot*, Hooft in Tac. 1. b. *In den schoot der Zanggodinnen*, Vond. in d'Aenl. ter Dichtk. Hooft gebruikt het egter ook in 't *vr.* in d'Opdr. zyner Historien, *In de schoot dezer historie*. In de betekenisse van schieten is het ook *m.* *Pan schutte dien schoot*, of, gelyk 'er staet, *scheut*, by Vond. in d'Inh. der Leew. Opdezelve wyze spreekt Hooft in de welkomst aen den Prins van Oranje, *Schuttende den scheut*.

SCHOP of **SCHUP** *v.* *Roerende de schup*, Hooft in de Hist. p. 1011. *Met heure yzere schop*, Vond. in Horat. 5. Toez. In eene andere betekenisse zegt Hooft in Henr. de Grootte p. 107. *Eenen schop te geven* in 't mann. gesl.

SCHORS *v.* *Onder de ruwe schorffe*, Vond. in d'Opdr. van Virgil.

SCHOTEL *v.* *In een houte schotel over braet te kruypen*, Hooft in den 48. Brief.

SCHOUW,

S.C.

Schim. De ligeselnim. Vond. in 108.

ten schild,
ydig, by-
, daer een
kryk, enz.
Opdr. der
der weder-

en, Hoof
te school,
is spreken
e school.
Hoof in
, Vond.
net egter
, In de
schieten
elyk 'er
Op de-
nen den

nde de
bevre
n eene
groote
est.
ryffe,
over

W,

C. G.

~~Schryfms. Thien broekt int schryfder voetsteint
Hoof in de Wes, p. 196.~~

Schrift o. In wien dit woort de schrijff vollent.
pr. p. 412 van dit gellagt is ook schrijff min

Schrijm o. En al dat varende schrijm o
woette baren. vollent. pr. p. 482

SCHOUW, anders een *Pont*, v. Een muil, die reeds de voorste voeten in de *schouw* had, Hooft in de *Histor. van de Medicis* p. 9.

SCHOUBURG. Met dit woordt is het gelegen, als met het enkele *burg*, dat men nazien kan. Hooft gebruikt het *vr.* voor 't eerste boek van Tac. In de *schonburg*. Dog Vondel in 't 1. b. der *Eneade* zegt, *Om den schonburg daer op te zetten.* Welk laetste ik volgen zou.

SCHOUDER v. *Lennende op de schouder*, Vond. in d'Opdr. der *Gebroed.* Een botterik in *Vrielandt*, te kennen aen zyn uithangbert, schryft, *het schouder.*

SCHRAEG v. *Met den ploeg op de schraeg*, Vond. in *Virg.* 2. *Hard.*

SCHREEDE v. *De schreedte te doen naer dat hunne beenen lang zyn*, Hooft in *Bocc.* 1. *Nieumaer.*

SCHREUMTE v. *Of dat eenige schreumte maken mochte*, Hooft in de *Histor.* p. 84.

SCHRIK m. *Die eenen schrik hadden*, Hooft *Hist.* p. 29.

SCHUIT v. *Charon steekt de schuit met een boom af*, Vond. in *Virg.* 6. b. der *Eneade.*

SCHULP m. *Te drinken nit eenen schulp*, Hoofs *Inh. van Granida.*

SCHULT m. *Gezuivert van den schult*, Hooft in *Tacit.* 1. b. p. 15. Maer Vondel zegt, *Die hunne schult bekenden*, in d'Opdracht van *Noah.*

SCHUP. Zie **SCHOP.**

SCHUUR *v.* *In de schure*, Vond. in Virg. 1. boek der Lantged.

SCHYF *v.* *Die dikwils de schyf geworpen heeft*, Horat. in de 8. Lierz.

SCHYN *m.* *Van haren schyn*, Hoofts Opdr. der Historien. *In dien droeven schyn*, Vondel in d'Opdr. van Koning David in Ballingsf.

SCORPIOEN *o.* *Tusschen de Maegt en het Scorpioen*, Vond. in Virg. 1. boek der Lantg.

SIERE *v.* *Met geen gelyke siere*, Hooft in den 65. Brief.

SIKKEL *v.* *De majer met de sikkel*, Vondel in Virg. Lantg. 1. b.

SLAEP *m.* By Hooft is dit *vr.* *Verschynt hem in zyne slaep*, in den Inh. van Bato. By Vondel *m.* *Hektor waerschuwet Eneas in den slaep*, in het tweede boek der Eneade: dat ik kiezen zou.

SLAG *m.* *Ontzeggen met den slag*, Hooft in de Hist. 6. *Wie daer den slag van heeft*, Vond. in d'Aenl. Zoo zyn ook *mislag*, *veltslag*, *aenslag*. Genomen voor een soort wil het onz. zyn, *Dit slag van menschen*, Vond. in Virg. 3. b. der Lantgedichten. Echter gebruikt Hooft het zelve in deze betekenis in het *m.* Dog zonder lidwoordt vooraen, in den 27. Brief. *Met iets van anderen slag*; daer hy anders zeggen zou, *van ander slag*: gelyk men zegt, *van ander water*, *van ander vuur* enz.

SLANG *v.* *Op de glimmende slang te letten*, Vond. in Virg. eerste boek der Lantg.

SLE-

J. B. J. L.

nd. in Vag.
f geworpen
, Hoofds
yn, Von-
Ballingf.
Maagt es
r Lantg.
Hooft in
l, Von-
erschynt
to. By
den jaer
en zou.
Hooft
Vond.
, een-
z. zyn,
b. der
zelve
r lid-
ts van
van
ater,
ng is
B.
E.

Scholier. m. Zen scholier boven den meest
rechte. Vond. in t leven van Virg.
~~Schoot. m. Zen schoot van haren lutz~~
~~rede. Vond. in Hor. 28:3. Gaz. zie p. 32.~~
~~Serpent v. het gewetene serpent Vond. 78~~
~~Place v. waer mede Diefene Hooft Jec. 38. p.~~

Sl.

7 tek. v. Afscen/melstande tek. vollenk. pr p. 42

SLEDE *v.* Van de sleê op den wagen, Hooft 132. Br. Op hare slede, van twee paerden voortgetrokken, Vond. in Virg. 5. b. der Eneade.

SLEEP *m.* Afgedwaelt van haren sleep, Hoofts Inh. van Granida. Gevolgt met eenen sleep maegden, Vond. in Virg. 2. boek der Eneade.

SLEET *v.* Na groote sleet in zyn volk, Hooft 58. Brief.

SLEUR *v.* Om de sleur te volgen, Hoofts Henr. de Gr. p. 158.

SLEUTEL *v.* Dat hy de sleutel aangeboden had, Hooft in Tacitus vyfde boek.

SLIB *o.* Het warme slib, Vondel in Virg. 1. boek der Lantg. Hooft zegt in den 72. Brief. In de slib der hope.

SLINGER *tw.* Deze doodt gaf eenen grooten slinger aen de zaken van Vrankryk, Hoofts Henr. de Groote p. 47. Met de Balearische slinger, Vond. in Virg. Lantg. 1. b.

SLIP *v.* Een voorneemlyke slip van 't verwantschap te scheuren, Hooft in de Hist. p. 124.

SLOEP *v.* Die met hem in de zelfste sloep overvoer, Hooft in de Hist. van de Medicis aen 't einde.

SLOF *v.* Door de gemeene slof in de goede kunsten, Hooft in Tac. 11. boek.

SLOOT *v.* In de sloot, Vond. in Virg. 1. b. der Lantged.

SLOT *o.* Het slot, Hooft in de Hist. 10, Dit gest. heeft hier plaets, het zy het een kasteel betekene, of, iets, daer men mede sluit.

SLUYER *m.* *Besloten in eenen sluyer,* Hoofds Inh. van Bato. *Buiten den sluyer,* Vond. in d'Opdr. van David Herstelt.

SLYK *o.* *Vit het slyk,* Hoofst in d'Opdr. der Nederl. Historien.

SMAED *v.* *Door de smaed verhit worden,* Hoofst in Tac. 1. b.

SMAEK *v.* *Waer in de grootmoedigheid de meeste smaek vind,* Hoofst in de Histor. p. 22. Dog Vondel zegt, *een keerne van goeden smaek,* in d'Aenleid. ook in *de vrede de voor (D. d. Herbit.*

SMAK *m.* *De verheve torens storten met eenen smak ter neder,* Vond. in Horatius 2. boek 10. Lierz.

SMART *v.* *Geprikkelt door de smart,* Hoofst in de Hist. 13.

SMET *v.* *Om deze smet der ketterye te smooren,* Hoofst in de Ned. Hist. p. 51.

SMIDS *v.* *In hunne smidse gesmeed,* Vond. in Virg. En. 6. boek.

SNAER *v.* *Hier zultge spelen op eene Teische snaer,* Vondel by Horat. 17. Lierz.

SNEDE *v.* *Om de snede van 't vernuft niet te verstompen,* Vond. in d'Opdr. van Elektra.

SNEEU. Dit heeft Vondel in beide de geslachten. In 't *mann.* *Gy gaet den sneeu bezoeken,* in Virg. 10. Hard. In 't *onz.* *Het sneeu,* Lantg. 3. b.

SNIK *m.* *In den laeften snik,* Hoofst in Henr. de Gr. 158. *De Stier geeft den lesten snik,* Vond. in Virg. 3. boek der Lantgedichten.

SNOER

H. J. M. de V.

men fayer,
er, Voal
'Opdr. de
it worden,
d'gheit de
or. p. 22.
en smak
H. J. M. de V.
orten met
2. boek
Hooft
ierze 12
Vond.
e een
i nie
e ge-
ken,
g. b.
in
ke
R

~~Stylen o. Josephet waerom hem van
Cyprus & Loydy.~~

C. W. S. P.

S
vyt
S
of
den
Lan
S
Vor
S
Hi
H
N
rn
be
ft
v
f
r

SNOER o. *Het linnen snoer*, Vond. in Virg. vyfde boek der Eneade.

SNOF of **SNUF** tw. *Gunt'er ons de snuf af*, Hooft in den 91. Brief. *De jonge Koey had den snof al weg*, Vondel in Virgil. 1. boek der Lantgedichten.

SNUIT m. *De Walvisch vat met zynen snuit*, Vond. in Virg. 5. boek der Eneade.

SOM v. *Verschietende de som*, Hooft in de Hist. p. 57.

SOORT v. *Of men van gelyke soort ware*, Hooft Hist. 73.

SPAA v. *Met de spaa in d'aerde*, Hooft Nederl. Hist. p. 1163.

SPEEN v. *Van zyn moeders roffe speen afgerukt*, Vondel in Horatius 4. b. 4. Licrz.

SPEER v. *Sleept zyn omgekeerde speer door het zandt*, Vond. in Virg. 1. b. der Eneade.

SPEL o. *In 't spel komen*, Hooft in de Hist. 6. *Het spel bleef steken*, Vond. in 't Berecht voor Jephtha.

SPELD v. *Goed vindende zyne spelde uit het spel te trekken*, Hooft in den 32. Brief.

SPELT v. *Wilt gy zware spelte in d'aerde werpen*, Vond. in Virg. 1. b. der Lantged.

SPIEGEL m. *In den spiegel*, Hooft in de Nederl. Hist. p. 59. *Als in eenen klaren spiegel*, Vondel in d'Opdracht van Josef in Dothan. *Onlangs vond ik het spiegel*. Hoe komt men daer aen?

SPIETS *v.* *Pyrrhus doorstoot hem met de spiets*, Vond. in Virg. 2. b. der Eneade.

S PIL *v.* *Die de spil en naelde hanteerde*, Vond. Opdr. van Herkules in Trachin.

SPITS *v.* *De ruiter werd door de nieuwe spits in verwarring gebracht*, Hooft in Tacitus eerste boek.

SPLITS *v.* *Om de splitze in 't gelaoue gebeelt te hebben*, Hooft in Henr. de Gr. p. 54.

SPOEDT *v.* *Met kleene spoedt*, Hooft in Henr. de Gr. p. 64. Zoo gebruikt hy ook *Voorspoedt* in de Historie van den Huize Medicis, *Met ongeloofflyke voorspoet*, p. 2.

SPONDE *v.* *De Koningin was op de goude sponde aengezeten*, Vond. in Virg. 1. boek der Eneade.

SPOOR *o.* *Zoo hy dat spoor volgde*, Hooft in de Hist. p. 13. *Die dit spoor onlangs begosten te leggen*, Vond. in de Aenleid. ter Nederd. Dichtkunst.

SPOT. *De spot dryven*, zegt Hooft in 't *vr.* by Tac. 3. b. Ik meen evenwel dat het *m.* zyn moet.

SPRAEK *v.* *Sluit de spraek*, Hooft in de Historien p. 30. *Wat onze spraek belangt*, Vond. in de Aenleid.

SPRONG *m.* *De beroerten namen eenen yffelyken sprong*, Hooft in de Hist. 83.

SPYKER *m.* *Den spyker op 't hooft slaen*, Hooft Histor. 123.

SPYS

J.P.

Spinrok m. Den Spinrok. Lond. 18. dn.

~~Spreek v. Ene spreek zal het ont zeggen.~~
Vollenh. pr. p. 3.
~~Spreek v. zo moet de spreek d'heren.~~
Vollenh. pr. p. 12.

J. P. H.

* Ende zelfde spys te worden sloey Hooff
Hind van Medieck p. 210.

† Staat v. Als cengeweldige Staat Vond.
int 118. Dordr.

SPYS *v.* Die geene onreine spys zoude proeven, Vond. Inh. van Samson. ✕

SPYT *v.* De Hartog kon niet beveinzen de spyt, Hooft in de Hist. 14. Van vinnige spyt ontsteken, Vondel in Virg. 11. b. der Eneade. Maer Hooft is zig zelven ongelyk in Tacit. p. 38. Hy zelf ook onstak hunnen spyt.

STAD *v.* Aen d'eene zyde der stad, Hooft Hist. p. 7. Nadien zy dcze stad aen hunne nakomelingen verbonden, Vondel in d'Opdracht van Samson.

STAEF *v.* Zy keeren de staef met de tange, Vond. in 't 8. b. der Eneade.

STAEEL *o.* Uit dit stael, dat is, uit deze proeve, Vond. in d'Opdr. der Gebroeders. Zoo is het ook in de betekenis van metael.

STAERT *m.* Sleepte eenen staert van het derde deel der starren, Vond. in d'Opdr. van David in Ball. Dus meen ik dat het zyn moet: hoe wel Hooft ook in het *vr.* gest. zegt in den 201. Brief. Scherpelyk met de staert te steken.

STAET *m.* Van dezen staet, Hooft in d'Opdr. der Histor. Hy lette op den staet, Vond. in d'Aenleid.

STAETSY *v.* Met zyn jaergetydige staetsie, Vond. in d'Opdr. van Herkules in Trachin.

STAF *m.* D'oude man sloeg hem met zynen staf, Vond. in d'Opdr. van Edipus.

STAL *m.* In den stal, Vond. in Virg. 6. Harderskout.

STAM *m.* Gesproten uit de stamme van *Mommorancy*, Hooft in de Hist. p. 24. Ik schryf met Vondel, *Vit den stam.*

STANDT *m.* De zaken zetten zig in eenen anderen standt, Hooft in de Ned. Histor. p. 17.

STANDAERT *m.* De standaertdrager heeft den standaert overgevoert, Hooft in Tacitus 2. boek. *Tegen den standert van 't kruis*, Vond. in d'Opdr. van Josef in Dothan.

STANG *v.* In de stang van *Agrippa*, Hooft in Tac. 15. b.

STANK *m.* Zy gaven eenen boozen stank, Vond. in Virg. 3. boek der Eneade.

STAPEL *v.* De Engelschen brachten de stapel in *Oostvrieslandt*, Hooft in de Hist. p. 82.

STAR *v.* Op de star van een witte Koe, Vond. in Virg. 4. boek der Eneade.

STEDE *v.* Op hare stede, Vond. in den Inh. van Hippol.

STEEK *m.* Met eenen steek doorstoten, Hoofts Tac. 11. b.

STEEL *m.* Gelyk een verstenste vyool, of guynende maybloem, die een maegdt van haren steel plukte, Vond. in Virg. 11. boek der Eneade.

STEEN *m.* Den eersten steen geleit heeft, Hooft in d'Opdr. der Historien. *Breekt de vruchten met den steen*, Vond. in Virg. 1. b. der Lantg.

STEIGER. Zie **ZEESTEIGER.**

STEILTE *v.* Men klimt de steilte van *Parnas* op, Vond. aen zynen afwezenden Vriendt.

STEL

CT

omme van
Ik Ichryf .

g in eenen
r. p. 17.
eridraget
Tacitus
, Vond.

, Hoof

n flank,

de sla-
82.
te Ker,

in den

loten,

, of
baren
ade.

veji,
nch-

ng.
van
dt.
EL

SB.

① Sterkte v. De Sterkte doorzinnen d'aderegen
sticht. Hoof. in Soc. SB. p. 34.

STEL *m.* *Op den ouden stel*, Hoofts Histor. p. 1166.

STELLAEDJE *v.* *D'aertsengelen komen de stellaedje stofferen*, Vond. in 't Berecht voor Lucifer.

STEM *v.* *Een goed zangmeester kent zyne stem*, Vond. in d'Aenleidinge ter Nederduitſche Dichtkunft.

STERFTE *v.* *Hy valt op de ſterfte*, Vondel in Virgil. Inhoud van het 3. boek der Lantgedichten.

STEVEN *m.* *Den steven naer lant toe wenden*, Vond. in Virg. vierde boek der Lantged.

STIER *m.* *By eenen ſtier geleden*, Vond. in den Inh. van Herkules in Trachin.

STILTE *v.* *In groote ſtilte*, Hooft Histor. p. 72.

STOEL *m.* *Toen Adriaen van Utrecht op den Roomschen ſtoel raekte*, Hooft in de Hiſt. p. 2. *Van zynen abornen ſtoel*, Vond. in 't 8. boek der Eneade.

STOEP *v.* *Buiten de ſtoep zyner woonſtede*, Hooft Hiſt. 104.

STOET *m.* *Elke ſchaer praelde met grooten ſtoet*, Hooft in Henr. de Gr. p. 166. *De zoon verzag zig van eenen ſtoet*, Vondel in den Inh. van Koning David in Ballingschap.

STOF *v.* *Hy had den Prinſe zonderlinge ſtof gegeven*, Hooft in de Hiſtor. p. 34. *Dat moet uit de ſtoffe geboren worden*, Vondel in d'Aenleid.

In

In de andere betekenisse is het onz. *In het stof kruipen*, Vond. op dezelve plaets.

STOK *m.* *Op eenen stok leunende*, Vond. Inh. van Edipus.

STOND *v.* *Met erinnering van de genaken-de stonde*, Hooft in de Histor. p. 60. Maer 't is ook *mann*.

STORM *m.* *Na het uitharden van dien schrikkelijken storm*, Vond. in d'Opdr. van Josef in Egipten.

STRAEL *m.* *Terwyl een eenig oordeel maer een' eenigen strael uitschiet*, Vond. in d'Opdr. van Virgilius.

STRAET *v.* *De zeeman, die zig in de straet waegt*, Vond. in Virg. 1. b. der Lantged. Zoo ook van eenen weg met steenen beleid. Die van der Goude zeggen, *Het wydstraet*, voor, *de wydstraet*, of *de wydstraet*; gelyk men t'Amsterdam, en elders zegt, *de breesstraet*, of *breede straet*, *de hoog- of hooge straet* enz.

STRAF *v.* *Gelyk Godts rechtvaerdigheid den Nederlanden de straffe der verwarringen schuldig was*, Hooft in de Hist. p. 56. *Thaddens ontvont de straf*, Vond. in 't Berecht voor Lucif.

STRANDT. Dit woordt vind ik in alle de geslachten. Hooft in de Hist. van Tac. p. 370. gebruikt het *mann*. *Den strandt te genaken*. Ook aldaer p. 503. *Aen den strandt*. Dezelve in de Histor. van Nederl p. 13. *Langs de strandt*. En Vond. in d'Opdr. van Jos. in Egipt, *Langs het strandt*.

STREEK

C. P.

in bes bez

, Vond.

genaken-
maer 't is

van dien
van Jolef

el maer
dr. van

g in de
ntged.
Die
or, de
mster-
braet,

it den
vuldig
vont

le de
70.
Dok
Hi-
nd.

K

ST.

Strick m. in zynen eigen Strick Vollenk. pr. p. 589

ST
freck
ST
astbae
de Gr
ST
Hoo
ST
Virg.
S
der I
S
Hi.
Vo
Ber
S
in T
ene
En
M
M
T
de
E
M
te
V
v

STREEK *v.* *Laet meer dan zyn halve streek over*, Vond. in Virg. 1. b. der Lantged.

STREEM *v.* *Zyn voorbarigheit gaf zynet agbaerheit een afzichtige streem*, Hooft in Henr. de Grootte 80.

STRENG *v.* *Om hunne streng te styven*, Hoofts Histor. 79.

STRONK *m.* *Vit eenen stronk*, Vondel in Virg. 2. b. der Lantg.

STROO *o.* *Het stroo*, Vond. in 't 1. boek der Lantg.

STROOM *v.* *Over de stroom*, Hooft Hist. p. 7. *Liever schryf ik over den stroom met Vondel. Het kind den stroom zoude bevelen*, in 't Berecht voor Salmeoneus.

STROP *m.* *Met den strop geworpt*, Hooft in Tac. 6. boek. *Amate eindigde haer leven aen eenen strop*, Vond. Inh. van het 12. boek der Eneade. *Echter vint men in Tac. by Hooft p. 158. Met de strop*, gelyk ook in zyne Histor. p. 1013. *Met de strop te doen straffen.*

STROT *v.* *Viel toe met de strot*, Hooft in Tac. 16. b. Vondel heeft het *m.* *Laet den gewyden strot uitbloeden*, in Virgil. 4. b. der Lantged. En zoo ook Hooft in de Hist. van de Medicis, *Met den strot in 't geweer gevallen*, p. 22.

STRUIK *v.* *Dat hy de vyandtyke struik te lyve hieldt*, Hooft in Tacitus 12. boek. Dog Vondel, *Vit eenen zelyven struik*, aen zynen afwezenden Vriendt. *Vondel hont het door gaand mannaelyk zio EqueSTRYDT voorrede raaf O. v. H. v. H. v. H.*

STRYDT *m.* *Schroomende den strydt te weigeren*, Hooft in d'Opdr. der Nederl. Historien. *Sint Jan beelt den strydt uit*, Vondel in 't Berecht voor Lucifer.

STUK *o.* *Het stuk was verbrod*, Hooft in de Histor. 12. *Wie dit stuk wat nader inzien*, Vondel in d'Opdr. van Josef in Egipten.

STULP *v.* *In eene boere stulp*, Vond. in de tweede Hardersk.

STUT *m.* *Zoo zonde de party van Momoranci eenen styven stut quyt wezen*, Hooft in Henr. de Groote p. 14.

STYL *m.* *Vryheit van mynen styl*, Hooft in d'Opdr. der Historien. *Naer den styl*, Vondel in d'Aenl. ter Dichtk.

SUIKER *v.* *In de suiker wwer zoetigheid*, Hooft 98. Brief. Evenwel zegt hy in den 156. Brief. *Die daer uit den lekkersten suiker behoorden te kauwen*. *Maer de suiker smaekt my beter*.

T.

TABBAERT *m.* *Dat zy den tabbaert hadden moeten zien*, Hooft in Tac. 1. b. *Tot den tabbaert*, Vond. 1. boek der Eneade.

TAEK *v.* *Gelyk een Vrouw, die hare dienstmaegden met de lange take bezig houdt*, Vond. in Virg. 8. b. der Eneade.

TAEI *v.* *In onze tael*, Hooft in d'Opdr. der Hist. *De muzyk der tale*, Vond. in d'Aenleid.

T A.

C. D. V. J.

Sprykstok m. Zetsiger spelende me
Zetsyhtok land in Hor. 28: 13 gez
Jansen m. Met enen binverloft

Synode o. Van het Grentsche synode
Hollenh. pr. p. 49A

J.
Tabernakel m. Van tabernakel met
dienden. Hollenh. pr. p. 462.

A. E.

Tamboer v. Mirjam ging met de tamboer ten
voie. Vond. in de voorrede voor Oud. H. H. H.

Tapyt v. Op het heerlyk tapyt. Vond. 18. An.
Telt v. Melië troft nuwtygandigod dan
op zulk ene telt. Vond. in verg. 1. Comby.

Teen v. Ene tasje ten vonden Herin bochten.
Vond. in 8. 28. Der da.

Tee met m. Den Tee met v. g. ont y. over licht Vollenh.
p. 7. 87. De Tee met, nu kalf y. kavorat met nye
Gandada keel, Vond. op de afbeelding geloven Christina.

TA. TE.

95

TAFEL *v.* De tafel afgeveegt zynde, zien wy daer eenige droppen bloers op, Hooft in Henr. de Groot p. 125. Ook in de Hist. van de Medicis, p. 22. *Op de tafel.*

TAFEREEL *o.* Het gewyde tafereel, Vond. in Hor. 8. Lierz.

TAK *m.* De duiven wyzen hem den gouden tak, Vondel in den Inh. van Virg. 6. boek der Eneade.

TALENT *m.* Pytias, die Simon voor eenen talent gesnoten heeft, Vondel in Horatius Dichtkunst.

TANDT *m.* De lantman met den stompen sandt van het konter, Vond. in Virg. 1. boek der Lantgedichten.

TANG *v.* Met de tang, Vond. in Virgil. 4. b. der Lantged.

TARWE *v.* Het onkruid onder de tarwe, Vond. in 't Ber. voor Adam.

TEEN *m.* Op den teen te treden, Hooft in Henr. de Groot 109.

TEGENWEER *v.* Zonder veerdige tegenweer, Hooft in de Hist. 49. Zie **WEER**.

TEIKEN *o.* In het teiken van den leeu, Hooft Hist. 45.

TEIRLING *m.* Aen den teirling te stellen, Hooft Histor. 38. Met den verboden teirling, Vond. in Hor. 3. boek, 24. Lierz.

TELG *v.* Het noodlot zal deze telg laten zien, Vond. in 't 6. b. der Eneade.

TEM-

TEMPEL *m.* *Uit het hof in den tempel,* Vond. Inh. van Salm.

TEMPER *m.* *Naer den ongelyken temper der barffenen,* Vond. in 't Berecht voor Salmoncus.

TENT *v.* *In de tente,* Hooft in Tac. 1. b. *Rontom zyne tent,* Vond. in Virg. 4. b. der Lantgedichten.

TEPEL *m.* *Onder den tepel,* Vond. in Virg. 11. b. der Eneade.

TEUG *v.* *Door dien hy daer een goede teug uit deed,* Hooft in Tac. 4. boek.

TEUGEL *m.* *Na den teugel,* Hooft in d'Opdr. der Historien. *Verwart in den teugel,* Vond. Inh. van Hippol.

TIBER *m.* *Om 't oovervloeyen van den Tiber,* Hooft in Tac. p. 35. *Aen den Tiber,* Vond. in d'Opdr. van G. van Amstel.

TIGER *m.* *Den Tiger drinken,* Vond. in Virg. 1. Hardersk.

TIMAVUS *m.* *Boven den befaemden Timavus,* Vond. in Virg. 8. Hard. Alle deze drie woorden zyn namen van rivieren.

TIMMERAEDJE *v.* *De treffelyke timmraedje te steuren,* Hooft in d'Opdr. der Hist.

TINNE *v.* *Van de tinne van het slot,* Vond. in Virg. 4. b. der Eneade.

TOELEG *m.* *Pogende den toeleg hem bezaelt te zeyten,* Hooft in de Hist. p. 1.

TOESTEL *o.* *Om dit toestel,* Vond. in d'opdr.

J. E. J. J. O.

Joort m. D. D. Derenbeek Vollenh. pr. 35
en over den grootte tekst p. 10.

Joegang m. Een vryen Leering tot
h. Vollenh. pr. p. 13
Joert v. Snyde een sent van de Joert Hoop
in de lices p. 186.

d'opd. van Adam. Het *mann.* gefl. is ook gebruykelyk. Zie STEL.

TOEVERLAET *m.* 'T *verstek* van dezen *toeverlaet*, Hooft in de Hist. p. 125.

TOEVOER *m.* Om den *toevoer* te beletzen, Hooft Hist. 1197.

TOEZEG *m.* Dit word ook gebruikt als zelfstandig. *Aarenberg* begon te *duchten*, dat het uit den *toezeg* varen zou. Hooft in de Hist. p. 149.

TOGT *v.* *Verstikten* de hope van deze *togt*, Hooft Histor. 15. Ik houde het *m.* voor beter. Zie AFTOGT.

TOL *m.* Den *opgeleiden* tol te betalen, Vond. 6. b. der Eneade. Ook genomen voor speeltuig. Zie den zelve in Horatius 3. b. 24. Lierz.

TOMBE *v.* De *tombe* te vernieuwen, Hooft in Tac. 2. boek.

TONDER *o.* Het *tonder* ontvonken, Vond. 1. b. der Eneade.

TOONEEL *o.* *Persoonaedjen*, die dit *toneel* betreden, Vond. in 't Berecht voor Lucifer.

TONG *v.* De *scharpheit* van een *gladde tong*, Hooft Hist. 36.

TOOM *m.* Met den *toom* der *lantvoogdye*, Hooft Hist. 34. Met eenen *gouden toom*, Vond. in 't Berecht voor Adam in Ballingschap.

TOON *m.* Om dezen *werke* den *toon* te geven, Hooft in de Hist. van de Medicis, p. 27. Den *toon* naer den *aert* der *zake* weten te *schikken*, Vond. in d'Aenleiding ter Dichtk.

TOOREN *m.* Door eenen onbewaerden tooren, Hooft Histor. 9. *By trappen klimt men eenen tooren op*, Vond. in d'Aenleid. ter Dichtk.

TOORN *m.* Koningen, die gy in uwen toorn geeft, Hooft in Henrik de Grootte p. 89.

TOORTS *v.* By de toortse, Hooft in de Nederl. Hist. p. 30.

TOP *m.* Dragende den top, Hooft in Tac. 3. b. der Histor. *D'een bereikt langsaem den top*, Vond. in d'Aenl. Ik vind niet te min by Hooft in Tac. Van de zeden der Germanen, *Uit een steile top*. Maer 't is niet wel.

TORN *m.* Met eenen torn deurscheurt, Hooft Tac. 1. b. *Met eenen torn om hals gebrogt*, Vond. in 't 9. b. der Eneade.

TOU *o.* Kapt het tou, Vond. in Virg. 3. b. der En.

TRAEN *v.* Met de traen in 't ooge, Hooft in Henr. de Gr. p. 77.

TRANT *m.* Daer 't bestier van alle omleggende plaetsen zynen trant na zette, Hooft in de Histor. van de Medicis.

TRAP *m.* Op den naesten trap, Hooft in Henr. de Grootte p. 47. Maer in de Historien p. 92. *staet op deze trap*, by verzinning, naer ik meene.

TREDT *m.* Om ons te leeren, dat de tydt zynen tredt gaet, Hooft in den 31. Brief. *Gy waert volfschape in uwen tredt*, Vond. voor Lucifer.

TREK *m.* Dezen trek had Ferdinand Gonzaga den Koning geraden, Hooft in de Nederl. Histor. p. 7. *Met eenen trek tos de kunst geboren*

C. R.

~~Trenton. den 10ten Maas 1800. Hand verwoord.
Perly Schuit Volckh. pr. 22.~~

A. J. V. J. W.

Triomfzangen. Harer Triomfzang Vollenh.
pr. p. 49.

~~Triomf. Het land of de andere Triomf. Land. 5. d. m.
Triomf. m. En draagt alleen den verlijgen
Triomf. Land. in Het. 2. 8. 2. gez.~~

boren, Vondel aen zynen afwezenden Vriendt.

TRIOMF *v.* *In de triomfe des geloofs*,
Vond. in d'Opdr. van Noah.

TROEP *v.* *Met een licht gewapende troep*,
Hooft in Tac. 1. b. Vondel zegt, *in eenen troep*,
in Virg. 1. b. der Eneade.

TROM *v.* *By nitroep met de trom*, Hooft
Hist. p. 1164.

TROMPET *v.* *Of men de trompet stak*,
Vond. in Virg. Lantg. 4. b.

TRONY *v.* *Dat Angoulesme de tronye af-
dweilde*, Hooft in Henr. de Groote p. 20. *Met
de trony*, Vond. in Virg. eerste boek der Eneade.

TROON *m.* *Toegang tot haren troon*,
Vond. Opdr. van Lucifer.

TROOST *m.* *Ziende kleenen troost te ge-
moete*, Hooft in de Histor. p. 35. *Op den troost*,
Vondel in d'Opdr. van Noah.

TROS *m.* *Cezar stichte eenen tros van wa-
penen*, Hooft in Tac. 2. boek.

TROU *v.* *Tot getuigen myner trouwe*,
Vond. in Virg. 8. Harderskout.

TUCHT *v.* *Door enkele tucht*, Hooft in
de Hist. p. 31.

TUIN *m.* *Een havik op den tuin*, Hooft in
de Hist. 58. *De pynboom in den tuin*, Vond. in
Virg. 7. Hard.

TURF *m.* *Van eenigen turf te steken*, Hooft
in den 4. Brief.

TWEEDRACHT *v.* *Zulk een weet van*

geene tweedracht, Vondel in Virgil. 2. boek der Lantgedichten.

T W E E S P A L T *v.* *'T einde der tweespalt*, Hooft in de Hist. p. 45.

T W I S T *v.* *Zonder zig te keeren aen de twist*, Hooft in Tac. 2. boek. Dog in Henr. de Grootte p. 47. *Door den twist in 't geloove.*

T Y D T *m.* *Men had den tydt wel korter mogen bespreken*, Hooft in de Hist. p. 6. *Voor dezen tydt*, Vond. in d'Aenleidinge. Dit is het rechte geslacht van dit woordt, daer Hooft echter van afwykt in Tacitus eerste boek, by verzuim misfchien des drukkers of uitgevers, *Tegens toekomende tydt.*

T Y M *m.* *Thestylis stampt wilden tym*, Vond. in Virg. 2. Hard.

T Y T E L *m.* *Die dien tytel won*, Hooft in d'Opdracht der Nederl. Historien. *Dewyl de kerk dien tytel voert*, Vond. in 't Berecht voor Adam in Ballinschap.

V.

V A E G *v.* Dit is zoo veel als *bloem*, of *bloei*. *In de vaeg zyner jaren*, Hooft in Tac. p. 382.

V A E K *rw.* *Om de vack te verdryven*, Hooft in den 58. Brief. *Die nog den vack zocht te verdryven*, Vond. in 't vyfde boek der Eneade.

V A E N *v.* *De vaene te eifchen*, Hooft in Tac. 1. boek.

V A E R T

C. W. J. V. A.

Gyding v. wert belopen vande Gyding
Hooft in Jac. levan van Agricultural
Thyrs m. want in ter avonden
~~geheten Thyrs. Vond. m. 278. Daldn.~~

v.

VA. VC.
Vaartto. in d. zelve vaart. Vollenh. fr. p. 32.
~~Acaazle v. of de naam de dan de vuller of~~
~~byke, veld. in veld. slantig.~~

~~Salrap m. Vliegt en vliegt op. Veld. veld.~~

Var. m. den onkruid zeer beeminden var Vond.
in Hor. 3 P. 27 letter.

VAERT *v.* *Men voltrok de vaert*, Hooft in de Hist. 27. Zoo ook het daer uit gemackte *welvaert*, gelyk strak hier volgt, *Tegens de gemeene welvaert aen*. En zoo is ook *uitvaert*, dat hier onder volgt; en wat men verder hier uit samenstellen wil. Vondel gebruikt evenwel het woordt *vaert* in eene betekenis, die een luttel verschilt, in het *mann.* gesl. *Moed scheppende uit zynen eigen vaert*, in 't vyfde boek der Encade van Virgilius.

V A L *m.* *Een voorspook van den val des Ryx*, Hooft in d'Opdr der Historien. *Christus ziet mede op den val*, Vond. in 't Ber. voor Lucif. Zoo is het ook met de hier uit gekoppelde woorden *afval*, *toeval*. Men zegt wel, *Het voorval*, *het toeval*. Maer ik zoude met Hooft in den 58. Brief zeggen *Deze toeval*, gelyk *deze voorval*. Dus schryft hy te regt in den Inh. van het vyfde boek der Hist. van Tacit. *By dien voorval*.

V A T *o.* *Het uitgekoren vat*, Vond. in d'Opdr. van If. in Taur.

UCHTENT *m.* *Van den uchtent tot den avont*, Hooft Hist. 45.

VECHT *v.* Dit is een naam van een rivier. *De Stroomgodt van de Vecht*, Hooft in den Inh. van Ger. van Velzen. *De voorspelling van de Vecht*, Vond. in d'Opdr. van Gysb. van Amstel.

VEDEL *v.* *Hem alleenlyk de vedel na te dragen*, Hooft in de 18. Nieuwmaer van Boccalin.

VEDER *v.* *Met geen gemeene veder*, Vondel in Hor. 2. zang van 't 2. boek.

VEE *o.* *Het redenlooze vee*, Vond. in 't Ber. voor Adam.

VEEG *m.* *Met eenen veeg*, Hooft in Henr. de Grootte 176. *Hy neep met eenen veeg den kop uit*, Vond. in Virgil. 1. boek der Encade.

VEEN *o.* *Het veen der moerassen*, Hooft in Tac. 1. boek.

VEER *o.* *Beschimpende 't veer*, dat de Ridderfchap voerde, Hooft in de Historien p. 37. *Dit veer*, Vondel in den Inh. van Herkules in Trachin.

VEETE *v.* *D'onverzoenlykheit der veete*, Hooft in Henr. de Grootte p. 101. Anderen zeggen *veede*, daer Antonides op rymt,

d'onde veede

Van wrokkende Eris, die, uitbuldrende en 'onvrede enz.

VEIL *o.* Een naem van een kruidt, als *aerdtveil* enz. *Dat dit veil zig om uw hooft kringele*, Vond. in Virg. 8. Harderskout.

VEL *o.* *Het vel van een wilt dier*, Hooft in Tac. 2. boek.

VELT *o.* *Op het velt*, Vond. in d'Opdr. van Zunchin.

VENDEL *o.* *Hy heeft het vendel naa den oever gewend*, Hooft in Tac. 1. boek.

VENSTER. Het is of *vr.* of *onz.* *Na dat heel Europe uit de venster gelegen had.*, Hooft in
in

VE

Von.

t Ber.

Herr.

n kop

oft in

Rid.

37.

es in

ete,

eg-

on-

als

in-

in

r.

Verdichtzel o. het Bigtel van Lelagins
 Vollenk. pr. p. 5.

Verhaal o. Com het Schaal Vollenk. pr. p. 487

Verraat o. En stin het schelme
Sraat. Vollenk. pr. p. 441.

in den 58. Brief. *Die aldaer had zitten krassen aen 't venster*, Dezelve in Henr. de Groote p 177.

VERBLYF *o. By 't verblyf der gelieven*, Vond. Inh. van het 6. boek der Eneade.

VERBODT *o. Daer 't verbodt van 't bouwen op oogde*, Hooft in de Nederl. Histor. p. 64. *Het verbodt van de veelheit der vrouwen*, Vond. Opdr. van Zuchin.

VERDING *o. Het verding*, Hooft in de Nederl. Histor. p. 18.

VERDRAG *o. Volgens 't verdrag*, Hooft in de Hist. p. 15.

VERDRIET *o. Dit verdriet deed hen nitvaeren*, Hooft in de Histor. p. 41.

VERF *v. De Moeder vercierde haren zoon met een gloejende verf*, Vond. in Virg. 1. boek der Eneade.

VERGIF *o. Het vergif der hoovaerdye*, Vond. voor Adam in Ball.

VERLIES *o. De maere van dit verlies*, Hoofts Hist. 11. *Door 't verlies*, Vond. Inh. van Virg. 12. b. der Eneade.

VERLOF *o. Belangende 't verlof*, Hooft Histor. 96.

VERLOOP *o. Het verloop der jaren*, Vond. Opdr. der Gebr.

VERNUFT *o. Oeffening en wakkerheit weten het vernuft*, Vond. aen zynen afw. Vriendt.

VERSTAND *o. Het voor best gekoren verstand*, Hooft in de Hist. p. 2.

VERTOOG *o.* *Ower majesteit dit verhoog over te schicken,* Hooft in de Hist. p. 39.

VERTREK *o.* *Vond de smart van dit vertrek zeer gevoelig,* Hooft in de Hist. p. 24.

VERVOLG *o.* *Het vervolg der Ketteren,* Hooft Hist. 51. *Het vervolg van zaken,* Vond. in d'Aenl.

VERWANTSCHAP *o.* *Een voorneemlyke slip, van 't verwantschap te scheuren,* Hoofts Histor. 124. Dog het word ook *vr.* gebruikt.

VERZOEK *o.* *Naer 't verzoek van de herroeping,* Hooft Hist. 69.

VERZUIM *o.* *Gaf van dat verzuim den ondank,* Hooft Hist. 6.

VEST *v.* *Dicht onder de veste,* Hooft in de Hist. 12.

UIER *m.* *Met den vollen ujer,* Vond. in Virg. Lantg. 3 boek.

VIERSCHAER *v.* *Aen de vingeren der vierfchaer,* Hooft Hist. p. 30.

VINGER *m.* *Met den vinger,* Hooft in de Hist. p. 49. Maer p. 83. staet, daer zy de vinger krygt. Het is echter *m.* *Met den vinger te wyzen,* Vond. in d'Opdr. van G. van Amstel.

VISCH *m.* *By Schceeveringe werd gevangen een vremde visch. Hy had een krommen bek,* Hooft in de Hist. p. 119. Zulx dat het *onderste in eenen mismaakten visch eindigde,* Vondel in Horatius Dichtkunst.

UIT-

11 272
VE. 41.

11008
er-
en,
ond.
or-
en,
ge-
de
en
e
n

V. J. V. L.
Vibraakzel o. het uitbraakzel vomeen mont
Zollenh. pr. 99

~~Vlegt v. Bese haan vlegt wyde in Platote~~
~~Zoll. in 4 dn.~~

~~Vlengel m. getrokken uit uit van vierde der~~
~~hemelste dree. Vond. in de sp. g. v. g. b. v.~~
x Vleg v. Een dode vleg Zollenh. pr. 59.

Vloet m. met den wadden en loctoomspieel
Vond. 108. Der dn.

UITHAM *m.* *Op eenen uitham van strandt,* Hooft in Tac. 1. boek.

UITVAERT *v.* *Hy hielt de uitvaert zyns vaders,* Hooft in de Histor. p. 17. Zie boven VAERT.

VLAG *v.* *Onder die vlag;* Hooft in de Histor. 1052.

VLAKTE *v.* *Massikus doorsnyt de vlakte,* Vond. in Virg. 10. boek der Eneade.

VLAM *v.* *In de vlamme des altaers,* Vond. Inh. van Samf.

VLEESCH *o.* *Ten opzicht van het vleesch,* Vond. voor Adam.

VLEGEL *m.* *Wanneer het koren onder den vlegel kraekt,* Vondel in Virgil. derde boek der Lantged.

VLERK *v.* *Overste eener vlerke,* Hooft in Tac. p. 370.

VLIES *o.* *Het gulden vlies,* Vond. in d'Opdracht van Virgil.

VLIET *m.* *Aen den vliet,* Vond. in den Inh. van Kon. David Herstelt.

VLOEK *m.* *Vellende 't volk eenen vloek,* Hooft Hist. p. 61. *Of hy zig wven vloek op den hals haelde,* Vondel in Virgilius 11. boek der Eneade.

VLOER *m.* *De deur stort op den vloer,* Vond. in Virgil. vierde boek der Eneade. *Op de vloer zegt nogtans* Hooft in 't *vr.* in Henr. de Grootte p. 15.

G 5 VLOOT

VLOOT *v.* *Hy brengt de keurbenden met de vloot over*, Hooft in Tac. 1. b. *Hoe men de vloot toerustte*, Vond. in Virg. Inh. van 't 4. b. der Eneade.

VLUCHT *v.* *De vlucht kiezen*, Hooft Hist. 8. *Eneas kiest de vlucht*, Vond. in Virgil. Inh. van 't 2. b. der Eneade.

VLYT *v.* *Zonder de groote vlyt*, Hooft in de Histor. 35.

VOCHT *o.* *Wier heldere starre het vocht van de klippen doet affchieten*, Vond. in Hor. 12. Zang.

VOEDER *o.* *Het voeder van Troje*, Vond. in Virg. 1. b. der Eneade.

VOEDSEL *o.* *Groot voedsel vonden deze klappernyen*, Hooft in de Hist. p. 28.

VOET *m.* *Op den voet*, Hooft Hist. p. 1. *Maer in Tac. p. 6. zegt hy, onder de voet gesmeten. Ik hou het met het m. gest. Schoon men dezen voet volgde*, Vond. in 't Ber. der Misspell.

VOGEL *m.* *Noopende dien vogel*, Hooft in Tac. Inh. van 't 6. boek. *De schutter kon den vogel niet raken*, Vond. in 't 5. boek der Eneade.

VOLK *o.* *Dit volk*, Hooft Hist. p. 4. *Het volk rackt op hollen*, Vond. in de Voorr. voor Jof. in 't Hof.

VOND *m.* *Met zynen vond*, Hooft in de Hist. p. 25. *Dezen heerlyken vond niet misgunnen*, Vond. in 't Ber. voor Lucif. Hooft zegt egter in den 185. Brief, *Om eenige vond. Dog 't eerste is best.*

VON-

V.L. VO

Slot o. Bruggen de schepen in het vlot.
Vond. mit 4 B. Der Lu.

Vogellym o. gelykhet vogellym. Vond. 6 B. Der.

V.O. V.R.

Voorbeeld. Op dit rampzalige voorbeeld.
Vond. opw. van Lucif.

Vraag. v. Bedot door de onvoorziening
Hoff in Jac. 58. p. 10

VONNIS *o.* *Het gloryryk vonnis*, Hooft in de Hist. p. 4. *Toen de rechters over dit vonnis zaten*, Vond. in den Inh. van Palamedes.

VOORSTEL *m.* *Na dezen voorstel*, Hooft in de Histor. p. 7. *Het volgt het enkele STEL.*

VOORTOGT *m.* *Zie AFTOGT.*

VORE *v.* *Het ploegyzer in de vore*, Vond. in Virg. Lantg. 1. boek.

VORM *m.* *In zynen vorm*, Vond. in Virg. 6. Har.

VORSCH *m.* *Eyers van een beslymden vorsch*, Vond. in Horat. 5. Toezang.

VORST *m.* *Het snippen van den Vorst*, Vond. in Virg. 2. b. der Lantged. Dit woordt, hier geen naem van eenen man, als uit den zin blykt, willen anderen geschreven hebben *Vrost*, als komende van vriezen. Dat dunkt my te hard. En al quam het daer van daen, van dergelyke letterverzettingen, by de Grieken *Metatheses* genoemd, heeft men ook voorbeelden in andere talen.

VREDE *m.* Dit woordt is van het *m.* gefl. schoon by Hooft in de Hist. p. 6. staet, *Om de vrede te treffen.* Wy houden het dan met Vondel, die in d'Opdracht der Leewendalers zegt, *Wy hooren de zilvere vredetrompet den vrede inblazen.* En hem volgen de beste schryvers. Vollenhove in zyn Gezang van Pilatus en Herodes,

Omhels den vrê, dat waerdste pant.

Moonen in het Lykgedicht op de Koninginne van Engelant,

Al 't Christenryk gezaligt met den vrê.

VREES

VREES *v.* 'T zy dat de Geestelykheit zoo verre de vrees in hem had, Hooft in de Hist. 52. Het aerdryk zal van langdurige vreeze ontslagen worden, Vond. in Virg. 4. Hardersk.

VRIENTSCHAP *v.* Zyne vriendschap te vieren, Hooft Hist. 19.

VROEDSCHAP *v.* In de vroedschap, Hooft in de Hist. 91.

VRUCHT *v.* De moeder wil liever hare vrucht ten eigendomme, Vond. in d'Opdr. van Kon. Dav. Herft.

VRYDOM *m.* Aengewende middelen helpen de gevangene aen geenen vrydom, Vondel in d'Opdracht van Maria Stuart.

VUILNIS *v.* Hunne vuilnis op hem te werpen, Hooft Hist. 1127.

VUIST *v.* De Grooten loegen in de vuist, Hooft Histor. 36. In dit geslacht staet het ook p. 88. Maer p. 45. vind ik het van 't *m.* geslacht. Men meinde dat de Lantvoogdes in haren vuist loeg. Ik kieze liever het eerste, van Vondel ook gevolgt in den Inhoud van 't 12. boek der Encade. Voor de vuist.

UUR. Het schynt te zyn *vr.* en *onz.* Het laetste komt alom voor. Het eerste heeft Vondel, behalven op andere plaetsen, in Horat 2. boek, 17. Licrz. Een deel van d'ure der geboorte.

VUUR *o.* Vondel schryft vier: maer men wil het onderscheiden hebben van het telwoordt *quatuor*. Waerom ook eenigen *vjer* schryven. Het

is

VR. VO.

Vrijheit v. Noorde vrijheit te sterven.
Vond. in Nov. 4 8. 1. 4 gez.

99. W.A.

Wade v. Lichly met zige enafghewende
kene trimelen. Vond. in Veld 10 v. An.

Wachter m. Ham waarschoudde vordan onsel hotten
wachter. Vond. vordan liefvoof Jk. Regalia

is van het onz. geslacht, *Het vuur der tuedracht*, Hooft Hist. 43. *Hy verborg het vier*, Vond. in Virg. Lantg. 1. b. *Zoo dra dit vier het merg ontvonkt*, Dezelve in 't 3. boek der Lantgedichten.

V Y V E R *m.* *Om den verschen vyver*, Vondel in het 12 boek der Eneade.

W.

W A C H T *v.* *De wacht bezetten*, Hooft in de Hist. 10.

W A D D E *o.* *Hy laet Sergestus op het wadde*, Vond. in Virg. 5. boek der Eneade.

W A E G *v.* *'S namiddags te drien quam Leepoogh met het Vendel op de Waeghe trekken*, Hooft in de Ned. Histor. p. 135.

W A E J E R *m.* Dit woordt is zondertwyffel van dit'gesl. om dat het eigentlyk een naem is van een man, willende zoo veel zeggen, als, iemand die waeit; komende af van *waejen*, gelyk *schryver* van *schryven*, *lezer* van *lezen* enz. *Met eenen waejer in't aenzicht waejende*, Vond. in d'Opdr. der Gebroeders.

W A E K E *v.* *Vereischte ernstige wake*, Hooft Histor. 29.

W A E L *v.* *Hier op voerenze de Wael over*, Hooft Histor. 1064.

W A E N. Hooft heeft het in Tac. 15. boek *vr.* *Waer door wy ons de waen ontgeven mogen*. Vond *m.* in de Voorr. van Virg. *Uit geen en ydelen waen.*

W A E R-

WAERDE *v.* *Boven hare waerde*, Hooft in den 68. Brief.

WAES *m.* *Die rype geeltjes met haren waes*, Hooft 92. Brief.

WAESSEM *m.* *Die al dezen waessem deed opdroogen*, Hooft in de Histor. 1197. *Een aerde, die dunnen waessem van zig geeft*, Vond. in Virg. Lantg. 2. boek.

WAGEN *m.* *Den wagen gement te hebben*, Hooft in den 5. Brief. *Op zynen wagen*, Vond. in 't Ber. voor Lucif.

WAL *m.* Hooft zegt by Tacitus p. 14. *Buiten de wal*. Maer beter elders in 't 1. b. *binnen den wal*. Dit volgt ook Vond. *De Trojanen, die den wal manden*, in den Inh. van 't 8. b. der Eneade.

WANDT *m.* *Dees rukt al verbaest den helm van den wandt*, Vond. in Virg. 7. b. der Eneade.

WANDEL *m.* *Van woesten wandel*, Hooft in de Histor. p. 28. *Zy verlieten den heiligen wandel*, Vond. Inh. van Noah.

WANG *v.* *U.E. had een pleit aen de wang*, Hooft 31. Brief.

WANT *o.* *Een ander smyt het want uit*, Vondel in Virgilius 1. b. der Lantg. Dit is een scheepswoordt, als te zien is in den Zeeman van Winschoten: betekende daer nevens ook een handschoen; het welk in gest. verschillende van het bovenstaende *wandt*, dat een muur betekent, wel moet onderscheiden, en op eene byzondere wyze gespelt worden. 'T geen Hooft verzuimt in

Tac.

WA.

Walge m. Van lucht angevoerd en den
walge stak. Hoof Jac. i B. p. 13.
Walvisch m. Voerde den gezwind en wal
visch. Hond. in E. B. d. W.

Want. v. voor handtoeken op salt, over
de horden alle leve stent. Wand 5 B. d.
Dit kan men dere sworden. Jaar hinnen die
dovly gelogten alt: dan wand, oc wante
het wand zonder swarving gebrink en.

WA. WE.

~~Wederge v. 24 neder gabe zulten gmoeten.~~
~~van de Camping~~
Wegschaal v. 2 et goed en loot in da weg
Schagel Mond. voorr. v. fun Palam. 2 i ook schale.

Tac. p. 275. als hy zegt, *dat de huizen met geen' gemeene wanten moesten beheint werden.* Ook in de Nederl. Histor. p. 136. *'T geweer van de want.* Alwaer het gefl. ook verschilt van het geen wy op zyn plaets uit Vondel hebben bygebracht.

WAR o. *De quaedaerdigheid van dien Heer heeft het war alle zyn leven gezocht,* Hooft 45. Br. T'onrecht hoort men dan dikwils zeggen, *In de war.*

WASCH o. *Het klevende wasch,* Vond. in Virgil. 4. b. der Lantg.

WASDOM m. *Tot den wasdom van Amsterdam,* Hooft in den Inh. van Ger. van Velzen. *Indien zulke telgen haren wasdom bereiken,* Vondel in 't 6. boek der Eneade.

WATER o. *Door 't water,* Hooft Hist. 8. Zoo ook Vond. in d'Opdr. van Noah.

WEBBE o. *Het webbe opzetten,* Vond. in Virg. Lantg. 1. b. Antonides zegt *de webbe* in 't Lykdicht op Vondel, *Zoo weeft de tydt in 't eind de webbe wvs levens af.*

WED o. *De Ruiters zyn door 't wed gevolgt,* Hooft in Tac. 14. boek.

WEDDE v. *De kleenheit zyner wedde,* Hooft in de Hist. p. 57.

WEDER o. *'T goed weder van de voorlede week,* Hooft 59. Brief. *Tegens het natte weder,* Vond. in Virg. Lantg. 1. b.

WEEK v. *Van de week,* Hooft 59. Brief.

WEELDE v. *Op de weelde,* Hooft in Henr. de Gr. p. 43. *In de weelde,* Vond. in 't Ber. voor Luc.

WEER

WEER *v.* *Tegens elkanderen in de weer,* Hooft in Henr. de Grootte p. 43. En, *Na eenige weere,* in de Historie van de Medicis p. 4.

WEERELT *v.* *By alle de weerelt,* Vondel in d'Aenleid.

WEERZIN. Zie **ZIN.**

WEET *v.* *•Dat men den gekoorlingen zou de weete doen,* Hooft in de Histor. 1111.

WEEZER, naem van een rivier, *v.* *Tusfchen de Weezer en de heuvelen,* Hooft in Tacit. tweede boek.

WEG *m.* *Den bequaemsten weg missen,* Hooft Hist. 7. *Datze eenen langen weg bewandelt,* Vondel in Virg. 4. boek der Eneade.

WEIDE *v.* *In zulk een vette weide,* Vond. in Virg. 3. Hard.

WEIRDT *v.* *Om de weirdt te beschermen,* Hooft Hist. 1167.

WEITE *v.* *De dienacrs leggen de weite uit de korven,* In den Virg. van Vond. in 't 1. boek der Eneade.

WELDAEDT. Ik zie niet of dit woordt moet het enkele volgen. Maer by Hooft vind ik in den 82. Brief. *Voor den weldaedt van haer ter werelt gebracht te hebben.* Zie **DAEDT.**

WELLEKOOM. Het fchynt *m.* te zyn. Hooft in den Inh. van Granida, *Die ze met blyen wellekoom onthaelt.*

WELLUST. Zie **LUST.**

WENK. Hooft heeft dit *v.* in de Historien

WE.

~~Weereltkloot m. die d'ingandche
weerdtkloot giet zick omtecht. Voud. opv.
leerwonderd~~

WE. WJ.

nen p.
Vord
giert
ontm
W
der K
del
den I
V
wert
V
zien
H.f
d'A
ftac
on
we
ke
va
bl
ze
N
g

rien p. 62. *Die aen de wenk der Lantsheeren hing.*
Vond. *m. Jupyn*, die met eenen wenk alles be-
stiert, by Horat. in 't 3. b. 1. Lierz. Het zelve
ontmoeten wy hier in het volgende

WENSCH. Want Hooft zegt in d'Opdr.
der Historien en elders, *Met welke wensch.* Von-
del (dat ik volgen zou) *Naer zynen wensch* in
den Inh. van Herkules in Trachin.

WERF *v.* *Brengenze geen schepen van de*
werf? Vond. in Virg. 4 b. der Encade.

WERK *o.* *Dat dit werk gewracht is van de*
zienlyke handt Goods, Hooft in d'Opdr. der Ned.
Historien. *Om het werk uit te drukken*, Vond. in
d'Aenl. ter Ned. Dichtkunst. Over dit woordt
staet aen te merken, gelyk wy van eenige andere
onzydige gemeldt hebben, dat men zegt, *By het*
werk, en *by den werke*. Welk laetste *by den wer-*
ke zyn veel genomen word voor, *By der handt*,
vaerdig, *tegenwoordig* of *gereedt zyn*. Waer uit
blykt het quaed gebruik hier ontrent, als men
zegt, *By de werke te zyn*, in plaets van *by den*
werke. Zie dit ook bevestigt in de Histor. van de
Medicis, p. 27. *Om dezen werke den toon te*
geven.

WET *v.* *De wet stellen*, Hooft Histo-
rien 13. *Onder de wet*, Vond. voor Josef in 't
Hof.

WICHT *o.* *Dit onnozele wicht*, Vond. Inh.
van Edipus. Dit woordt is van het onz. gell.
om dat het een verminderinge betkent, gelyk alle

H zodia-

zodanige verkleenende woorden zyn, als *het Hontje*, *het Katje*, *het Leentje* enz. daer men nogtans zegt *de hond*, *de kat* enz. Want deze verminderinge weggenomen zynde, verandert dit woordt aenstondts van geslacht, gelyk blykt aen *booswicht*. Want men zegt niet, *het booswicht*, maer *de booswicht*, als men van eenen man spreekt, die boosheit bedryft. En *het booze wicht* zegt men weder in de betekenis van een kindt. De Ridder Hooft, anders zeer opmerkende hier ontrent, vergift zig dan, als hy in Tac. p. 257. zegt, *Een meisken in't twintigste jaer haers onderdooms*, voor *zyns onderdooms*.

WIEG *v.* In de wiege, Hooft in Henr. de Groote p. 142.

WIEROOK *m.* Van Sabeefchen wierook, Vond. in Virg. En. 1. b.

WIL *m.* Dit is, dunkt my, *mann*. Hooft heeft het zoò in de Ned. Hist. p. 3. In *zynen wille*. Echter *vr.* in den 175. Brief. Ook in Tacitus p. 248.

WILT *o.* Om het wilt op te snuffelen, Vondel in d'Opdr. van Elektra. Dit word, anders byvoeglyk, zelfstandig gebruikt, gelyk in 't Latyn *fera*. Zie HECHT.

WIND *m.* In den wind slaen, Hooft in de Nederl. Hist. p. 25. In den wind gestroit, Vondel voor Lucifer.

WINKEL *m.* Uit den artzenywinkel, Hooft 141. Brief. Maer in de Nederlantf. Hi-

WJ

+ Wieling v. En plompte in 2 water dat c wie
ling op den zyn hoof schruinde Vond. A lantg.
Wies o. En boe wier op hove barstede
en afte mit. Vond. 7 R. Der den
Wilt brant o. Bont hets van v. g. h. d. die
wilt brant. Vond. in 2 R. Der den.

WJ. WO

• Woeltzgne v. in de woeltzgne gedrykt.
Vollenh. pr. p. 10.

Histori
winkel
WI
winkel
W
winkel
rien p
W
del in
W
Hoo
W
winkel
den
W
com
Dir
WI
van
ten.
Y
Ho
V
de
te
Vo
vo
L

Historien p. 138. staet het ook *vr.* *Dit zekere winkel.*

WINKET *o.* *De Calvinischen breeken 't winkel open,* Hooft in de Histor. p. 132.

WINST *v.* *Om deel aen de schynbare winst te hebben,* Hooft in de Nederlants. Historien p. 64.

WINTER *m.* *In den kouden winter,* Vondel in Virg. 3. Hardersk.

WIP *v.* *De rest der Gallien staet op de wip,* Hooft in Tac. p. 429.

WISSEL *tw.* *De onderhandeling van de wissel,* Hooft in den 46. Brief. *Mann.* is 't in den 197. Brief. *Niet aen den wissel winnen.*

WIT *o.* *De Voorredenaer zal het wit ontvoornen,* Vond. in d'Opdr. van de Leewendalers. Dit word wedergenomen, gelyk hier boven WILT; en betekent een voornemen, ontleent van een *doetwit*, dat men voorneemt te beschietten.

WOEKER *m.* *Met geenens billyken woeker,* Hooft 190. Brief.

WOL *v.* *Van de overfyne wolle,* Hooft in de Eerste Niewemaer van Boccalin. *Wit van zachte wol,* Vond. in Virg. Lantg. 2. boek.

WOLF *m.* *De norffe leewin volgt den wolf,* Vond. in Virg. 2. Harderskout.

WOLK *v.* *Hoe de wint deze duistere wolk voortdryve,* Vondel in Virgilius tweede boek der Lantged.

WOND *v.* *Het verborgen houden eener wonde*, Hooft Histor. 49.

WOORDT *o.* *De Koning gaf het woordt over*, Hooft in de Ned. Hist. 3. *Het mensch geworden woordt*, Vond. voor Lucifer.

WORP *m.* *Voor den laetsten worp*, Hooft Hist. p. 1204.

WORTEL. *Naa den wortel vint men by* Hooft 155. Brief. *En aen den wortel van 't gebergte*, in de Ned. Hist. p. 159. *Wederom in dit zelve boek p. 164. Om de Kettery met haren wortel uit te rooyen.* Maer in den 202. Brief. *'T uitrooyen van de wortel hunner stamme.* 'T eerste is best.

WOUDT *o.* *In 't wondt van Vrouw Cybele*, Vondel in den Inh. van 't 8. b. der Eneade.

WRAEK *v.* *Ter eere van de wrake*, Hooft in Tac. 3. boek.

WROK *m.* *Zonder onwden wrok*, Hooft by Tac. in 't Leven van Agricola. *Door Junoas onverzetharen wrok*, Vond. in Virg. 1. boek der Eneade.

WYF *o.* Dit, schoon een vrouwelyke naem, is onzydig, en moet aldus gebruikt worden. Hooft in de Historien van de Medicis sprekende van Katarine Sforza: *Faa 't overfors wyf, tot bewys dat het niet om zyn' kinderen gaf, hief de kleederen op enz. daer men gemeenlyk schryven zoude, dat het niet om hare kinderen gaf; want de plaets maekt gewag van de kinderen dezer vrouwe.*

WYK *v.* *Granvelle aldus de wyk genomen heb-*

WO. W. W. W.

x Worm. v. cengeringe worm. Vollenb. p. 58.
Worppiek m. en den worppiek van de
werk-paal. v. d. in Hobb's B. D. 92.

WV

Wynstok m. Plant den heiligen wyntok.
Vond. in Hor. 18: 10 gez.
Wynberied. de wynberied van frgot Vond. 2 Lemty.

hebbende, Hooft in de Histor. p. 45. *In de wyk* zegt Vond. in den Inh. van Virg. 6. b. der Eneade. Evenwel vind ik in Hoofts Henr. de Groote p. 107. *Alles begoft zynen wyk te kiezen*. Dit met eene andere stem gekoppelt schynt in de betekenisse van eenige plaets ook het onz. geslacht aen te nemen, als *Het naburig Karwyk, het vermakelyk Noortwyk* enz. *Karwyk* is wel zoo veel als *de wyk der Katten*, en zoude aldus schynen te hellen naer het *vr. gest.* Maer men weet met andere naemwoorden in deze betekenisse dus geenen weg. Van *Beverwyk* evenwel sprekende zegt yder, *de Beverwyk, niet het Beverwyk: Hy woont in de Beverwyk, of in de wyk*. Waer van ook blyk is by Hooft in de Nederl. Hist. p. 296. en 330. Maer men zegt ook *te Beverwyk, gelyk te Karwyk, te Noortwyk* enz. Antonides in 't 4. boek van den Ytroom:

*Eer d'God nit zyn kil te Beverwyk gereden
Te rugge keert* enz.

WYN *m. Bestoven van den wyn*, Hooft in de Histor. 7.

WYNGAERDT *m. Gelyk druiven den wyngaerdt verciereren*, Vondel in Virgilius vyfde Harderskout.

WYTE *v. Renard gaf den Bisschop de wyte*, Hooft Histor. 6.

WYZE *v. Zy verzogt een afschrift van de wyze*, Hooft in de Ned. Histor. p. 55. *Op deze wyze*, Vondel in 't Berecht voor Lucifer.

X.

XANTHUS, een rivier, *m.* Zoo dat men den droogen Xanthus kennen kost.

Y.

YL *v.* In alle yl, Hooft in de Hist. p. 29.

YS *o.* Het scherpe ys, Vond. in Virgilius 10. Hard. *Het ys veelken Moonen. Aandp. p. 9.*

YVER *m.* Om den yver te styven, Hooft Histor. 9. In uwen eersten yver, Vond. in d'Aenleiding.

YVOIR *o.* Het yvoir, Vond. in Virg. 1. b. der Eneade.

YZER *o.* Het yzer, Vond. in Virg. 4. boek der Lantg. gelyk alle namen van metalen.

Z.

ZADEL *m.* In den zadel te raken, Hooft 183. Brief. Maer in de Histor. staet 124. Zy zette zig in de zadel.

ZAËK *v.* Ziende de zaek dieper in, Hooft Histor. 42. Naer den aert der zake, Vondel in d'Aenleid. ter Dichtk.

ZAEL *v.* Tot sieraedt dezzer zaele, Hooft 53. Brief. Midden in de zael, Vondel in Virgilius 12. boek der Eneade. De Vriesche Vrolykaert

RA. V. 2.
(A)

2.

2.

~~Zaag v. Joenquam de kerkende zaagop
de Goude. Vord. in Vrij. i. Lande.~~

Z.A. Z.E.

Maert
Z.A.
Hooft
Z.A.
den 18
Z.A.
Hooft
Z.A.
ma h
Had.
Z.E.
hu,
Z
cit. p
ter D
Z
Eng
later
ger
Nee
hee
An
het
H
ke
de

lykaert schryft *het boekzael*. Is dat niet fraei?

ZAEDT o. *Tot strojen van 't eerste zaedt*, Hooft Histor. 11.

ZAK m. *Met eenen natten zak*, Hooft in den 58. Brief.

ZALVE v. *Mengende de zalve met het zeer*, Hooft in de Nederl. Histor. p. 93.

ZANG m. *Zy korten de moejelykheit deswegs met hunnen zang*, Vond. Inh. van Virgil. 9. Hard.

ZEDE v. *Tegens de zede der gehoorzaamheit*, Hooft in Tac. 1. boek.

ZEE v. *De toevallen der zee*, Hooft in Tacit. p. 276. *In de ryke zee*, Vond. in d'Aenleid. ter Dichtk.

ZEESTEIGER m. *In voornemen den Engelschen, naadien zy zich aen dit oorlog hadden laten houwelyken, de stadt Calcs, hunnen zee-steiger in Frankryk, afhandig te maken*. Hooft in de Nederl. Histor. p. 10. Maer het enkele steiger heeft hy ook *vr.* in de Nederl. Histor. p. 137. *Anderen plantten drie bassen op de steiger*: hoewel het misschien een verzinning is, dewyl in de zelve Histor. p. 197. staet, *om den opsteiger te verzoeken*.

ZEEL o. *De handt aen het zeel slaen*, Vondel in Virg. 2. b. der Eneade.

ZEER. Zie **ZALVE**.

ZEGE v. Dit woordt, betekenende overwinning, word onderscheiden van het woordt

zegen, waer van wy hebben *zegenen*, schoon anderen *zegen* in beide de betekeniffen nemen. In het voorbygaen zeg ik hier dat zeker groot Dichter niet goed keurt het woord *zegepralen* uit dit, en uit *pralen* gemackt, al zoo weinig, als hy *overnemingpralen* zoude aennemem, maer daer voor ftelt *pralen met de zege*. De rede is licht te vatten. Dog de taekundigen, in wier fchriſtēn men het nochtans veel vindt, hebben het te overwegen. *Zegeprael* echter, uit twee zelfftandige woorden gekoppelt, is goed.

ZEGEL *o.* Het *zege* te voorſchyn gebragt, Hooft in de H ſtor. p. 3.

ZEGEN *m.* Dit verſchilt van *zege* in geſlagt. Hooft in de Hiſtor. p. 3. *Gaf hem zynen zegen*. Vond. in Virg. 1. boek der Lantgedicht. *Door uwen zegen*. *Zege*, gelyk wy gezegt hebben, betekent wat anders. Men wil dus ook *Reden* en *Reden* onderſcheiden, dat het eene zy *ratio*, het andere *fermo*, of *oratio*: gelyk blykt by Vondel in Koning David in Ballingf. in het vyfde Bedryf,

Die rede ſchynt bekleet met ſchyn van rype reden. Daer 't eerſte is *oratio*, het laetſte *ratio*. Maer ik zie niet dat dit nog doorgaet. En by de Grieken betekent λόγος het allebeide. Op deze wyze onderſcheidt men ook *have*, in 't latyn *peculium*, en *haven*, *portus*.

ZEIL *o.* Oog in 't zeil te houden, Hooft in de Nederl. Hiſtor. p. 135.

Z E T

LE.

Regelring. an Die Ring. Metzger
eigen & gelung. Hand. An vorrede von P. W.

Z. J. ZO

Z. E.
in der
p. 1.
Z. E.
tende
n't a
zeit
Z. M.
Hoof
Z. M.
Hoof
Vond
Z. L.
p. 8.
seidn
berij
men
schap
verd.
Z.
pop,
Z.
dus
met
Gra
den
te g
Hi
den

ZET *m.* *Dat zesduizent Zwitsers met eenen zet derwaerts daelden*, Hooft in Henr. de Groote p. 172.

ZETTEL. Hooft heeft in Tacitus veertiende Jaerb. *Het stichten eener blyvende zetel*, in 't *v.* geslacht. Maer het is *m.* gelyk hy het heeft in Henr. de Groote p. 109. *Dien zetel te verwoesten.*

ZIEKTE *v.* *Met een gemackte ziekte*, Hooft Histor. 80.

ZIEL *v.* *De ernsthaftigheid eener ziele*, Hooft Hist. 60. *Die zyn groote ziel ten beste gaf*, Vond. in Horat. 12. Lierz.

ZIN *m.* *In zynen zin*, Hooft in de Histor. p. 8. *Al wat u in den zin schieft*, Vond. in d'Aenleiding. Door een misbruik zegt men veel, *Hy heeft dat in 't zin*. Het is straetrael. Evenwel vint men het in de Andromache van het Konstgenootschap, *Nil volentibus. Gy hebt in 't zin niet te verdienen.*

ZINNEPOP *v.* *In een geestelyke zinnepop*, Hooft 58. Brief.

ZOEN *m.* Ik houde dit *m.* Hooft heeft het dus in Tac. 6. boek. *Men had geveinst den zoen met de Pompejaner partye*, schoon in den Inh. van Granida staet, *De Prins verkrygt hunne zoen van den Koning*. My dunkt dat het eerste dient plaets te grypen, waer in my sterkt deze plaets in de Ned. Histor. p. 203. *Ten einde by hem zynen zoen van den Koning verworve.*

H 3 ZOG

Z O G o. *Onttrekt den lammeren het zog*,
Vondel in Virg. 3. Harderskout.

Z O L D E R m. *By den oppersten zolder*,
Vondel in Virgilius tweede boek der Eneade.

Z O M E R m. *In den zelven zomer*, Hooft
Tacit. 13. boek. Waerom 'er qualyk staet in 't
1. b. *Tegen de zomer*.

Z O N v. Hoe vreemd het ook schyne, dit
woordt is vr. *Met de zon*, Hooft Histor. 45.
Anderen schilderen de zon met houtkole, Vondel
in de Aenleid. En niemant, die gevordert is in de
schriften van Hooft en Vondel heeft het oit and-
ers gebruikt. Vollenhove in zyne kruistriomf:
Met de middagzon bezwymen. Antonides voor
den Yfroom: *Gelyk de noordzee de zonne blind*.
Moonen in de Lykpredikatie over de Koninginne
van Engelant, *Het weldaedig licht der zonne*. En
Laurens Bake, Heer van Wulverhorst, in 't Hoo-
ge Liedt,

*Daer palm noch mirth de straelen suiten
Der zuiderzonne.*

Z O N D E v. *Dat hy zynen zoone de zonde
vergeven wilde*, Hooft in de Hist. van den Huize
Medicis p. 26. *Door de zonde quam de doot*,
Vond. voor Adam.

Z O O D E v. *Cezar heeft d'eerste zoode geleit*,
Hooft in Tac. 1. b. *Brengt hier een groene zoode*,
Vondel in Horat. 19. Lierz.

Z O O L v. *Als by de zool over den drempel
zette*, Hooft in de Histor. p. 59.

Z O R G

20.

gg,

ker,

boft
n't

dit

45.

del

de

an-

mf:

oot

nd.

one

En

oo-

de

ze

t,

it,

;

el

i

ZW.

x Zuil v. Een 14. verzuil Hoofd d. i. a. sp. 147.

~~Zwaard v. Roome zwaard tondring. 5. Laning.~~
Zweemsel v. het enigsz z weemsel Doralokt heit
Hoof. Sac. 38. 17.
Zweet v. het zilte zweetvat haavint.
Land. z. B. Dor du.

ZOB
Hitor.
ZOU
Opdr.
ZW
waen
van Fac
ZW
gen, F
bet zw
rid Ho
ZV
waer
Hitor
ZV
unen
6. bo
manen
Z
sliege
Lant
Z
3. br
Z
Hoc
Z
volg
bet
14

ZORG *v.* Door zonderlinge zorge, Hooft Histor. 26.

ZOUT *o.* Het zout der wysheit, Vondel in d'Opdr. van Salmoneus.

ZWAEN *v.* Daer Klimene Cycnus in eene zwaen ziet veranderen, Vondel in den Inhoud van Faëton.

ZWAERDT *o.* Zouden 't zwaerd krygen, Hooft Histor. 81. D'offerpriesters verbergen het zwaerd, Vondel in d'Opdr. van Koning David Herft.

ZWAERTE *v.* De peenen zonden de zwaerte der misdaden niet opweegen, Hooft in de Histor. 95.

ZWAERY. Ik houde het voor *m.* Hy nam eenen zwaey tot deftiger dingen, Hooft in Tacit. 6. boek. Maer in Tac. van de zeden der Germanen zegt hy, Door matelyke zwaey.

ZWARM *m.* Wanneer gy den zwarm ziet vliegen, Vondel in Virgilius vierde boek van de Lantgedichten.

ZWEEP *v.* Met de zweep, Vond. in Virg. 3. boek der Lantg.

ZWEER *v.* In zekere loopende zweer, Hooft in de Historie van de Medicis p. 10.

ZWENK *m.* Om eenen zwenk over 't gevolg te laten gaen, Hooft in den 110. Brief.

ZWERK *o.* Wanneer de rey der Pleiaden het zwerk scheurt, Vondel in Horatius 4. boek 14. Lierz.

ZWIER

ZWIER *m.* In den *zwier* van 't pryken, Hooft in Henr. de Grootte p. 175. *Zig met eenen lustigen zwier omkrullen*, Vondel in Virgilius 3. Hardersk.

ZWYM *v.* Tot *verquikking* der *zwyme*, Hooft in Tac. aen't einde van 't 6. Jaerboek.

ZWYN *o.* *Het zwyn komt i' huis*, Vondel in Virgil. 2. boek der Lantgedichten.

ZYDE *v.* Het zy dit betekene *sericum* in 't Latyn, of *latus*, het is van 't *vr.* gell. Zoo dat men niet zeggen moct met het graeu, *Aen dit zyde* enz. Hooft in de Hist. 7. *Aen de zelve zyde*. Vondel in d'Opdr. van Josef in Dothan: *Die U. E. op de zyde hangt*. En in d'andere betekenis, in 't Berecht voor Adam in Ballingsf. *Sint Jan gedenkt de witte zyde*.

332/39

28. 29.

ken,
enen
lius
me,
ndel
in
Zoo
den
ker
an:
be-
gl.

M.

